

**የፌዴራል የታክስ አስተዳደር
አዋጅ**

፪ሺ፰ ዓ.ም.

የፌዴራል ነጋሪት ጋዜጣ ልዩ ዕትም
በአዋጅ ቁጥር ፱፻፹፫/፪ሺ፰ የወጣ

የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ

ፌዴራል ነጋሪት ጋዜጣ

ሃያ ሁለተኛ ዓመት ቁጥር ፻፫
አዲስ አበባ-ነሐሴ ፲፬ ቀን ፪ሺ፰ ዓ.ም.

በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ
የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ጠባቂነት የወጣ

**የፌዴራል የታክስ አስተዳደር
አዋጅ**

ፌዴራል ነጋሪት ጋዜጣ ልዩ ዕትም
በአዋጅ ቁጥር ፱፻፹፫/፪ሺ፰ የወጣ

ማውጫ

ክፍል አንድ

ጠቅላላ

<u>አንቀጽ</u>	<u>ርዕስ</u>	<u>ገጽ</u>
፩.	አጭር ርዕስ.....	፩
፪.	ትርጓሜ	፩
፫.	ትክክለኛ የገበያ ዋጋ	፲፪
፬.	ግንኙነት ያላቸው ሰዎች	፲፫

ክፍል ሁለት

የታክስ ሕጎችን ስለማስተዳደር

<u>አንቀጽ</u>	<u>ርዕስ</u>	<u>ገጽ</u>
፩.	የባለሥልጣኑ ኃላፊነት.....	፲፭
፪.	የታክስ ሠራተኞች ግዴታዎችና ኃላፊነቶች.....	፲፭
፫.	የመተባበር ግዴታ.....	፲፮
፬.	የታክስ መረጃ በምስጢር የሚያዝ ስለመሆኑ.....	፲፮

ክፍል ሦስት

ታክስ ከፋዮች

ምዕራፍ አንድ

ስለምዝገባ

<u>አንቀጽ</u>	<u>ርዕስ</u>	<u>ገጽ</u>
፱.	ታክስ ከፋዮችን ስለመመዘገብ	፲፰
፲.	ለውጦችን ስለማሳወቅ	፳
፲፩.	ምዝገባን ስለመሰረዝ	፳፩

ምዕራፍ ሁለት

ስለታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር

<u>አንቀጽ</u>	<u>ርዕስ</u>	<u>ገጽ</u>
፲፪.	የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር	፳፪
፲፫.	የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ስለመስጠት	፳፫
፲፬.	የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር አጠቃቀም	፳፫
፲፭.	የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥርን ስለመሰረዝ.....	፳፬

ምዕራፍ ሦስት
የታክስ እንደራሴዎች

<u>አንቀጽ</u>	ርዕስ	ገጽ
፲፮.	የታክስ እንደራሴዎች ግዴታዎች	፳፭

ክፍል አራት
ስለሰነዶች

<u>አንቀጽ</u>	ርዕስ	ገጽ
፲፯.	መዝገብ የመያዝ ግዴታዎች	፳፮
፲፰.	ሰነዶችን ስለመመርመር	፳፰
፲፱.	ደረሰኞች	፳፰
፳.	የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያዎች	፳፰

ክፍል አምስት
የታክስ ማስታወቂያዎች

<u>አንቀጽ</u>	ርዕስ	ገጽ
፳፩.	የታክስ ማስታወቂያዎችን ስለማቅረብ	፳፱
፳፪.	የታክስ ወኪል ስለሚሰጠው የታክስ ማስታወቂያ ማረጋገጫ	፴፩
፳፫.	የታክስ ማስታወቂያዎች አስቀድሞ ስለማቅረብ.....	፴፪
፳፬.	በአግባቡ የቀረበ የታክስ ማስታወቂያ	፴፬

ክፍል ስድስት
የታክስ ስሌቶች

<u>አንቀጽ</u>	ርዕስ	ገጽ
፳፭.	በታክስ ከፋይ ስለሚዘጋጅ የታክስ ስሌት	፴፬
፳፮.	በግምት የሚከናወን የታክስ ስሌት	፴፭
፳፯.	የሰጋት የታክስ ስሌት	፴፯
፳፰.	የተሻሻሉ የታክስ ስሌቶች	፴፱
፳፱.	ታክስ ከፋይ ራሱ ያዘጋጀው የታክስ ስሌት እንዲሻሻል ስለሚቀርብ ማመልከቻ	፵፩

ክፍል ሰባት

ታክስና ሌሎች ክፍያዎችን ስለመሰብሰብና ማስከፈል

ምዕራፍ አንድ

ታክስና ሌሎች ክፍያዎችን ስለመክፈል

<u>አንቀጽ</u>	<u>ርዕስ</u>	<u>ገጽ</u>
፴.	ታክስ ለመንግሥት የሚከፈል ዕዳ ስለመሆኑ	፵፫
፴፩.	በሁለተኛ ደረጃ የሚመጡ ኃላፊነቶች እና ታክስን ለማስከፈል የሚደረጉ ወጪዎች	፵፫
፴፪.	የታክስ መክፈያ ጊዜን ስለማራዘም	፵፬
፴፫.	በታክስ እና ለሦስተኛ ወገን በሚሰጥ የክፍያ ትዕዛዝ በሚከፈል ገንዘብ ላይ ስለሚኖር የቅድሚያ መብት	፵፭
፴፬.	የአከፋፈል ቅደም ተከተል	፵፮
፴፭.	ለታክስ አከፋፈል የሚቀርብ ዋስትና	፵፮
፴፮.	ስለጥበቃ	፵፯

ምዕራፍ ሁለት

ለዘገየ ክፍያ የሚከፈል ወለድ

<u>አንቀጽ</u>	<u>ርዕስ</u>	<u>ገጽ</u>
፵፯.	ለዘገየ ክፍያ የሚከፈል ወለድ	፵፰

ምዕራፍ ሦስት

ያልተከፈለን ታክስ ስለማስከፈል

<u>አንቀጽ</u>	<u>ርዕስ</u>	<u>ገጽ</u>
፵፰.	የታክስ ስሌቶችን ስለማስፈጸም	፶
፵፱.	በሀብት ላይ የሚቀርብ የቀደምትነት መብት ጥያቄ	፶፩
፶.	የተረካቢዎች ግዴታዎች	፶፪
፶፩.	ሀብትን ስለመያዝ	፶፬
፶፪.	በፋይናንስ ተቋማት የተቀመጠ ገንዘብ እና ንብረት ይዞ ስለማቆየት	፶፰
፶፫.	ያልተከፈለን ታክስ ከሦስተኛ ወገኖች ስለማስከፈል	፶፱
፶፬.	ከሀገር መውጣትን ለመከልከል የሚሰጥ ትዕዛዝ	፷፩

፵፭.	የንግድ ድርጅትን ለጊዜው ስለማሸግ.....	፳፫
፵፮.	የተላለፉ የታክስ ዕዳዎች.....	፳፭
፵፯.	በድርጅት ስለሚከፈል ታክስ.....	፳፭
፵፰.	ማጭበርበር ወይም የታክስ ስወራ ሲፈፀም ስለሚኖር የታክስ ኃላፊነት.....	፳፮

ክፍል ስምንት

ማካካሻ፣ ተመላሽ እና ከታክስ ዕዳ ነጻ ስለመሆን

<u>አንቀጽ</u>	ርዕስ	ገጽ
፵፱.	ለታክስ ክፍያዎች የሚሰጥ ማካካሻ.....	፳፯
፶.	ለከፈል ከሚገባው በላይ የተከፈለን ታክስ ስለመመለስ	፳፰
፶፩.	ከባድ ችግር ሲያጋጥም ስለሚሰጥ የታክስ ምህረት	፳፱

ክፍል ዘጠኝ

ከታክስ ጋር በተገናኘ የሚፈጠር አለመግባባት

<u>አንቀጽ</u>	ርዕስ	ገጽ
፶፪.	የምክንያቶች መግለጫ	፳፩
፶፫.	የታክስ እና ይግባኝ የሚቀርብባቸው ውሳኔዎች የመጨረሻ ስለመሆናቸው.....	፳፩
፶፬.	በታክስ ውሳኔ ላይ ስለሚቀርብ የቅሬታ ማስታወቂያ	፳፪
፶፭.	በቅሬታ ላይ ውሳኔ ስለመስጠት.....	፳፬
፶፮.	ለታክስ ይግባኝ ኮሚሽን ይግባኝ ስለማቅረብ.....	፳፭
፶፯.	ለፌደራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ይግባኝ ስለማቅረብ	፳፮
፶፰.	ለፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ስለሚቀርብ ይግባኝ.....	፳፯
፶፱.	የማስረዳት ኃላፊነት	፳፰
፷.	የታክስ ይግባኝ ኮሚሽን ወይም የፍርድ ቤትን ውሳኔ ስለመፈጸም	፳፰

ክፍል አሥር
መረጃን ስለመሰብሰብና ስለማስፈፀም

<u>አንቀጽ</u>	<u>ርዕስ</u>	<u>ገጽ</u>
፳፩.	የታክስ ክሊራንስ	፸፰
፳፪.	የመመስረቻ ጽሑፍን እና የመተዳደሪያ ደንብን ስለማቅረብ.....	፸፱
፳፫.	አዲተሮች	፹
፳፬.	በኢትዮጵያ ነዋሪ ካልሆነ ሰው ጋር የሚደረግ የአገልግሎት ውልን ስለማሳወቅ.....	፹
፳፭.	መረጃ ወይም ማስረጃ ለማግኘት ማስታወቂያ ስለመስጠት	፹፩
፳፮.	የመግባትና የመበርበር ሥልጣን.....	፹፪
፳፯.	በታክስ ጉዳዮች የጋራ አስተዳደራዊ የመረዳዳት ስምምነቶችን ሥራ ላይ ስለማዋል.....	፹፬

ክፍል አሥራ አንድ
የታክስ ሕጎችን አስቀድሞ መተርጎም

ምዕራፍ አንድ
በሁሉም ታክስ ክፋዮች ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም

<u>አንቀጽ</u>	<u>ርዕስ</u>	<u>ገጽ</u>
፳፰.	አስገዳጅ የሆኑ በሁሉም ታክስ ክፋዮች ላይ ተፈጻሚ የሚሆኑ ትርጉሞች	፹፮
፳፱.	በሁሉም ታክስ ክፋዮች ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም ስለመስጠት	፹፯
፸.	በሁሉም ታክስ ክፋዮች ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉምን ስለማንሳት.....	፹፰

ምዕራፍ ሁለት

በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም

<u>አንቀጽ</u>	<u>ርዕስ</u>	<u>ገጽ</u>
፳፩.	አስገዳጅ የሆኑ በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆኑ ትርጉሞች.....	፹፰
፳፪.	በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም ለመጠየቅ የቀረበን ማመልከቻ ስለአለመቀበል	፹፱
፳፫.	በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም ስለመስጠት	፺
፳፬.	በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉምን ስለማንሳት	፺፩
፳፭.	በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም መሰጠቱን ስለማሳወቅ	፺፪

ምዕራፍ ሦስት

የሚኒስቴሩ ሌሎች አስተያየቶች

<u>አንቀጽ</u>	<u>ርዕስ</u>	<u>ገጽ</u>
፳፮.	ሚኒስቴሩ የሚሰጣቸው ሌሎች አስተያየቶች	፺፫

ክፍል አሥራ ሁለት

ግንኙነቶች፣ ቅጾችና ማስታወቂያዎች

<u>አንቀጽ</u>	<u>ርዕስ</u>	<u>ገጽ</u>
፳፯.	የሥራ ቋንቋ	፺፫
፳፰.	ቅጾችን እና ማስታወቂያዎች	፺፫
፳፱.	የፀደቀ ቅጽ	፺፬
፹.	ሰነዶች ለባለሥልጣኑ ስለሚቀርቡበት አኳኋን	፺፬
፹፩.	ማስታወቂያዎችን ስለመስጠት	፺፭
፹፪.	የኤሌክትሮኒክ የታክስ ሥርዓትን ተግባራዊ ስለማድረግ.....	፺፮
፹፫.	ሰነድን የማቅረቢያ ወይም ታክስ የመክፈያ ጊዜ	፺፯
፹፬.	ማስታወቂያን ተቀባይነት የማያሳጣ ጉድለት	፺፯
፹፭.	ስህተቶችን ስለማረም	፺፱

ክፍል አሥራ ሦስት

የታክስ ይግባኝ ኮሚሽን

<u>አንቀጽ</u>	<u>ርዕስ</u>	<u>ገጽ</u>
፹፮.	የታክስ ይግባኝ ኮሚሽን ስለማቋቋም	፻፱
፹፯.	የኮሚሽኑ አባላት አሻሻያም	፻፱
፹፰.	የይግባኝ ማመልከቻ	፻፩
፹፱.	ለኮሚሽኑ ሰነዶችን የማቅረብ ሥልጣን	፻፪
፺.	የኮሚሽኑ አሠራር ሥርዓት	፻፫
፺፩.	የኮሚሽኑ ውሳኔ	፻፫
፺፪.	ኮሚሽኑን ስለማስተዳደር	፻፭
፺፫.	ፋይናንስ	፻፭
፺፬.	የኮሚሽኑ ዓመታዊ ሪፖርት	፻፮

ክፍል አሥራ አራት

ለታክስ ወኪሎች ፈቃድ ስለመስጠት

<u>አንቀጽ</u>	<u>ርዕስ</u>	<u>ገጽ</u>
፺፭.	የታክስ ወኪልነት ፈቃድ ለማግኘት ስለሚቀርብ ማመልከቻ	፻፯
፺፮.	ለታክስ ወኪሎች ፈቃድ ስለመስጠት	፻፯
፺፯.	የታክስ ወኪልነት ፈቃድ ስለማደስ	፻፰
፺፰.	የታክስ ወኪልነት አገልግሎቶች ላይ ስለሚኖር ገደብ	፻፱
፺፱.	የታክስ ወኪልነት ፈቃድ ስለመሰረዝ	፻፱

ክፍል አሥራ አምስት
አስተዳደራዊ፣ የወንጀል ቅጣቶች እና ሽልማቶች
ምዕራፍ አንድ
ጠቅላላ ድንጋጌዎች

<u>አንቀጽ</u>	<u>ርዕስ</u>	<u>ገጽ</u>
፫.	አስተዳደራዊ ቅጣቶችንና የወንጀል ኃላፊነቶችን የሚመለከቱ ጠቅላላ ድንጋጌዎች	፫፻፩

ምዕራፍ ሁለት
አስተዳደራዊ ቅጣቶች

<u>አንቀጽ</u>	<u>ርዕስ</u>	<u>ገጽ</u>
፫፩.	ከምዝገባ እና ስረዛ ጋር የተያያዙ ቅጣቶች	፫፻፩
፫፪.	ሰነዶችን ባለመያዝ የሚጣል ቅጣት	፫፻፪
፫፫.	ከታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ጋር የተገናኘ ቅጣት	፫፻፫
፫፬.	የታክስ ማስታወቂያ ዘግይቶ ማቅረብ ስለሚያስከትለው ቅጣት	፫፻፬
፫፭.	ታክስን ዘግይቶ መክፈል የሚያስከትለው ቅጣት	፫፻፭
፫፮.	ከተከፋይ ሂሳብ ላይ ተቀንሶ ከሚከፈል ታክስ ጋር በተገናኘ የሚጣል ቅጣት	፫፻፮
፫፯.	ከተጨማሪ እሴት ታክስ ጋር የተያያዙ ቅጣቶች	፫፻፯
፫፰.	የታክስ ደረሰኝ አለመስጠት	፫፻፰
፫፱.	ታክስን አሳንሶ ማሳወቅ የሚያስከትለው ቅጣት	፫፻፱
፫፲.	ታክስን በመሸሽ የሚጣል ቅጣት	፫፻፲
፫፲፩.	የኤሌክትሮኒክስ የታክስ ሥርዓትን አለመከተል የሚያስከትለው ቅጣት	፫፻፲፩
፫፲፪.	በታክስ ወኪል ላይ ስለሚጣል ቅጣት	፫፻፲፪
፫፲፫.	ከሽያጭ መመዝገቢያ መሳሪያ ጋር ተያይዞ የሚጣል ቅጣት	፫፻፲፫
፫፲፬.	ልዩ ልዩ ቅጣቶች	፫፻፲፬
፫፲፭.	ስለአስተዳደራዊ ቅጣት አወሳሰን	፫፻፲፭

ምዕራፍ ሦስት
የታክስ ወንጀሎች

<u>አንቀጽ</u>	<u>ርዕስ</u>	<u>ገጽ</u>
፻፲፮.	የታክስ ወንጀል ጉዳዮች የሚታዩበት ሥነ-ሥርዓት.....	፻፳፬
፻፲፯.	ከታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ጋር የተገናኙ ወንጀሎች.....	፻፳፭
፻፲፰.	የሀሰት ወይም አሳሳች መግለጫዎች እና የተጭበረበሩ ሰነዶች.....	፻፳፭
፻፲፱.	የተጭበረበሩ ወይም ሕገ-ወጥ የሆኑ ደረሰኞች.....	፻፳፮
፻፳.	ከደረሰኝ ጋር የተገናኙ ጠቅላላ ወንጀሎች.....	፻፳፯
፻፳፩.	ሕገ-ወጥ የሆነ ተመላሽን ወይም ከተገቢው በላይ ማካካሻን መጠየቅ.....	፻፳፱
፻፳፪.	ከተጨማሪ እሴት ታክስ ጋር የተያያዙ ወንጀሎች.....	፻፳፱
፻፳፫.	ከቴምብር ቀረጥ ጋር የተያያዙ ወንጀሎች.....	፻፴
፻፳፬.	ታክስን ለማስከፈል ከሚወሰድ እርምጃ ጋር የተያያዙ ወንጀሎች.....	፻፴
፻፳፭.	ታክስን ስለመሰወር.....	፻፴፪
፻፳፮.	የታክስ ሕጎችን አስተዳደር ስለማደናቀፍ.....	፻፴፫
፻፳፯.	ስልጣን ሳይኖር ታክስ መሰብሰብ.....	፻፴፬
፻፳፰.	በታክስ ወንጀል መርዳት ወይም ማበረታታት.....	፻፴፬
፻፳፱.	ከታክስ ይግባኝ ኮሚሽን ጋር የተያያዙ ወንጀሎች.....	፻፴፬
፻፴.	በታክስ ወኪሎች ስለሚፈፀም ወንጀል.....	፻፴፭
፻፴፩.	ከሽያጭ መመዝገቢያ መሳሪዎች ጋር በተገናኘ የሚፈጸሙ ወንጀሎች.....	፻፴፭
፻፴፪.	በድርጅቶች የሚፈፀሙ ወንጀሎች.....	፻፴፰
፻፴፫.	የታክስ ወንጀል የፈጸሙ ሰዎችን ስም ይፋ ስለማድረግ.....	፻፴፰

ምዕራፍ አራት

ሽልማቶች

<u>አንቀጽ</u>	<u>ርዕስ</u>	<u>ገጽ</u>
፻፴፬.	የታክስ ስወራን በሚመለከት ለተሰጠ ተጨባጭ መረጃ የሚሰጥ ሽልማት.....	፻፴፱
፻፴፭.	ለላቀ የሥራ ክንውን የሚሰጥ ሽልማት.....	፻፴፱

ክፍል አሥራ ስድስት

ልዩ ልዩ ድንጋጌዎች

<u>አንቀጽ</u>	<u>ርዕስ</u>	<u>ገጽ</u>
፻፴፮.	ደንቦችንና መመሪያዎችን የማውጣት ሥልጣን.....	፻፵
፻፴፯.	የመሸጋገሪያ ድንጋጌዎች	፻፵
፻፴፰.	ተፈጻሚነት የማይኖራቸው ድንጋጌዎች	፻፵፩
፻፴፱.	አዋጁ የሚፀናበት ቀን	፻፵፩

አዋጅ ቁጥር ፱፻፹፫/፪ሺ፰

የፌዴራል የታክስ አስተዳደር አዋጅ

የታክስ አስተዳደሩ ይበልጥ ቀልጣፋ፣ ውጤታማና ተገማችነት ያለው እንዲሆን ለማድረግ የአገር ውስጥ ታክሶች ሁሉ የሚመሩበት ራሱን የቻለ የታክስ አስተዳደር አዋጅ እንዲኖር ማድረግ በማስፈለጉ፤

በታክስ ሕጎች አተረጓጎም ረገድ በታክስ አስተዳደሩ ውስጥ በሚፈጠረው ልዩነት ምክንያት ታክስ ከፋይ ሲያጋጥመው የነበረውን እንግልት ለማስቀረት የሚያስችል ወጥነት ያለው የአተረጓጎም ሥርዓት እንዲኖር ማድረግ የሚያስፈልገውን በመሆኑ፤

ታክስ ከፋዮች በታክስ ውሳኔ ረገድ የሚኖራቸውን ቅሬታ ማቅረብ የሚችሉበት ተደራሽነት ያለው፣ በሚገባ የተደራጀ እና የተቀላጠፈ ውሳኔ መስጠት የሚያስችል የቅሬታ አቀራረብ ሥርዓት መዘርጋት አስፈላጊ ሆኖ በመገኘቱ፤

በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ሕገ-መንግሥት አንቀጽ ፶፭ (፩) እና (፲፩) መሠረት እንደሚከተለው ታውጧል፡፡

ክፍል አንድ
ጠቅላላ

፩. አጭር ርዕስ

ይህ አዋጅ “የፌዴራል የታክስ አስተዳደር አዋጅ ቁጥር ፱፻፹፫/፪ሺ፰” ተብሎ ሊጠቀስ ይችላል፡፡

፪. ትርጓሜ

ይህንን አዋጅ ጨምሮ ለታክስ ሕጎች አፈፃፀም የቃሉ አገባብ ሌላ ትርጉም የሚያሰጠው ካልሆነ በስተቀር፦

፩/ “የተሻሻለ የታክስ ስሌት” ማለት በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፳፰ መሠረት ባለሥልጣኑ የሚሰጠው የተሻሻለ የታክስ ስሌት ነው፤

፪/ “ይግባኝ ሊቀርብበት የሚችል ውሳኔ” ማለት፦

ሀ) በቅሬታ ላይ የተሰጠ ውሳኔ፤

ለ) የሚከተሉትን ሳይጨምር ባለሥልጣኑ የሚሰጠው ሌላ ማንኛውም ውሳኔ፦

(፩) የታክስ ውሳኔ፤

(፪) የታክስ ውሳኔ በመስጠት ሂደት ባለሥልጣኑ የሚሰጠው ውሳኔ፤

፫/ “የጸደቀ ቅጽ” ማለት በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፸፱ የተሰጠው ትርጉም ይኖረዋል፤

፬/ “ባለሥልጣን” ማለት፦

ሀ) የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን፤

ለ) የአዲስ አበባ ገቢዎች ቢሮ፤

ሐ) የድሬዳዋ ገቢዎች ቢሮ ማለት ነው፤

፭/ “ድርጅት” ማለት ኩባንያ፣ የሽርክና ማህበር፣ የመንግሥት የልማት ድርጅት ወይም የመንግሥት የፋይናንስ ድርጅት ወይም ሌላ በኢትዮጵያ ወይም በውጭ ሀገር የተመሠረተ የሰዎች ድርጅት ነው፤

፮/ “ኮሚሽን” ማለት በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፹፮ መሠረት የተቋቋመው የግብር ይግባኝ ኮሚሽን ነው፤

፯/ “ኩባንያ” ማለት የራሱ ሕጋዊ ሰውነት ያለው በኢትዮጵያ የንግድ ሕግ መሠረት የንግድ ሥራ ለመስራት የተቋቋመ ድርጅት ሲሆን፣ በሌላ ሀገር ሕግ መሠረት የተመሠረተን ተመሳሳይ የንግድ ድርጅት ይጨምራል፤

፰/ “ወሳኝ ድምፅ ያለው አባል” ማለት ኩባንያን በሚመለከት፣ ለራሱ ጥቅም ሲል ብቻውን ወይም ግንኙነት ካለው ሰው ጋር በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ፦

ሀ) በኩባንያው ካለው ጥቅም ጋር ተያይዞ ፶% ወይም ከዚያ በላይ ድምፅ የመስጠት መብት ያለው፤

- ለ) በኩባንያው ካለው ጥቅም ጋር ተያይዞ ፶% ወይም ከዚያ በላይ የትርፍ ድርሻ የሚያገኝ፤ ወይም
- ሐ) በኩባንያው ካለው ጥቅም ጋር ተያይዞ ፶% ወይም ከዚያ በላይ የካፒታል ድርሻ ያለው አባል ነው፤

፱/ “ሰነድ” የሚከተሉትን ይጨምራል፦

- ሀ) የሂሳብ መዝገብ፣ ሪከርድ፣ የመመዝገቢያ ሰነድ፣ የባንክ መግለጫ፣ ደረሰኝ፣ ኢንቮይስ፣ ቫውቸር፣ ውል ወይም ስምምነት፣ የጉምሩክ ዲክላራሲዮን፤
- ለ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፳፪ መሠረት ፈቃድ በተሰጠው የታክስ ወኪል የተሰጠ የምስክር ወረቀት ወይም መግለጫ፤ ወይም
- ሐ) በኤሌክትሮኒክ የመረጃ ማከማቻ መሳሪያ ውስጥ የተከማቸ /የተያዘ/ ማንኛውም መረጃ ወይም ዳታ፤

፲/ “በግምት የሚከናወን የታክስ ስሌት” ማለት ባለሥልጣኑ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፳፮ መሠረት በግምት የሚያከናውነው የታክስ ስሌት ነው፤

፲፩/ “የበጀት ዓመት” ማለት የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ መንግሥት የበጀት ዓመት ነው፤

፲፪/ “የስጋት የታክስ ስሌት” ማለት ባለሥልጣኑ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፳፮ መሠረት ከስጋት በመነሳት የሚያከናውነው የታክስ ስሌት ነው፤

፲፫/ “የገንዘብ ክፍያ ትእዛዝ” ማለት በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፵፫ መሠረት በባለሥልጣኑ የሚሰጥ የገንዘብ ክፍያ ትእዛዝ ነው፤

፲፬/ “ዓለም አቀፍ ስምምነት” ማለት በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ መንግሥት እና በሌላ ሀገር መንግሥት ወይም መንግሥታት ወይም ዓለም አቀፍ ድርጅት መካከል የሚደረግ ስምምነት ነው፤

፲፮/ “ዓለም አቀፍ ድርጅት” ማለት ሉዓላዊ ሥልጣን ያላቸው ሀገራት ወይም የእነዚህ ሀገራት መንግሥታት አባል የሆኑበት ድርጅት ነው፤

፲፯/ “ክፍያ ለዘገየበት የሚከፈል ወለድ” ማለት በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፴፯ መሠረት የታክስ ክፍያ በመዘገየቱ ምክንያት የሚከፈል ወለድ ነው፤

፲፰/ “የታክስ ወኪል” ማለት በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፺፯ ወይም አንቀጽ ፺፯ መሠረት ፈቃድ የተሰጠው የታክስ ወኪል ነው፤

፲፱/ “ፈቃድ ሰጪ ባለሥልጣን” ማለት ፈቃድ፣ የምስክር ወረቀት፣ ስምምነት፣ ወይም ሌላ መብት ለመስጠት በሕግ ሥልጣን የተሰጠው አካል ነው፤

፳፬/ “ሥራ አስኪያጅ” ማለት፦

ሀ) ለሽርክና ማህበር ሲሆን ሽሪኩ ወይም የሽርክና ማህበሩ ዋና ሥራ አስኪያጅ ወይም በዚህ ደረጃ የሚሠራ ወይም ተመሳሳይ ተግባር የሚያከናውን ሰው፤

ለ) ለኩባንያ ሲሆን፣ የኩባንያው ዋና ሥራ አስኪያጅ፣ ዳይሬክተር፣ ዋና ሥራ አስኪያጅ፣ ወይም በኩባንያው ውስጥ ተመሳሳይ ሥልጣን ያለው ወይም በዚህ ደረጃ የሚሠራ ወይም ተመሳሳይ ተግባር የሚያከናውን ሰው፤

ሐ) ለሌላ ለማንኛውም ድርጅት፣ የድርጅቱ ዋና ሥራ አስኪያጅ ወይም በኩባንያው ውስጥ ተመሳሳይ ሥልጣን ያለው ሰው ወይም በዚህ ችሎታ የሚሠራ ወይም ተመሳሳይ ተግባር የሚያከናውን ሰው ነው፤

- ፳/ “አባል” ማለት ድርጅትን በሚመለከት በኩባንያ ውስጥ የአክሲዮን ባለቤት የሆነ ወይም በሽርክና ማህበር ውስጥ አባል የሆነን ሰው ጨምሮ በድርጅት ውስጥ የአባልነት ጥቅም ያለው ሰው ነው፤
- ፳፩/ “የአባልነት ጥቅም” ማለት ድርጅትን በሚመለከት በኩባንያ ውስጥ ያለን አክሲዮን ወይም በሽርክና ማህበር ውስጥ ያለን ጥቅም ጨምሮ በድርጅት ውስጥ ያለ የባለቤትነት ጥቅም ነው፤
- ፳፪/ “ሚኒስቴር” ወይም “ሚኒስትር” ማለት እንደቅደም ተከተሉ የገንዘብና ኢኮኖሚ ትብብር ሚኒስቴር ወይም የገንዘብና ኢኮኖሚ ትብብር ሚኒስትር ነው፤
- ፳፫/ “የሽርክና ማህበር” ማለት በኢትዮጵያ የንግድ ሕግ መሠረት የተቋቋመ የሽርክና ማህበር ሲሆን በውጭ ሀገር ሕግ መሠረት የተቋቋመን ተመሳሳይ አካልም ይጨምራል፤
- ፳፬/ “ቅጣት” ማለት የታክስ ሕግ በመጣሱ ምክንያት በዚህ አዋጅ ክፍል አሥራ አምስት ምዕራፍ ሁለት ወይም በሌላ የታክስ ሕግ የሚጣል አስተዳደራዊ ቅጣት ነው፤
- ፳፭/ “የገንዘብ ቅጣት ውሳኔ” ማለት ባለሥልጣኑ በዚህ አዋጅ ክፍል አሥራ አምስት ምዕራፍ ሁለት መሠረት የሚወስነው የገንዘብ ቅጣት ነው፤
- ፳፮/ “ሰው” ማለት ግለሰብ፣ ድርጅት፣ መንግሥት፣ የመንግሥት አስተዳደር አካል ወይም ዓለም አቀፍ ድርጅት ነው፤
- ፳፯/ “በሁለተኛ ደረጃ የሚመጣ ኃላፊነት” ማለት አንድ ሰው በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፲፮ (፬)፣ ፵ (፫) (ሐ)፣ ፵፩ (፲፪)፣ ፵፪ (፳)፣ ፵፫ (፲)፣ ፵፮ (፩)፣ ፵፯ (፩) ወይም ፵፰ (፩) ያለበትን ኃላፊነት (“የመጀመሪያ ኃላፊነት ተብሎ የሚጠቀስ”) በመወጣት ረገድ ሌላ ሰው ያለበት ኃላፊነት ነው፤

፳፰/ “በታክስ ከፋይ የተከናወነ ስሌት” ማለት ታክሱን የማስላት ግዴታ ያለበት ታክስ ከፋይ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፳፮ መሠረት ያከናወነው የታክስ ስሌት ነው፤

፳፱/ “የታክስ ስሌት ማስታወቂያ” ማለት፦

ሀ) በፌዴራል የገቢ ግብር አዋጅ መሠረት የሚቀርብ የግብር ማስታወቂያ፤

ለ) በተጨማሪ እሴት ታክስ አዋጅ መሠረት የሚቀርብ የተጨማሪ እሴት ታክስ ማስታወቂያ፤

ሐ) ወደ ሀገር ውስጥ በገባው ዕቃ ላይ የሚከፈለውን ተጨማሪ እሴት ታክስ ወይም የኤክሳይዝ ታክስ የሚያሳይ የጉምሩክ ዲክላራሲዮን፤

መ) በኤክሳይዝ ታክስ አዋጅ መሠረት የሚቀርብ የኤክሳይዝ ታክስ ማስታወቂያ፤

ሠ) በተርን ኦቨር ታክስ አዋጅ መሠረት የሚቀርብ የተርን ኦቨር ታክስ ማስታወቂያ፤

ረ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፳፫ መሠረት የሚቀርብ በቅድሚያ የሚከፈል ታክስ ማስታወቂያ፤ ወይም

ሰ) በታክስ ሕግ መሠረት የታክስ ማስታወቂያ ተብሎ የሚጠቀስ በታክስ ከፋይ የሚዘጋጅ የታክስ ስሌት ማስታወቂያ፤

፴/ “ታክሱን የማስላት ግዴታ ያለበት ታክስ ከፋይ” ማለት ራሱ ያከናወነውን የታክስ ስሌት ማስታወቂያ ማቅረብ የሚገደድ ሰው ነው፤

፴፩/ “ታክስ” ማለት በታክስ ሕጎች መሠረት የሚጣል ታክስ ሲሆን፤ የሚከተሉትን ይጨምራል፦

ሀ) በከፋይ ተቀንሶ የሚቀር ታክስ፤

- ለ) በፌዴራል የገቢ ግብር አዋጅ መሠረት አስቀድሞ የሚከፈል ወይም በየጊዜው የሚከፈል ታክስ፤
- ሐ) ቅጣት፤
- መ) ክፍያ በመዘግየቱ ምክንያት የሚከፈል ወለድ፤
- ሠ) በፌዴራል የገቢ ግብር አዋጅ መሠረት የሚከፈል ሌላ ማንኛውም ግብር፤

፴፪/ “የታክስ ስሌት” ማለት የታክስ ስሌት ማስታወቂያ፣ በግምት የሚከናወን የታክስ ስሌት፣ የስጋት የታክስ ስሌት፣ የተሻሻለ የታክስ ስሌት፣ አስተዳደራዊ የታክስ ቅጣት ወይም ወለድ ስሌት፣ ወይም በታክስ ሕግ መሠረት የሚደረግ ሌላ ማንኛውም ስሌት ነው፤

፴፫/ “ከታክስ የመሸሽ ድንጋጌ” ማለት፦

- ሀ) በፌዴራል የገቢ ግብር አዋጅ፤ እና
 - ለ) በተጨማሪ እሴት ታክስ አዋጅ፤
- የተመለከቱት ከታክስ የመሸሽ ድንጋጌዎች ናቸው፤

፴፬/ “የታክስ ውሳኔ” ማለት፦

- ሀ) በታክስ ከፋዩ የተከናወነውን የታክስ ስሌት የማይጨምር የታክስ ስሌት፤
- ለ) ታክሱን የማስላት ግዴታ ያለበት ታክስ ከፋይ በሚያቀርበው ማመልከቻ ላይ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፳፱ መሠረት የሚሰጥ ውሳኔ፤
- ሐ) በታክስ ከፋዩ እንዲከፈል ወይም ለወደፊት እንዲከፈል በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፵ (፪) መሠረት የተሰጠ ውሳኔ፤
- መ) በሁለተኛ ደረጃነት የሚመጣን ኃላፊነት ወይም ታክስን ለማስከፈል የሚወጣን ወጭ ማስመለስን በሚመለከት የሚሰጥ ውሳኔ፤
- ሠ) ክፍያ በመዘግየቱ ምክንያት የሚጣልን ወለድ በተመለከተ የተሰጠ ውሳኔ፤

- ረ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፵፱ ወይም አንቀጽ ፶ መሠረት በቀረበ የታክስ ተመላሽ ማመልከቻ ላይ የሚሰጥ የእምቢታ ውሳኔ፤
- ሰ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፵፱ መሠረት ሊካካስ ከሚችለው በላይ የሆነን የታክስ ተመላሽ መጠን፤ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፶ መሠረት የሚቀርብን የተመላሽ ጥያቄ መጠን ወይም በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፶ መሠረት እንደገና መክፈል የሚኖርበትን የተመላሽ መጠን አስመልክቶ የሚሰጥ ውሳኔ፤ ወይም
- ሸ/ ለባለሥልጣኑ ያልተከፈለ ከተከፋይ ሂሳብ ላይ ተቀንሶ የቀረን ታክስ በሚመለከት በፌዴራል የገቢ ግብር አዋጅ አንቀጽ ፺፪ (፫) መሠረት የሚሰጥ ውሳኔ፤

፴፭/ “የታክስ ማስታወቂያ” ማለት የሚከተሉት ናቸው፦

- ሀ) በፌዴራል የገቢ ግብር አዋጅ መሠረት መቅረብ የሚኖርበት የታክስ ማስታወቂያ፤
- ለ) በፌዴራል የገቢ ግብር አዋጅ መሠረት በከፋዩ ተቀንሶ የሚያዝን ታክስ በሚመለከት የሚቀርብ የታክስ ማስታወቂያ፤
- ሐ) በተጨማሪ እሴት ታክስ አዋጅ መሠረት የሚቀርብ የተጨማሪ እሴት ታክስ ማስታወቂያ፤
- መ) ወደ ሀገር ውስጥ በገባው ዕቃ ላይ የሚከፈለውን የተጨማሪ እሴት ታክስ ወይም የኤክሳይዎስ ታክስ የሚያሳይ የጉምሩክ ዲክላራሲዮን፤
- ሠ) በኤክሳይዎስ ታክስ አዋጅ መሠረት የሚቀርብ የታክስ ማስታወቂያ፤

- ረ) በተርን ኦቨር ታክስ አዋጅ መሠረት የሚቀርብ የታክስ ማስታወቂያ፤
- ሰ) በዚህ አዋጅ መሠረት በታክስ ከፋይ መቅረብ የሚኖርበት የታክስ ማስታወቂያ፤

፴፯/ “የታክስ ሕግ” ማለት፦

- ሀ) ይህ አዋጅ፤
- ለ) የፌዴራል የገቢ ግብር አዋጅ፤
- ሐ) የተጨማሪ እሴት ታክስ አዋጅ፤
- መ) የኤክሳይዝ ታክስ አዋጅ፤
- ሠ) የቴምብር ቀረጥ አዋጅ፤
- ረ) የተርን ኦቨር ታክስ አዋጅ፤
- ሰ) የጉምሩክን ሕግ ሳይጨምር፣ ባለሥልጣኑ ታክሱን፣ ቀረጡን ወይም ክፍያውን የማስተዳደር ኃላፊነት የተሰጠው እስከሆነ ድረስ ማንኛውም ይህንን ታክስ፣ ቀረጥ፣ ወይም ክፍያ የሚጥል ሌላ ሕግ፤
- ሸ) ከዚህ በላይ ባሉት የፌደል ተራዎች ሥር በተጠቀሰው ሕግ መሠረት የሚወጣ ማንኛውም ደንብ ወይም መመሪያ ነው፤

፴፰/ “የታክስ ሠራተኛ” ማለት፦

- ሀ) የባለሥልጣኑ ዋና ዳይሬክተር፤
- ለ) የባለሥልጣኑ ምክትል ዋና ዳይሬክተሮች፤
- ሐ) በኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን ማቋቋሚያ አዋጅ መሠረት የታክስ ሕግን የማስተዳደርና የማስፈጸም ኃላፊነት የተጣለ ባቸው ሌሎች የባለሥልጣኑ ኃላፊዎች ወይም ተቀጣሪዎች፤

መ) የአዲስ አበባ እና የድሬዳዋ ከተማ አስተዳደሮች የታክስ ባለሥልጣን ኃላፊዎች ወይም ሠራተኞች፤

ሠ) ባለሥልጣኑን ወክለው ሲሰሩ፦

(፩) የኢትዮጵያ ፌዴራል ፖሊስ አባል፤

(፪) የኢትዮጵያ ፖስታ አገልግሎት ድርጅት ተቀጣሪ ወይም ባለሥልጣን፤ ወይም

(፫) የክልል ታክስ ባለሥልጣን ተቀጣሪ ወይም ባለሥልጣን፤

፴፰/ “የታክስ ጊዜ” ማለት ከታክስ ጋር በተያያዘ ለባለሥልጣኑ ማስታወቂያ የሚቀርብበት ታክስ የሚሸፍነው ጊዜ ነው፤

፴፱/ “ታክስ ለማስከፈል የወጡ ወጪዎች” ማለት፦

ሀ) ባለሥልጣኑ ያልተከፈለን ታክስ ለማስከፈል የሚያወጣቸው በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፴ (፫) የተዘረዘሩ ወጪዎች፤

ለ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፴፩ (፱) (ሀ) የተዘረዘሩት ባለሥልጣኑ ታክስ ለማስከፈል የሚያስችልን ሀብት ሲይዝ የሚያወጣቸው ወጪዎች ናቸው፤

፵/ “የታክስ እንደራሴ” ማለት ታክስ ከፋዩን በመወከል በኢትዮጵያ ውስጥ ማንኛውንም ገንዘብ ለመቀበል ወይም ለመክፈል ኃላፊነት ያለበት ግለሰብ ሲሆን የሚከተሉትን ይጨምራል፦

ሀ) የሽርክናን ማህበር በተመለከተ የሽርክና ማህበሩ ሽሪክ ወይም ሥራ አስኪያጅ፤

ለ) ከባንያን በተመለከተ የከባንያው ዳይሬክተር፤

ሐ) ችሎታ የሌለውን ግለሰብ በተመለከተ ችሎታ የሌለውን ግለሰብ በመወከል ወይም ለዚህ ግለሰብ ጥቅም ገቢ የሚቀበል ህጋዊ ወኪል፤

መ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፵ የተጠቀሰውን ታክስ ከፋይ በተመለከተ በተጠቀሰው አንቀጽ መሠረት የታክስ ከፋዩ ባለአደራ፤

ሠ) ማንኛውንም ታክስ ከፋይ በተመለከተ ለታክስ ሕጎች ዓላማ ሲባል ባለሥልጣኑ በጽሁፍ በተሰጠ ማስታወቂያ የታክስ ከፋዩ የታክስ እንደራሴ እንደሆነ ያስታወቀው ግለሰብ ነው፤

፵፩/ “ታክስ ከፋይ” ማለት ታክስ የመክፈል ግዴታ ያለበት ሰው ሲሆን የሚከተሉትንም ይጨምራል፦

ሀ) የገቢ ግብርን በተመለከተ በሠንጠረዥ “ለ” ወይም “ሐ” መሠረት በግብር ዓመቱ ግብር የሚከፈልበት ገቢ የሌለው በግብር እፎይታ ላይ ያለ ወይም ኪሳራ ያጋጠመው ሰው፤

ለ) የተጨማሪ እሴት ታክስን በተመለከተ ለተጨማሪ እሴት ታክስ የተመዘገበ ወይም የመመዘገብ ግዴታ ያለበት ሰው፤

ሐ) የተርን አቫር ታክስን በተመለከተ የተርን አቫር ታክስ ከፋይ ሰው፤

፵፪/ “ያልተከፈለ ታክስ” ማለት በመክፈያ ቀን ወይም ባለሥልጣኑ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፵፪ የተመለከተውን የታክስ መክፈያ ቀን ያራዘመ ከሆነ በተራዘመው ጊዜ ውስጥ ያልተከፈለ ታክስ ነው፤

፵፫/ “ታክስ ቀንሶ ገቢ የማድረግ ኃላፊነት የተጣለበት ሰው” ማለት በፌዴራል የገቢ ግብር አዋጅ ክፍል አስር መሠረት ከተከፋይ ሂሳብ ላይ ታክስ ቀንሶ ገቢ የማድረግ ግዴታ የተጣለበት ሰው ነው፤

፵፬/ “ተቀንሶ የሚያዝ ታክስ” ማለት በፌዴራል የገቢ ግብር አዋጅ ክፍል አስር መሠረት ከተከፋይ ሂሳብ ላይ ተቀንሶ መያዝ ያለበት ታክስ ነው፤

፵፭/ ማንኛውም በወንድ ጾታ የተገለጸው የሴትንም ያካትታል።

፫. ትክክለኛ የገቢያ ዋጋ

፩/ የፌዴራል የገቢ ግብር አዋጅ አንቀጽ ፸፱ ድንጋጌ እንደ ተጠበቀ ሆኖ፣ ለታክስ ሕጎች ዓላማ በአንድ በተወሰነ ጊዜ እና ቦታ የአንድ ዕቃ፣ ንብረት፣ አገልግሎት ወይም ጥቅም ትክክለኛ ዋጋ ነው የሚባለው የዕቃው፣ የንብረቱ፣ የአገልግሎቱ ወይም የጥቅሙ የወቅቱ እና የቦታው መደበኛ የገቢያ ዋጋ ነው።

፪/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) በተደነገገው መሠረት በአንድ የተወሰነ ጊዜ እና ቦታ የአንድን ዕቃ፣ ንብረት፣ አገልግሎት ወይም ጥቅም ትክክለኛ የገቢያ ዋጋ መወሰን ያልተቻለ እንደሆነ ዋጋውን ለመወሰን ባልተቻለው ዕቃ፣ ንብረት፣ አገልግሎት ወይም ጥቅም እና ማንኛውም ሌላ ተመሳሳይ ዕቃ፣ ንብረት፣ አገልግሎት ወይም ጥቅም በሚያስገኘው ትክክለኛ ዋጋ መካከል ላለው ልዩነት ተገቢ ውን ማስተካከያ በማድረግ የሚገኘው ዋጋ ዋጋውን ለመወሰን ያልተቻለው ዕቃ፣ ንብረት፣ አገልግሎት ወይም ጥቅም ትክክለኛ የገቢያ ዋጋ ሆኖ ይወሰዳል።

፫/ ለዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) አፈጻጸም፣ አንድ ዕቃ፣ ንብረት፣ አገልግሎት ወይም ጥቅም ከሌላ ንብረት፣ አገልግሎት ወይም ጥቅም ጋር ተመሳሳይ ነው የሚባለው ከሌላው ዕቃ፣ ንብረት፣ አገልግሎት ወይም ጥቅም ጋር በባህሪ፣ በጥራት፣ በብዛት፣ በሚሰጠው አገልግሎት፣ በሚይዛቸው ቁሶችና በመልካም ስም ተመሳሳይ ወይም በሚቀራረብ ሁኔታ ተመሳሳይ የሆነ እንደሆነ ነው።

፬/ የአንድን ዕቃ፣ ንብረት፣ አገልግሎት ወይም ጥቅም ትክክለኛ ዋጋ በዚህ አንቀጽ ድንጋጌዎች መሠረት መወሰን ያልተቻለ እንደሆነ ከዋጋ አገማመት ጠቅላላ መርሆዎች ጋር በሚጣጣም መልኩ ትክክለኛው የገቢያ ዋጋ በባለ ሥልጣኑ የሚወሰን ይሆናል።

፭/ ለዚህ አንቀጽ አፈፃፀም ለዕቃ፣ ለንብረት፣ ለአገልግሎት ወይም ለጥቅም የተከፈለ ዋጋ ከዕቃው፣ ከንብረቱ፣ ከአገልግሎቱ ወይም ከጥቅሙ ትክክለኛ የገበያ ዋጋ የበለጠ ወይም ያነሰ ሊሆን ይችላል።

፮/ ባለሥልጣኑ የአንድን ዕቃ፣ ንብረት፣ አገልግሎት ወይም ጥቅም ትክክለኛ የገበያ ዋጋ ለመወሰን የሚያስችል መመሪያ ሊያወጣ ይችላል።

፬. ግንኙነት ያላቸው ሰዎች

፩/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ለታክስ ሕጎች አፈፃፀም ሁለት ሰዎች ግንኙነት ያላቸው ሰዎች ናቸው የሚባለው ከሁለቱ አንዱ ሰው በሌላኛው ሰው ትዕዛዝ፣ ጥያቄ፣ አስተያየት ወይም ፍላጎት መሠረት ይንቀሳቀሳል ተብሎ ሲገመት ወይም ሁለቱም ሰዎች በሌላ ሦስተኛ ወገን ትዕዛዝ፣ ጥያቄ፣ ሃሳብ ወይም ፍላጎት መሠረት ይንቀሳቀሳሉ ተብሎ ሲታመን ነው።

፪/ አንድ ሰው የሌላ ሰው ተቀጣሪ ወይም ደምበኛ ስለሆነ ብቻ ወይም ደግሞ ሁለቱም ሰዎች የሦስተኛ ወገን ተቀጣሪዎች ወይም ደንበኞች በመሆናቸው ብቻ ግንኙነት ያላቸው ሰዎች ናቸው ሊባሉ አይችሉም።

፫/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) አጠቃላይ አነጋገር እንደተጠበቀ ሆኖ፣ የሚከተሉት ሰዎች ግንኙነት ያላቸው ሰዎች ናቸው፦

- ሀ) ባለሥልጣኑ ከሁለቱ አንዱ በሌላኛው ትዕዛዝ፣ ጥያቄ፣ አስተያየት ወይም ፍላጎት መሠረት አይንቀሳቀስም ብሎ ካላመነ በስተቀር፣ አንድ ግለሰብና የዚህ ግለሰብ ዘመድ፣
- ለ) አንድ ድርጅት ወይም የዚህ አንቀጽ ሌሎች ድንጋጌዎች ተፈፃሚ በሚሆንበት ሁኔታ የዚህ ድርጅት አባል በራሱ ወይም ግንኙነት ካላቸው ሰዎች ጋር በመሆን በቀጥታ ወይም በአንድ ወይም ከአንድ በላይ በሆኑና በተሳሰሩ ድርጅቶች አማካይነት የድርጅቱን

ጳጵ% (ሃያ አምስት በመቶ) ወይም ከዚያ በላይ የመምረጥ፣ የትርፍ ድርሻ ወይም የካፒታል ድርሻ መብት የሚቆጣጠር ሲሆን ድርጅቱና የድርጅቱ አባል ግንኙነት ያላቸው ሰዎች ናቸው።

ሐ) ሁለት ድርጅቶች ግንኙነት ያላቸው ናቸው የሚባሉት አንድ ሰው ብቻውን ወይም የዚህ አንቀጽ ሌሎች ድንጋጌዎች ተፈፃሚ በሚሆኑበት ሁኔታ ግንኙነት ካለው ሰው ጋር በመሆን የሁለቱን ድርጅቶች የትርፍ ድርሻ ወይም ካፒታል በቀጥታ ወይም በሌሎች በተሳሰሩ ድርጅቶች አማካይነት ጳጵ% (ሃያ አምስት በመቶ) ወይም ከዚያ በላይ የሆነ የመምረጥ መብት፣ የተቆጣጠረ እንደሆነ ነው።

፬/ የአንድ ግለሰብ ዘመዶች ናቸው የሚባሉት የሚከተሉት ናቸው፦

- ሀ) የትዳር ጓደኛ፤
- ለ) ቅድመ አያት፣ አያት፣ ወደታች የሚቆጠር ዘመድ፣ ወንድም፣ እህት፣ አጎት፣ አክስት፣ የወንድም ልጅ፣ የእህት ልጅ፣ የእንጀራ እናት፣ የእንጀራ አባት፣ የጉዲፈቻ ልጅ፤

ሐ) የጉዲፈቻ ልጅ ወላጅ፣ ወይም የእርሱ/ሷ ባል ወይም ሚስት፤

መ) በዚህ ንዑስ አንቀጽ ፊደል ተራ (ለ) የተገለጹት ግለሰቦች ባል ወይም ሚስት።

፭/ የአንድ ግለሰብ የትዳር ጓደኛ የሚባሉት የሚከተሉት ናቸው፦

- ሀ) ግለሰቡ/ሷ በሀጋዊ መንገድ ያገባው/ችው፤
- ለ) ጋብቻ ሳይኖር ከግለሰቡ/ሷ ጋር እንደባልና ሚስት አብሮ/ራ የሚኖር/የምትኖር።

፮/ አንድ የጉዲፈቻ ልጅ ከጉዲፈቻ አድራጊዎች የአንደኛ ደረጃ ዘመዶች ጋር ዝምድና እንዳለው ይቆጠራል።

ክፍል ሁለት

የታክስ ሕጎችን ስለማስተዳደር

፩. የባለሥልጣኑ ኃላፊነት

የታክስ ሕጎችን ሥራ ላይ የማዋልና የማስፈፀም ኃላፊነት የባለሥልጣኑ ነው።

፪. የታክስ ሠራተኞች ግዴታዎችና ኃላፊነቶች

፩/ የታክስ ሠራተኛ በኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን ማቋቋሚያ አዋጅ እና በኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን ማቋቋሚያ አዋጅ አንቀጽ ፰ (፫) በሚሰጠው ውክልና መሠረት ለታክስ ሕጎች አፈፃፀም ሲባል የተሰጠውን ማንኛውንም ሥልጣኑን ሊሠራበት ወይም ማንኛውንም ተግባርና ኃላፊነቱን ሊወጣ ይገባል።

፪/ የታክስ ሠራተኛ በታክስ ሕጎች በተሰጠው ማንኛውም ሥልጣኑ የሚሠራው ወይም ማንኛውንም ተግባርና ኃላፊነቱን የሚወጣው ታማኝነትና ፍትሐዊነትን በተላበሰ መንገድ መሆን የሚገባው ሲሆን ታክስ ክፋዩንም በአክብሮት የማስተናገድ ኃላፊነት አለበት።

፫/ የታክስ ሠራተኛ ከሚከተሉት ጋር በተያያዘ በታክስ ሕጎች የተሰጠውን ሥልጣን ሊሠራበት ወይም ኃላፊነቱን ወይም ተግባሩን ሊያከናውን አይችልም፦

ሀ) የቀረበለት ጉዳይ ከሠራተኛው የግል፣ የቤተሰብ፣ የንግድ፣ የሙያ፣ የቅጥር ወይም የፋይናንስ ግንኙነት ካለው ሰው ጋር የተገናኘ ከሆነ፤

ለ) በሌላ መልኩ የጥቅም ግጭት የሚያስከትል ከሆነ።

፬/ የታክስ ሠራተኛ ወይም ሥራው በቀጥታ የሚመለከተው የሚኒስቴሩ ሠራተኛ የታክስ ሂሳብ ሠራተኛ ወይም አማካሪ ወይም የታክስ ማስታወቂያ ለሚያዘጋጅ ወይም ታክስን አስመልክቶ ምክር ለሚሰጥ ሰው የሂሳብ ሠራተኛ ወይም አማካሪ በመሆን ሊያገለግል ወይም የዚህ ሰው ተቀጣሪ እንዲሆን የቀረበለትን ሀሳብ ሊቀበል አይችልም።

፯. የመተባበር ግዴታ

ማናቸውም የፌዴራል እና የክልል መንግሥት፣ የመንግሥት መሥሪያ ቤት፣ ኤጀንሲ ወይም ሌላ አካል፣ የአካባቢ አስተዳደር፣ ማህበራት፣ ድርጅቶች፣ መንግሥታዊ ያልሆኑ ድርጅቶች የታክስ ሕጎችን በማስፈፀም ረገድ ከባለሥልጣኑ ጋር የመተባበር ግዴታ አለባቸው።

፰. የታክስ መረጃ በምስጢር የሚያዝ ስለመሆኑ

፩/ የታክስ ሠራተኛ በሥራው አጋጣሚ ያገኛቸውን የማንኛውም መረጃዎችና እና ሰነዶች ሚስጢራዊነት መጠበቅ አለበት።

፪/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) ድንጋጌ የታክስ ሠራተኛ ለሚከተሉት ሰዎች አንድን ሰነድ ወይም መረጃ ከመግለጽ አይከለክለውም፦

- ሀ) ኃላፊነቱን ይወጣበት ዘንድ ለባለሥልጣኑ ሌላ ሠራተኛ፤
- ለ) በታክስ ሕግ የተደነገገን የታክስ ወንጀል የፈፀመን ሰው ለመክሰስ እንዲሁም በሌላ ማናቸውም ሕግ የተደነገገን የታክስ ወንጀል የፈፀመን ሰው ለመክሰስ ይቻል ዘንድ ለሕግ አስፈጻሚ አካል፤
- ሐ) ለኮሚሽኑ ወይም ክርክርን በማየት ላይ ላለ ፍርድ ቤት የአንድን ሰው የታክስ ኃላፊነት ለማረጋገጥ ወይም የቅጣት ኃላፊነትን ወይም ታክስ በመዘግየቱ ምክንያት የሚከፈል ወለድን ወይም ለወንጀል ጉዳይ የሚያስፈልግ መረጃ፤
- መ) ኢትዮጵያ ባደረገችው ስምምነት የመረጃ ልውውጥን የሚመለከት አንቀጽ የታክስ ከሆነ በስምምነቱ በተፈቀደው መሠረት አግባብ ላለው የውጭ አገር መንግሥት አካል የሚሰጥ መረጃ፤
- ሠ) ለፌዴራል ዋናው አዲተር ሥራውን ለማከናወን የሚያስፈልገው መረጃ፤

- ረ) ለጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ ሥራውን ለማከናወን የሚያስፈልገው መረጃ፤
 - ሰ) ለክልል የታክስ ባለሥልጣን የሚያስፈልገው መረጃ፤
 - ሸ) የሚሰጠው መረጃ አንድን ግለሰብ ለይቶ የማያሳውቅ ሲሆን፣ የመንግሥትን ገቢ የመሰብሰብ አገልግሎት ለሚሰጥ ወይም ለስታትስቲክስ መሥሪያ ቤት ሥራውን ለማከናወን የሚያስፈልገው መረጃ፤
 - ቀ) መረጃ የሚመለከተው ሰው በጽሁፍ ፈቃዱን ከገለጸ ለሌላ ለማንኛውም ሰው፤
 - በ) በሌላ ማናቸውም ሕግ ሥልጣን ለተሰጠው አካል፡፡
- ፫/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) መሠረት ማንኛውንም መረጃ የሚቀበል ሰው፦
- ሀ) መረጃው የተገለፀበትን ዓላማ ለማሳካት ካልሆነ በስተቀር የመረጃውን ሚስጢራዊነት መጠበቅ፤
 - ለ) መረጃውን የያዙትን ማንኛውንም ሰነዶች ለባለ ሥልጣኑ የመመለስ፣ ግዴታ አለበት፡፡
- ፬/ በዚህ አንቀጽ “የታክስ ሠራተኛ” የሚከተሉትን ይጨምራል፦
- ሀ) የባለሥልጣኑ አማካሪ ቦርድ አባል የሆነ ወይም የነበረ፤
 - ለ) ሥራ ተቋራጭን ጨምሮ በማንኛውም ደረጃ በባለሥልጣኑ የተቀጠረ ወይም በባለሥልጣኑ በአንድ ሥራ ላይ እንዲሠማራ የተደረገ ማንኛውም ሰው፤
 - ሐ) የባለሥልጣኑ የቀድሞ ሠራተኛ፣ ተቀጣሪ ወይም ሥራ ተቋራጭ፡፡

ክፍል ሦስት
ታክስ ከፋዮች
ምዕራፍ አንድ
ስለምዝገባ

፱. ታክስ ከፋዮችን ስለመመዘገብ

፩/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) እና (፫) እንደተጠበቁ ሆነው፣ አስቀድሞ የተመዘገበ ካልሆነ በስተቀር በታክስ ሕግ መሠረት ታክስ የመክፈል ኃላፊነት ያለበት ሰው በባለሥልጣኑ ዘንድ ለመመዘገብ ማመልከት አለበት።

፪/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) ድንጋጌ፦

ሀ) በኢትዮጵያ የሚያገኘው ገቢ ብቻ በፌዴራል የገቢ ግብር አዋጅ አንቀጽ ፶፩ እና አንቀጽ ፶፫ መሠረት ግብር የሚከፈልበት በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነ ሰው፤

ለ) በፌዴራል የገቢ ግብር አዋጅ አንቀጽ ፳፬ (፪) መሠረት ግብር የሚከፈልበት ገቢ ብቻ ያለው ግለሰብ፤

ላይ ተፈጻሚ አይሆንም።

፫/ ተቀጣሪው አስቀድሞ የተመዘገበ ካልሆነ በስተቀር፣ ከቀጣሪው ጋር ውል የገባ ተቀጣሪ ይመዘገብ ዘንድ ቀጣሪው የማመልከት ግዴታ አለበት።

፬/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፫) ድንጋጌ፣ ቀጣሪው እንዲመዘገብ ያላደረገው ተቀጣሪ በንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት ካለበት የመመዘገብ ግዴታ ነጻ ሊያወጣው አይችልም።

፭/ ለምዝገባው የሚቀርበው ማመልከቻ፦

ሀ) ባለሥልጣኑ ባጸደቀው ቅጽ መሠረት መቅረብ ይኖርበታል፤

- ለ) የሚኒስትሮች ምክር ቤት በሚያወጣው ደንብ በሚወሰነው መሠረት የጣት አሻራ መለያን ጨምሮ የግለሰቡን ማንነት ከሚያረጋግጥ የሰነድ ማስረጃ ጋር ተያይዞ መቅረብ አለበት፤
- ሐ) ታክስ ከፋይ ለታክስ የመመዘገብ ግዴታ ካለበት ቀን አንስቶ በጳ፩ (በሃያ አንድ) ቀናት ውስጥ ወይም ባለሥልጣኑ በፈቀደው ተጨማሪ ጊዜ ውስጥ መቅረብ አለበት።
- ፩/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፫) መሠረት ቀጣሪው ለተቀጣሪው የሚያመለክት በሚሆንበት ጊዜ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፭) (ለ) መሠረት የሚጠየቀው የማንነት መለያ በተቀጣሪው መቅረብ ይኖርበታል።
- ፪/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፲) እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ማንኛውም ሰው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት ያለበት ለምዝገባ የማመልከት ግዴታ ይኸው ሰው በሌላ ታክስ ሕግ ለአንድ ለተለየ ታክስ ካለበት የመመዘገብ ግዴታ ወይም ካለው አማራጭ በተጨማሪ ነው።
- ፫/ ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት ለመመዘገብ ያመለከተው ሰው በታክስ ሕግ መሠረት ታክስ የመክፈል ኃላፊነት ያለበት መሆኑን ሲያምንበት ይመዘግበዋል፤ ለዚህ ሰውም በፀደቀው ቅጽ መሠረት የምስክር ወረቀት አዘጋጅቶ ይሰጠዋል።
- ፬/ ባለሥልጣኑ ለመመዘገብ ማመልከቻ ያቀረበውን ሰው ጥያቄ ያልተቀበለው ከሆነ የምዝገባውን ጥያቄ የማይቀበለው መሆኑን ማመልከቻው ከቀረበበት ቀን ጀምሮ ባሉት ፲፬ (አሥራ አራት) ቀናት ውስጥ ለምዝገባ ላመለከተው ሰው በጽሁፍ ያሳውቀዋል።
- ፭/ አንድ ሰው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት ለመመዘገብ ሲያመለክት ያቀረበውን ማስረጃ ይህ ሰው ተጨማሪ የምዝገባ ማመልከቻ ቅጽ ማቅረብ ሳያስፈልገው ባለሥልጣኑ ማስረጃውን ይህ ሰው በሌላ የታክስ ሕግ ለአንድ የተለየ ታክስ እንዲመዘገብ ያለበትን ግዴታ ወይም ለመመዘገብ የተሰጠውን ፈቃድ ለማሟላት ሊጠቀምበት ይችላል።

፲፩/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፲) ቢኖርም፣ ባለሥልጣኑ የአንድን ሰው ተጨማሪ ምዝገባ በተሟላ ሁኔታ ለማከናወን የሚያስፈልገውን ማንኛውንም ሌላ ተጨማሪ መረጃ ያቀርብ ዘንድ ይህንን ሰው ሊጠይቀው ይችላል።

፲፪/ በዚህ አንቀጽ መሠረት መመዝገብ ሲኖርበት ያልተመዘገበን ሰው ባለሥልጣኑ በፀደቀው ቅጽ መሠረት መዝገብ የምዝገባ የምስክር ወረቀት ሊሰጠው ይችላል።

፲፫/ በዚህ አንቀጽ መሠረት የአንድ ሰው ምዝገባ ተፈጻሚ የሚሆነው የዚህን ሰው ምዝገባ በሚያረጋግጠው የምስክር ወረቀት ላይ ከተመለከተው ቀን ጀምሮ ነው።

፲. ለውጦችን ስለማሳወቅ

፩/ ማንኛውም የተመዘገበ ሰው ከሚከተሉት ውስጥ ማንኛውንም ጉዳይ በተመለከተ ለውጥ ሲከሰት ለውጡ በተከሰተ በ፴ (በሠላሳ) ቀናት ውስጥ ለባለሥልጣኑ በጽሁፍ ማሳወቅ አለበት፡-

- ሀ) ስሙ፣ ቋሚ አድራሻው ወይም የፖስታ አድራሻው፣ የተቋቋመበት መተዳደሪያ ደንብ ወይም ዋንኛ የሥራ እንቅስቃሴው ወይም እንቅስቃሴዎቹ፤
- ለ) ከባለሥልጣኑ ጋር ግንኙነት የሚያደርግበት የባንክ አድራሻ፤
- ሐ) ከባለሥልጣኑ ጋር ግንኙነት የሚያደርግበት የኤሌክትሮኒክ አድራሻ፤
- መ) ባለሥልጣኑ በመመሪያ የሚወስናቸው ሌሎች ዝርዝሮች።

፪/ የተመዘገበ ሰው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት የለውጥ ማስታወቂያ ሲያቀርብ ይህ ሰው በሌላ የታክስ ሕግ ለአንድ ለተለየ ታክስ ካደረገው ምዝገባ ጋር በተያያዘ ተመሳሳይ ለውጦችን ማስታወቅን በተመለከተ የተጣለ በትን የማስታወቅ ግዴታ እንደተወጣ ይቆጠራል።

፲፩. ምዝገባን ስለመሰረዝ

፩/ የመመዝገብ ግዴታ ያለበት ሰው ለሁሉም የታክስ ሕጎች የተጣለበት የመመዝገብ ግዴታ ሲቋረጥ ምዝገባው እንዲሰረዝለት ለባለስልጣኑ ማመልከት አለበት።

፪/ ምዝገባን ለማሰረዝ የሚቀርበው ማመልከቻ፦

ሀ) በፀደቀው ቅጽ መሠረት፤ እና

ለ) የተመዘገበው ሰው በሁሉም የታክስ ሕጎች የተጣለበት የመመዝገብ ግዴታ ከተቋረጠበት ቀን አንስቶ ባሉት ፱ (ሠላሳ) ቀናት ውስጥ ወይም ባለሥልጣኑ በሚሰጠው ተጨማሪ ጊዜ ውስጥ መቅረብ አለበት።

፫/ አንድ ሰው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት ማመልከቻ ካቀረበ በሌላ የታክስ ሕግ ለአንድ የተለየ ታክስ የተደረገው ምዝገባ እንዲሰረዝለት ጭምር እንዳ መለከተ ተደርጎ ይወሰዳል።

፬/ አንድ ሰው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት ማመልከቻ ሲያቀርብ ባለሥልጣኑ ይህ ሰው ሥራውን ያቆመ መሆኑንና በሁሉም የታክስ ሕጎች የመመዝገብ ግዴታ የሌለበት መሆኑን ካረጋገጠ በኋላ ለዚህ ሰው የጽሑፍ ማስታወቂያ በመስጠት ምዝገባውን ይሰርዝዋል።

፭/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፱) የተመለከተው ምዝገባ የተሠረዘ መሆኑን የሚገልፀው ማስታወቂያ ማመልከቻው ከቀረበበት ጊዜ ጀምሮ ባሉት ፱ (ሠላሳ) ቀናት ለአመልካቹ መስጠት የሚኖርበት ሲሆን፤ ባለሥልጣኑም የምዝገባ ይሰረዝልኝ ማመልከቻው ከቀረበበት ጊዜ ጀምሮ ባሉት ፯ (ዘጠና) ቀናት ውስጥ የታክስ ከፋዩን የታክስ ጉዳዮች በተመለከተ የመጨረሻ ኦዲት ሊያደርግ ይችላል።

- ፮/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) በተደነገገው መሠረት አንድ ሰው ምዝገባ እንዲሰረዝለት ጥያቄ ያላቀረበ እንደሆነ ባለሥልጣኑ ይህ ሰው ሥራውን ሙሉ በሙሉ ማቆሙን እና ለታክስ ሕጎች ዓላማ የመመዘገብ ግዴታ የሌለበት መሆኑን እንዲሁም የተፈጥሮ ሰው ከሆነ መሞቱን፣ ከባንያ ከሆነም መፍረሱን፣ ወይም ሌላ ማንኛውም ሰው ሕልውናው የተቋረጠ መሆኑን ሲያምንበት ለታክስ ከፋይ ወይም ለታክስ እንደራሴው የጽሑፍ ማስታወቂያ በመስጠት ምዝገባውን ይሰርዛል።
- ፯/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፬) እና (፭) መሠረት የሚደረግ የአንድ ሰው ምዝገባ መሰረዝ በሌላ ታክስ ሕግ ለአንድ የተለየ ታክስ ዓላማ ሲባል የተደረገ ምዝገባ መሰረዝንም ይጨምራል።
- ፰/ የአንድ ሰው የምዝገባ መሰረዝ ተፈጻሚ የሚሆነው ባለሥልጣኑ በሰጠው የስረዛ ማስታወቂያ ላይ ከተጻፈው ቀን ጀምሮ ነው።
- ፱/ የአንድ ሰው የምዝገባ መሰረዝ በሌላ ታክስ ሕግ አንድን የተለየ ታክስ የሚመለከት ሲሆን፣ በዚያ የታክስ ሕግ ምዝገባ መሰረዝን በሚመለከት የሠፈሩትን ግዴታዎች ማሟላት ግዴታ ይሆናል።

ምዕራፍ ሁለት

ስለታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር

፲፪. የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር

ታክስ ከፋዮችን ለመለየት እንዲቻል ባለሥልጣኑ በዚህ ምዕራፍ በተደነገገው መሠረት ለታክስ ሕጎች ዓላማ ሲባል ለተመዘገበ ሰው የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር በሚል የሚታወቅ ቁጥር ይሰጣል፣ ታክስ ከፋዩም የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥሩን የታክስ ሕጎች በሚያዙት መሠረት መጠቀም አለበት።

፲፫. የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ስለመስጠት

- ፩/ ባለሥልጣኑ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፱ መሠረት ለታክስ ሕጎች ዓላማ ሲባል ለተመዘገቡ ሰዎች የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር አዘጋጅቶ ይሰጣል።
- ፪/ ለሁሉም የታክስ ሕጎች አንድ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር የሚሰጥ ሲሆን አንድ ታክስ ከፋይ በማንኛውም ጊዜ አንድ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ብቻ ይኖረዋል።
- ፫/ ባለሥልጣኑ ለታክስ ከፋይ የታክስ መለያ ቁጥር የሚሰጠው የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ማስታወቂያ በመላክ ይሆናል።

፲፬. የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር አጠቃቀም

- ፩/ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር የተሰጠው ሰው የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥሩን በማንኛውም የታክስ ማስታወቂያ፣ ማስታወቂያ ወይም ለታክስ ሕግ ዓላማ ሲባል በሚቀርብ ወይም ጥቅም ላይ በሚውል ሰነድ ወይም በታክስ ሕግ መሠረት በሚዘጋጅ ሰነድ ላይ መግለጽ ይኖርበታል፤ እንዲሁም ታክስ ከፋይ ታክስ ቀንሶ የማስቀረት ግዴታ ባለበት ሰው ክፍያዎች በሚፈጽምለት ጊዜ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥሩን መስጠት አለበት።
- ፪/ የንግድ ሥራ ለመሥራት ፈቃድ ይሰጠው ዘንድ ማመልከቻ የሚያቀርብ ታክስ ከፋይ ፈቃድ ለሚሰጠው ባለሥልጣን የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥሩን መስጠት አለበት።
- ፫/ ታክስ ከፋይ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) በተመለከተው መሠረት ፈቃዱን በሚያድስበት ጊዜ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ማቅረብ የሚጠበቅበት የመጀመሪያው የፈቃድ ማመልከቻ ከቀረበ ወዲህ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥሩ የተቀየረ እንደሆነ ብቻ ነው።

፬/ የንግድ ወይም የሥራ ፈቃድ የሚሰጥ የመንግሥት አካል ወይም ተቋም ታክስ ከፋይ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥሩን ሳያቀርብ ፈቃድ መስጠት አይችልም።

፭/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፮) ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ፣ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ለተሰጠው ሰው ብቻ የሚያገለግል ስለሆነ በሌላ ሰው ጥቅም ላይ ሊውል አይችልም።

፮/ የታክስ ወኪል የአንድን ሰው የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ሊጠቀምበት የሚችለው፦

ሀ) የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥሩ ባለቤት የሆነው ሰው የታክስ ወኪል የታክስ መለያ ቁጥሩን ለመጠቀም እንዲችል በጽሑፍ ሲፈቅድለት፤ እና

ለ) የታክስ ወኪሉ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥሩን ለታክስ ከፋይ መለያ ቁጥሩ ባለቤት የታክስ ጉዳዮች ብቻ ሲጠቀምበት ነው።

፲፮. የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥርን ስለመሰረዝ

፩/ ባለሥልጣኑ የሚከተሉት ሁኔታዎች ሲያጋጥሙ የጽሑፍ ማስጠንቀቂያ በመስጠት የአንድን ሰው የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ለመሠረዝ ይችላል፦

ሀ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፲፩ መሠረት የታክስ ከፋይ ምዝገባ ሲሰረዝ፤

ለ) የታክስ ከፋይ እውነተኛ ማንነት ባልሆነ ማንነት የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥሩ የተሰጠ እንደሆነ፤

ሐ) ታክስ ከፋይ ጥቅም ላይ ያለ ሌላ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ያለው እንደሆነ።

፪/ ባለሥልጣኑ በማንኛውም ጊዜ የጽሑፍ ማስጠንቀቂያ በመስጠት የአንድን ሰው የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር በመሰረዝ አዲስ የታክስ መለያ ቁጥር ሊሰጠው ይችላል።

ምዕራፍ ሦስት

የታክስ እንደራሴዎች

፲፮. የታክስ እንደራሴዎች ግዴታዎች

፩/ አንድ የታክስ እንደራሴ የታክስ ማስታወቂያ ማቅረብንና ታክስ መክፈልንም ጨምሮ የታክስ ሕግ በታክስ ከፋይ ላይ የሚጥለውን ማንኛውም ግዴታ የመወጣት ኃላፊነት አለበት።

፪/ አንድ ታክስ ከፋይ ሁለትና ከሁለት በላይ የታክስ እንደራሴዎች ያሉት እንደሆነ እያንዳንዱ የታክስ እንደራሴ በዚህ አንቀጽ ለተመለከቱት ግዴታዎች የአንድነትና የነጠላ ኃላፊነት አለበት፤ ሆኖም ግን ከታክስ እንደራሴዎቹ መካከል አንዱ የታክስ ወኪል ግዴታዎችን መወጣት ይችላል።

፫/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፬) ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ በታክስ ሕግ በሌላ ሁኔታ ካልተደነገገ በስተቀር በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት በታክስ እንደራሴ መክፈል የሚኖርበት ታክስ በታክስ እንደራሴው ይዞታ ወይም ቁጥጥር ሥር ባለው ገንዘብ ወይም ሀብት መጠን ከታክስ እንደራሴው መሰብሰብ አለበት።

፬/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፭) ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ፣ በታክስ እንደራሴው መክፈል የነበረበት ታክስ ሳይክፈል ሲቀር የታክስ እንደራሴው በታክስ እንደራሴነቱ ታክሱን ለመክፈል የግል ኃላፊነት የሚኖርበት የታክስ እንደራሴው፡-

ሀ) የተቀበለውን ወይም ሊቀበለው የሚችለውንና ታክስ የሚክፈልበትን ገንዘብ ያጠፋ፣ ለሌላ ዓላማ ያዋለ ወይም ያስተላለፈ እንደሆነ፤

ለ) የታክስ ከፋይ ሀብት የሆኑ እና በታክስ እንደራሴው ይዘታ ሥር የነበሩ ወይም ታክስ መክፈል ከነበረበት ጊዜ በኋላ በይዘታው ሥር የሆኑ እና ለታክሱ ክፍያ ሊውሉ የሚችሉ ንብረቶችን ወይም ገንዘብ ያስተላለፈ ወይም በክፍል ለሌላ የሰጠ እንደሆነ ነው።

፮/ የታክስ እንደራሴው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፬) መሠረት ለታክስ ክፍያ የግል ኃላፊነት የማይኖርበት፦

ሀ) በታክስ እንደራሴው የተከፈለው ገንዘብ የዋለው ለታክስ ከፋይ ጥቅም ሲሆንና የተከፈለው ገንዘብ በሕግ ከታክስ ከፋይ ታክስ የመክፈል ግዴታ ቅድሚያ ሲኖረው፤ ወይም

ለ) ገንዘቡ በተከፈለበት ጊዜ የታክስ እንደራሴው ታክስ ከፋይ የታክስ ዕዳ ያለበት መሆኑን ካላወቀ ወይም ሊያውቅ የማይችል ከሆነ ነው።

፯/ በዚህ አንቀጽ የተደነገገው የታክስ እንደራሴው በታክስ ከፋይ ላይ በታክስ ሕግ የተጣለውን ማንኛውንም ግዴታ ሳይወጣ ቢቀር ታክስ ከፋይ ካለበት ማንኛውም ግዴታ ነፃ ሊያደርገው አይችልም።

ክፍል አራት

ስለሰነዶች

፲፯. መዝገብ የመያዝ ግዴታዎች

፩/ ለታክስ ሕግ ዓላማ ሲባል አንድ ታክስ ከፋይ በታክስ ሕግ መያዝ ያለባቸውን ሰነዶች በኤሌክትሮኒክ መልክ ጨምሮ የመያዝ ግዴታ ያለበት ሲሆን እነዚህም ሰነዶች የሚያዙት፦

ሀ) በአማርኛ ወይም በእንግሊዝኛ፤

ለ) በኢትዮጵያ ውስጥ፤ እና

ሐ) የታክስ ከፋዩን የታክስ ግዴታ በግልጽ ለማረጋገጥ በሚቻልበት ሁኔታ፤

መሆን አለበት።

፪/ በታክስ ሕግ በሌላ አኳኋን ካልተደነገገ በስተቀር የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፫) ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ አንድ ታክስ ከፋይ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) የተመለከቱትን ሰነዶች ከሚከተሉት ረጅም ለሆነው ጊዜ ይዞ የማቆየት ግዴታ አለበት፡-

ሀ) በንግድ ሕግ ለተወሰነው የሰነድ መያዣ የጊዜ ርዝማኔ፤ ወይም

ለ) ሰነዶቹ አግባብነት በሚኖራቸው የታክስ ጊዜ የታክስ ማስታወቂያ ለባለሥልጣኑ ከቀረበበት ቀን ጀምሮ ለአምስት ዓመታት።

፫/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) የተመለከተው ጊዜ ከተጠናቀቀ በኋላ በአዋጁ መሠረት ለሚደረግ ክርክር ወይም በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) ከተመለከተው ጊዜ በፊት ተግባራዊ በሆነ ሕግ መሠረት ለሚደረግ ክርክር ሰነዱ የሚያስፈልገው ሲሆን ታክስ ከፋዩ ሁሉም ክርክሮች እስከሚጠናቀቁ ጊዜ ድረስ ሰነዱን ይዞ የማቆየት ግዴታ አለበት።

፬/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) የተመለከተው ሰነድ በአማርኛ ወይም በእንግሊዝኛ ቋንቋ ተዘጋጅቶ ካልቀረበ በባለሥልጣኑ በጽሁፍ በሚሰጥ ማስታወቂያ በሚወሰነው ጊዜ ውስጥ ሰነዱ በባለሥልጣኑ ተቀባይነት ባለው ተርጓሚ በታክስ ከፋዩ ወጪ ወደ አማርኛ ወይም ወደ እንግሊዝኛ ቋንቋ ተተርጉሞ እንዲቀርብ ባለሥልጣኑ ታክስ ከፋዩን ሊያዘው ይችላል።

፭/ በዚህ አንቀጽ ከንዑስ አንቀጽ (፩) እስከ (፬) የተደነገጉት ቢኖሩም፤ ሚኒስትሩ በሚያወጣው የዋጋ ማሽጋገሪያ መመሪያ ሰነድ አያያዝን በተመለከተ የተደነገጉት ተፈጻሚነት ይኖራቸዋል።

፲፰. ሰነዶችን ስለመመርመር

በታክስ ሕግ መሰረት ሰነዶችን እንዲይዝ የሚገደድ ታክስ ከፋይ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፲፮ በተመለከተው በማንኛውም ምክንያታዊ ጊዜ ውስጥ ሰነዶቹን ለባለሥልጣኑ ምርመራ ዝግጁ የማድረግ ግዴታ አለበት።

፲፱. ደረሰኞች

፩/ የሂሳብ መዝገብ የመያዝ ግዴታ ያለበት ታክስ ከፋይ ደረሰኞች ከማሳተሙ በፊት የእነዚህን ደረሰኞች ዓይነትና ብዛት በባለሥልጣኑ ማስመዝገብ አለበት።

፪/ ማንኛውም የህትመት አገልግሎት የሚሰጥ ሰው ደረሰኞችን ለማሳተም ከታክስ ከፋይ ጥያቄ ሲቀርብለት ደረሰኞቹን ከማተሙ በፊት የእነዚህ ደረሰኞች ዓይነትና መጠን በባለሥልጣኑ የተመዘገቡ መሆናቸውን ማረጋገጥ አለበት።

፫/ ማንኛውም የሂሳብ መዝገብ የመያዝ ግዴታ ያለበት ታክስ ከፋይ ለሚያከናውነው ግብይት ደረሰኝ የመስጠት ግዴታ አለበት።

፬/ ባለሥልጣኑ ለዚህ አንቀጽ አፈጻጸም የሚያግዙ መመሪያዎችን ያወጣል።

፳. የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያዎች

፩/ የሚኒስትሮች ምክር ቤት የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያዎችን የሚመለከት ደንብ ያወጣል።

፪/ ደንቡ የሚከተሉትን ጉዳዮች ሊደነግግ ይችላል፦

- ሀ) ታክስ ከፋዮች የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያ የመጠቀም ግዴታ እንዳለባቸው፤
- ለ) ታክስ ከፋዮች የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያ የሚጠቀሙበትን ሁኔታዎች፤
- ሐ) በሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያ ታትሞ የሚወጣው ደረሰኝ ሊይዛቸው ስለሚገባ መረጃዎች፤
- መ) የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያው ተፈላጊ ባህሪያት፤

ሠ) የሽያጭ መመዘገቢያ መሣሪያዎች አቅራቢዎች የሚያቀርቧቸው መሣሪያዎች እውቅና እንዲያገኙ መከተል ስለሚገባቸው ስነ-ሥርዓት እና አቅራቢዎቹ ስላለባቸው ግዴታ፤

ረ) ለታክስ ከፋይ የተሸጠን የሽያጭ መመዘገቢያ መሣሪያ ስለሚመዘገብበት ሁኔታ።

፫/ ለዚህ አንቀጽ አፈጻጸም፦

ሀ) “የጥሬ ገንዘብ መመዘገቢያ መሣሪያ” ማለት በሽያጭ መደበኛ ደረሰኝ ፋንታ የዕቃዎችን ወይም አገልግሎቶችን ሽያጭ የሚመዘገብና ለማንበብ ብቻ የሚቻል ማስታወሻን የሚያከማች በኤሌክትሮኒክስ ዘዴ ፕሮግራም የሚደረግ ቺፕ የተገጠመበት በሰርኪዩት የተጋገረ ፕሮግራም የሚጠቀም መሣሪያ ነው፤

ለ) “የሽያጭ ነቁጣ መሣሪያ” ማለት የጥሬ ገንዘብ መመዘገቢያ መሣሪያን የሚተካ ኮምፕዩተራይዘድ የሆነ መሣሪያ ሲሆን፤ የደንበኞችን ትዕዛዝ፤ የትዕዛዙን አፈጻጸምና ሂደትና የዴቢትና ክሬዲት ካርድ ሂሳብን የመመዘገብና የመከታተል፤ በክምችት ያለን ዕቃ የመቆጣጠርና የመሰረዳትን ተግባራት ለማከናወን የሚያስችል ተጨማሪ አቅም ያለው መሣሪያ ነው፤

ሐ) “የሽያጭ መመዘገቢያ መሣሪያ” ማለት የጥሬ ገንዘብ መመዘገቢያ መሣሪያ ወይም የሽያጭ ነቁጣ መሣሪያ ነው።

ክፍል አምስት

የታክስ ማስታወቂያዎች

ጳ፩. የታክስ ማስታወቂያዎችን ስለማቅረብ

፩/ በታክስ ሕግ የታክስ ማስታወቂያ የማቅረብ ግዴታ የተጣለበት ሰው ማስታወቂያውን በፀደቀው ቅጽ እና በዚህ አዋጅ መሠረት በሚወጣ ደንብ በተመለከተው አካሄድ ማቅረብ አለበት።

፪/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፫) እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ማንኛውም ታክስ ከፋይ ባለሥልጣኑ በሚሰጠው የጽሑፍ ማስታወቂያ በተመለከተው ጊዜ ውስጥ፦

ሀ) አስቀድሞ ለባለሥልጣኑ ያቀረበውን የታክስ ማስታወቂያ የሚያሟላ የታክስ ማስታወቂያ፣ ወይም

ለ) ባለሥልጣኑ በሰጠው የጽሑፍ ማስታወቂያ የተመለከቱ መረጃዎችን የያዘ የታክስ ማስታወቂያ፣

ማቅረብ አለበት።

፫/ ቀደም ሲል የቀረበው የታክስ ማስታወቂያ በታክስ ከፋይ የተዘጋጀ የራስ ታክስ ስሌት ማስታወቂያ ከሆነ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) (ሀ) ድንጋጌ ተፈጻሚ አይሆንም።

፬/ ባለሥልጣኑ በታክሱ ከፋይ ወይም በታክስ ከፋይ ስም በቀረበ የታክስ ማስታወቂያ አይገደድም። ስለሆነም ባለሥልጣኑ ባገኘው ማንኛውም አስተማማኝ እና ሊረጋገጥ የሚችል መረጃ ላይ በመመሥረት ታክስ ከፋይ መክፈል ያለበትን የታክስ መጠን ሊወስን ይችላል።

፭/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፮) እና የዚህ አዋጅ አንቀጽ ፹፪ እንደተጠበቁ ሆነው፣ ማንኛውም ታክስ ከፋይ በሚያቀርበው የታክስ ማስታወቂያ ላይ መፈረም የሚኖርበት ሲሆን የታክስ ማስታወቂያውም፣ ማስታወቂያው እና ተያያዥ ሰነዶች የተሟሉና ትክክለኛ መሆናቸውን ታክስ ከፋይ የሚያረጋግጥበትን መግለጫ መያዝ አለበት።

፮/ ታክስ ከፋይ፦

ሀ) ግለሰብ ካልሆነ፤

ለ) ችሎታ የሌለው ግለሰብ ከሆነ፤ ወይም

ሐ) የታክስ ማስታወቂያውን በሌላ ምክንያት ለመፈረም የማይችል ግለሰብ ሲሆንና ለታክስ ወኪሉ ወይም ለታክስ እንደራሴው በጽሑፍ የውክልና ሥልጣን የሰጠው ከሆነ፤

የታክስ ከፋይ የታክስ ወኪል ወይም የታክስ እንደራሴው የታክስ ማስታወቂያውን ሊፈርም እና በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፭) መሠረት የማረጋገጫ መግለጫ ሊሰጥ ይችላል።

ገ/ የታክስ ማስታወቂያው በታክስ ከፋይ የታክስ ወኪል ወይም በታክስ እንደራሴው የተፈረመ ሲሆን ታክስ ከፋይ የማስታወቂያውን ይዘት እንደሚያውቅ እና በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፭) እንደተመለከተው ስለማስታወቂያው የተሟላ እና ትክክለኛ ስለመሆኑ ማረጋገጫ እንደሰጠ ይቆጠራል።

፳፪. የታክስ ወኪል ስለሚሰጠው የታክስ ማስታወቂያ ማረጋገጫ

፩/ የታክስ ከፋይን የታክስ ማስታወቂያ የሚያዘጋጅ ወይም በታክስ ማስታወቂያ ዝግጅት ድጋፍ የሚያደርግ የታክስ ወኪል የታክስ ከፋይን ሰነዶች መመርመሩን እና እስከ ሚያውቀው ድረስ የታክስ ማስታወቂያውና ተያያዥ ሰነዶች የታክስ ማስታወቂያው የሚመለከታቸውን መረጃዎች እና ግብይቶች በትክክል የሚያሳዩ መሆኑን የሚያረጋግጥ በፀደቀው ቅጽ መሠረት የተዘጋጀ የምስክር ወረቀት ለታክስ ከፋይ መስጠት አለበት።

፪/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) የተመለከተውን የምስክር ወረቀት ለመስጠት ፈቃደኛ ያልሆነ የታክስ ወኪል የምስክር ወረቀቱን መስጠት ያልፈለገበትን ምክንያት የያዘ የጽሁፍ መግለጫ ለታክስ ከፋይ መስጠት አለበት።

- ፫/ የታክስ ከፋይን የታክስ ማስታወቂያ የሚያዘጋጅ ወይም በታክስ ማስታወቂያ ዝግጅት ድጋፍ የሚያደርግ የታክስ ወኪል ከታክስ ማስታወቂያው ጋር በተገናኘ ለታክስ ከፋይ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት የምስክር ወረቀት የሰጠ ወይም በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) መሠረት መግለጫ የሰጠ መሆኑን በታክስ ማስታወቂያው ላይ መግለጽ ይኖርበታል።
- ፬/ የታክስ ወኪል በዚህ አንቀጽ መሠረት የሰጠውን የምስክር ወረቀት ወይም መግለጫ ቅጂ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፲፮ (፪) ለተወሰነው ጊዜ ይዞ ማቆየት ያለበት ሲሆን ባለሥልጣኑ በጽሑፍ ሲጠይቀው ቅጂውን ለባለሥልጣኑ ማቅረብ አለበት።

፳፫. የታክስ ማስታወቂያዎች አስቀድሞ ስለማቅረብ

- ፩/ ሥራውን ያቋረጠ ማንኛውም ታክስ ከፋይ ሥራውን ያቋረጠ መሆኑን ሥራውን ካቆመበት ቀን ጀምሮ በ፴ (በሰላሳ) ቀናት ውስጥ ለባለሥልጣኑ በጽሑፍ ማሳወቅ አለበት።
- ፪/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) የሚመለከተው ታክስ ከፋይ ሥራውን ባቆመ በ፰ (በስልሳ) ቀናት ውስጥ ወይም ባለሥልጣኑ ለታክስ ከፋይ በሚሰጠው የጽሑፍ ማስታወቂያ በሚወስነው ከዚያ ባነሰ ጊዜ ውስጥ፦
 - ሀ) ታክስ ከፋይ ሥራውን ላቆመበት የታክስ ጊዜ ወይም የታክስ ማስታወቂያ ጊዜው ላልደረሰ ከዚያ በፊት ለነበረ የታክስ ጊዜ የቅድሚያ ታክስ ማስታወቂያ ማቅረብ፤ እና
 - ለ) በቅድሚያ ታክስ ማስታወቂያው መሠረት ሊከፈል የሚገባውን ታክስ መክፈል፤
 አለበት።
- ፫/ ማንኛውም ታክስ ከፋይ ከኢትዮጵያ ሊወጣ ከሆነና የታክስ ከፋይ ከኢትዮጵያ መውጣት በጊዜያዊነት አለመሆኑ የሚገመት ከሆነ ታክስ ከፋይ ከኢትዮጵያ ከመውጣቱ በፊት፦

- ሀ) የወቅቱን የታክስ ማስታወቂያ እና ከኢትዮጵያ በሚወጣበት ጊዜ የታክስ ማስታወቂያ የማቅረቢያ ጊዜው ላልደረሰው ከዚያ በፊት ለነበረው የታክስ ጊዜ የቅድሚያ ታክስ ማስታወቂያ ማቅረብ፤ እና
- ለ) በቅድሚያ ታክስ ማስታወቂያው መሠረት መክፈል የሚገባውን ታክስ መክፈል ወይም ታክሱ የሚከፈልበትን ሁኔታ ለባለሥልጣኑ አጥጋቢ በሆነ አኳኋን ማመቻቸት፤

አለበት፡፡

፬/ በማንኛውም የታክስ ጊዜ ታክስ ከፋይ የታክስ ጊዜውን የታክስ ማስታወቂያ ማቅረብ በሚገባው ጊዜ አያቀርብም ብሎ ማመን የሚያስችል ምክንያት ሲኖረው ባለሥልጣኑ ለታክስ ከፋይ የጽሑፍ ማስታወቂያ በመስጠት፦

- ሀ) ታክስ ከፋይ ወይም የታክስ እንደራሴው የታክስ ጊዜው የታክስ ማስታወቂያ ማቅረቢያ ጊዜ ባይደርስም ባለሥልጣኑ በሰጠው ማስታወቂያ በተመለከተው ጊዜ የቅድሚያ ታክስ ማስታወቂያ እንዲያቀርብ፤ እና
- ለ) በቅድሚያ ታክስ ማስታወቂያው የተመለከተውን ታክስ ባለሥልጣኑ በሰጠው ማስታወቂያ በተመለከተው ጊዜ ውስጥ እንዲከፍል፤

ሊያዝ ይችላል፡፡

፭/ ታክስ ከፋይ ከአንድ የታክስ ዓይነት በላይ የሚመለከተው ከሆነ ይህ አንቀጽ ለእያንዳንዱ ታክስ በተናጠል ተፈጻሚ ይሆናል፡፡

፮/ ለዚህ አንቀጽ ዓላማ “ሥራ” ማለት ንግድ ወይም ማንኛውም በታክስ ሕግ መሠረት ታክስ የሚከፈልበትን ገቢ የሚያስገኝ ሌላ ሥራ ሲሆን የመጨረሻ ታክስ ሆኖ ከተከፋይ ሂሳብ ላይ ተቀንሶ ለባለሥልጣኑ የሚተላለፍ ታክስ የሚከፈልበትን ገቢ የሚያስገኝ ሥራን አይጨምርም፡፡

፳፬. በአግባቡ የቀረበ የታክስ ማስታወቂያ

ተቃራኒ ማስረጃ እስካልቀረበ ድረስ በታክስ ከፋይ ወይም በታክስ ከፋይ ስም ቀርቧል የተባለ የታክስ ማስታወቂያ በታክስ ከፋይ ወይም በታክስ ከፋይ ፈቃድ እንደቀረበ ይቆጠራል።

ክፍል ስድስት

የታክስ ስሌቶች

፳፭. በታክስ ከፋይ ስለሚዘጋጅ የታክስ ስሌት

፩/ በፀደቀው ቅጽ መሠረት ለአንድ የታክስ ጊዜ በታክስ ከፋይ የተዘጋጀ የታክስ ስሌት ማስታወቂያ ያቀረበ የራሱን ታክስ ስሌት የሚያዘጋጅ ታክስ ከፋይ በታክስ ስሌት ማስታወቂያው የገለፀው መጠን ለማንኛውም የዚህ አዋጅ ዓላማዎች የታክስ ማስታወቂያው ተፈጻሚ ለሚሆንበት የታክስ ጊዜ ዜሮን ጨምሮ ሊከፈል የሚገባውን የታክስ መጠን ስሌት እንዳቀረበ ተደርጎ ይቆጠራል።

፪/ በፀደቀው ቅጽ መሠረት ለአንድ የታክስ ጊዜ በታክስ ከፋይ የተዘጋጀ የታክስ ስሌት ማስታወቂያ ያቀረበ የራሱን የታክስ ስሌት የሚያዘጋጅ በፌዴራል የገቢ ግብር አዋጅ ሠንጠረዥ “ለ” ወይም “ሐ” መሠረት ታክስ የሚከፈልበትን ገቢ የሚያገኝ ታክስ ከፋይ በዚህ የታክስ ጊዜ ኪሣራ የገጠመው እንደሆነ በታክስ ስሌት ማስታወቂያው የገለፀው የኪሣራ መጠን ለማንኛውም የዚህ አዋጅ ዓላማዎች የታክስ ማስታወቂያው ተፈጻሚ ለሚሆንበት የታክስ ጊዜ ያጋጠመውን የኪሣራ ስሌት እንዳቀረበ ተደርጎ ይቆጠራል።

፫/ በፀደቀው ቅጽ መሠረት ለአንድ የታክስ ጊዜ በታክስ ከፋይ የተዘጋጀ የተጨማሪ እሴት ታክስ ማስታወቂያ ያቀረበ የራሱን የታክስ ስሌት የሚያዘጋጅ ለተጨማሪ እሴት ታክስ የተመዘገበ ታክስ ከፋይ፣ በዚህ የታክስ ጊዜ በግብዓት ላይ የከፈለው የተጨማሪ እሴት ታክስ

ጠቅላላ መጠን የተጨማሪ እሴት ታክስ ከሚከፈልበት ሽያጭ ላይ ከሰበሰበው የተጨማሪ እሴት ታክስ ጠቅላላ መጠን የበለጠ እንደሆነ፣ በታክስ ስሌት ማስታወቂያው የገለጸው የታክስ መጠን ለማንኛውም የዚህ አዋጅ ዓላማዎች የታክስ ማስታወቂያው ተፈጻሚ ለሚሆንበት የታክስ ጊዜ ታክስ ከሚከፈልበት ሽያጭ ላይ ከሰበሰበው ታክስ በላይ የግብዓት ታክስ መክፈሉን የሚገልጽ የስሌት ማስታወቂያ እንዳቀረበ ተደርጎ ይቆጠራል።

፱/ የታክስ ማስታወቂያ፦

ሀ) ቅጽ በባለሥልጣኑ አስቀድሞ የተሞላ መረጃ የያዘ ቢሆንም፤

ለ) ሊከፈል የሚገባው ታክስ መረጃ በቅጹ ውስጥ እየተሞላ ሳለ በኤሌክትሮኒክ ዘዴ የተሰላ ቢሆንም፤

በፀደቀው ቅጽ መሠረት በኤሌክትሮኒክ ዘዴ ተሞልቶ በታክስ ከፋይ የቀረበ የታክስ ማስታወቂያ የራሱን የታክስ ስሌት በሚያዘጋጅ ታክስ ከፋይ እንደቀረበ ተደርጎ ይቆጠራል።

፳፮. በግምት የሚከናወን የታክስ ስሌት

፩/ ማንኛውም ታክስ ከፋይ በታክስ ሕግ መሠረት በማንኛውም የታክስ ጊዜ ማቅረብ የሚገባውን የታክስ ማስታወቂያ ያላቀረበ እንደሆነ ባለሥልጣኑ በማንኛውም ጊዜ የሚያገኘውን ማስረጃ መሠረት በማድረግ ለታክስ ጊዜው ታክስ ከፋይ ሊከፍል የሚገባውን ታክስ በግምት (“የግምት ስሌት” ተብሎ የሚጠራ) ማስላት የሚችል ሲሆን የግምት ስሌቱ የሚከተሉትን ይመለከታል፦

ሀ) በፌዴራል የገቢ ግብር አዋጅ ሠንጠረዥ “ለ” ወይም “ሐ” ኪሳራን በሚመለከት የታክስ ጊዜውን የኪሳራ መጠን፤

ለ) በተጨማሪ እሴት ታክስ አዋጅ መሠረት በግብዓት ላይ በብልጫ የተከፈለ የተጨማሪ እሴት ታክስን በሚመለከት ለታክስ ጊዜው በግብዓት ላይ በብልጫ የተከፈለውን የታክስ መጠን፤

ሐ) በሌላ ማንኛውም ሁኔታ ዜሮ መጠንን ጨምሮ በታክስ ጊዜው ሊከፈል የሚገባውን የታክስ መጠን።

፪/ ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት ታክሱ በግምት ለተሰላው ታክስ ከፋይ የሚከተሉትን ዝርዝር ነጥቦች ያካተተ የታክስ ግምት ስሌት ማስታወቂያ መስጠት አለበት፦

ሀ) እንደሁኔታው የተሰላውን የታክስ መጠን፤ ወደፊት የሚሸጋገር የኪሣራ ወይም በብልጫ የተከፈለን የግብዓት ታክስ መጠን፤

ለ) በተሰላው ታክስ ላይ ሊከፈል የሚገባ የቅጣት መጠን ካለ፤

ሐ) በተሰላው የታክስ መጠን ላይ ሊከፈል የሚገባ የዘገየ ክፍያ ወለድ መጠን ካለ፤

መ) የታክስ ስሌቱ የሚመለከተውን የታክስ ጊዜ፤

ሠ) ማስታወቂያው ከተሰጠበት ቀን ጀምሮ በ፱ (በሰላሳ) ቀናት ውስጥ ታክሱ፤ ቅጣቱ እና ወለዱ የሚከፈልበትን ቀን፤

ረ) ቅሬታ ማቅረብ የሚችልበትን የጊዜ ገደብ ጨምሮ በታክስ ግምት ስሌቱ ላይ ቅሬታውን የሚያቀርብበትን አኳኋን።

፫/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) መሠረት የሚሰጠው የታክስ ግምት ስሌት ማስታወቂያ ታክሱን በሚጥለው የታክስ ሕግ መሠረት በተዘጋጀው የታክስ ግምት ስሌት ሊከፈል የሚገባው ታክስ የሚከፈልበትን ጊዜ (“የመጀመሪያው የታክስ መክፈያ ጊዜ” ተብሎ የሚጠቀስ) ሊለውጥ የማይችል ሲሆን፤ የታክስ ክፍያው በመዘግየቱ ምክንያት የሚጣል ቅጣትና ወለድ መታሰብ የሚጀምሩት ከመጀመሪያው የመክፈያ ጊዜ አንስቶ ይሆናል።

- ፬/ ይህ አንቀጽ ተፈጻሚ የሚሆነው በታክስ ስሌት ለሚሰበሰብ ታክስ ብቻ ነው።
- ፭/ ይህ አንቀጽ በባለሥልጣኑ የተዘጋጀ የታክስ ግምት ስሌት የደረሰው ማንኛውም ታክስ ከፋይ የግምት ስሌቱ የሚመለከተውን የታክስ ማስታወቂያ የማቅረብ ግዴታውን አያስቀርም።
- ፮/ በባለሥልጣኑ የተዘጋጀ የታክስ ግምት ስሌት ማስታወቂያ ለታክስ ከፋይ ከደረሰው በኋላ ለዚያ የታክስ ጊዜ ታክስ ከፋይ የሚያቀርበው የታክስ ማስታወቂያ ለታክስ ጊዜው እንደቀረበ በታክስ ከፋይ የተዘጋጀ የራስ ታክስ ስሌት ማስታወቂያ ሆኖ አይቆጠርም።
- ፯/ ባለሥልጣኑ በማንኛውም ጊዜ በግምት ላይ የተመሠረተ የታክስ ስሌት ሊያዘጋጅ ይችላል።
- ፰/ ባለሥልጣኑ ለዚህ አንቀጽ አፈጻጸም የሚያግዙ መመሪያዎችን ሊያወጣ ይችላል።

፳፯. የስጋት የታክስ ስሌት

- ፩/ ባለሥልጣኑ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፳፫ ወይም አንቀጽ ፵፪ በተመለከቱት ሁኔታዎች በአንድ የታክስ ጊዜ ማንኛውም ታክስ ከፋይ መክፈል ለሚገባው ታክስ በሚያገኘው ማስረጃ ላይ በመመሥረት የስጋት ታክስ ስሌት ሊያዘጋጅ ይችላል።
- ፪/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) ተፈጻሚ ሊሆን የሚችለው፦
 - ሀ) ታክስ ከፋይ ለታክስ ጊዜው የታክስ ማስታወቂያ ያላቀረበ እንደሆነ፤ እና
 - ለ) ታክሱ በታክስ ስሌት የሚሰበሰብ ሲሆን ብቻ ነው።
- ፫/ የስጋት ታክስ ስሌት፦
 - ሀ) ታክስ ከፋይ ለታክስ ጊዜው የታክስ ማስታወቂያ የሚያቀርብበት ቀን ከመድረሱ በፊት ሊዘጋጅ ይችላል፤ እንዲሁም

ለ) በሚዘጋጅበት ጊዜ ፀንቶ ባለ ሕግ መሠረት መዘጋጀት አለበት።

፬/ ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት የስጋት ታክስ ስሌት ለተዘጋጀለት ታክስ ከፋይ የሚከተሉትን ዝርዝር ነጥቦች ያካተተ የስጋት ታክስ ስሌት ማስታወቂያ በጽሑፍ መስጠት አለበት፦

- ሀ) የተሰላውን የታክስ መጠን፤
- ለ) በተሰላው የታክስ መጠን ላይ የሚከፈል ቅጣት ካለ፤
- ሐ) የታክስ ስሌቱ የሚመለከተውን የታክስ ጊዜ፤
- መ) ታክሱና ቅጣቱ የሚከፈልበትን ጊዜ፤ ይህ ጊዜ የታክሱ የመክፈያ ጊዜ ከመድረሱ በፊት ሊሆን ይችላል፤
- ሠ) ቅሬታ ማቅረብ የሚችልበትን የጊዜ ገደብ ጨምሮ በስጋት ታክስ ስሌቱ ላይ ቅሬታውን የሚያቀርብበትን አኳኋን።

፭/ ባለሥልጣኑ ለታክስ ከፋዩ በሚሰጠው የስጋት ታክስ ስሌት ማስታወቂያ ታክሱ እና ቅጣቱ ወዲያውኑ እንዲከፈል ሊያዘ ይችላል።

፮/ ይህ አንቀጽ በባለሥልጣኑ የተዘጋጀ የስጋት ታክስ ስሌት የደረሰው ማንኛውም ታክስ ከፋይ የስጋት ታክስ ስሌቱ የሚመለከተውን የታክስ ማስታወቂያ የማቅረብ ግዴታውን አያስቀርም።

፯/ ታክስ ከፋዩ በአንድ የታክስ ጊዜ መክፈል ያለበትን ታክስ በሙሉ ማስላት እንዲቻል የስጋት ታክስ ስሌት በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፳፰ መሠረት ሊሻሻል ይችላል።

፰/ የስጋት ታክስ ስሌት ማስታወቂያ ለታክስ ከፋዩ ከደረሰው በኋላ ለዚያ የታክስ ጊዜ ታክስ ከፋዩ የሚያቀርበው የታክስ ማስታወቂያ ለታክስ ጊዜው እንደቀረበ በታክስ ከፋዩ የተዘጋጀ የራስ ታክስ ስሌት ማስታወቂያ አይቆጠርም።

፳፰. የተሻሻሉ የታክስ ስሌቶች

፩/ ይህ አንቀጽ እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ባለሥልጣኑ፦

- ሀ) የፌዴራል የገቢ ግብር አዋጅ ሠንጠረዥ “ለ” ወይም “ሐ”ን በተመለከተ የታክስ ከፋይ ኪሳራ ለታክስ ጊዜው በትክክል የተሰላ መሆኑን፤
- ለ) በተጨማሪ እሴት ታክስ አዋጅ መሠረት በብልጫ የተከፈለ የግብዓት ተጨማሪ እሴት ታክስ መጠንን በተመለከተ ታክስ ከፋይ በታክስ ጊዜው በብልጫ የከፈለው የግብዓት ተጨማሪ እሴት ታክስ በትክክል የተሰላ መሆኑን፤
- ሐ) በሌላ በማናቸውም ሁኔታ ታክስ ከፋይ ዜሮ መጠንን ጨምሮ ለታክስ ጊዜው መክፈል የሚገባው የታክስ መጠን በትክክል የተሰላ መሆኑን፤

ለማረጋገጥ በሚያገኘው ማስረጃ መሠረት ማንኛውንም የታክስ ስሌት (“የመጀመሪያው የታክስ ስሌት” ተብሎ የሚጠቀስ) በመለወጥ፣ በመቀነስ ወይም በመጨመር ሊያሻሽል ይችላል።

፪/ አግባብነት ባለው የታክስ ሕግ በሌላ አኳኋን ካልተደነገገ በስተቀር፣ ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት ማንኛውንም የታክስ ስሌት፦

- ሀ) በማንኛውም ጊዜ በታክስ ከፋይ ወይም በታክስ ከፋይ ስም የማጭበርበር ድርጊት ሲፈጸም ወይም በከፍተኛ ሁኔታ ወይም በማወቅ የተፈጸመ የቸልተኝነት ድርጊት ሲኖር፤ ወይም
- ለ) በሌላ በማናቸውም ሁኔታ፦
 - (፩) ታክስ ከፋይ በራሱ የሚያሰላው የታክስ ስሌት ሲሆን ታክስ ከፋይ የራስ ታክስ ስሌት ማስታወቂያውን ካቀረበበት ቀን ጀምሮ በሚቆጠር ፭ (አምስት) ዓመት ውስጥ፤

(፪) ለሌላ ማንኛውም የታክስ ስሌት ባለሥልጣኑ ለታክስ ከፋይ የታክስ ስሌት ማስታወቂያ ከሰጠበት ቀን ጀምሮ በሚቆጠር ፭(አምስት) ዓመት ውስጥ፤

ሊያሻሽል ይችላል።

፫/ ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት ለታክስ ከፋይ የሰጠውን የተሻሻለ የታክስ ስሌት ማስታወቂያ ከሚከተሉት ሁኔታዎች ዘግይቶ በተፈጸመው ጊዜ እንደገና ሊያሻሽል ይችላል፦

ሀ) ለመጀመሪያው የታክስ ስሌት ማስታወቂያ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) (ለ) ተፈጻሚ በሚሆንበት ጊዜ፤ ወይም

ለ) ባለሥልጣኑ የተሻሻለውን የታክስ ስሌት ማስታወቂያ ለታክስ ከፋይ ከሰጠው በኋላ ባለው የአንድ ዓመት ጊዜ ውስጥ።

፬/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፫) (ለ) ተፈጻሚ በሚሆንበት በማናቸውም ሁኔታ ባለሥልጣኑ የሚያደርገው ተጨማሪ ማሻሻያ መጀመሪያ በተሻሻለው የታክስ ስሌት ላይ በተደረጉት ለውጦች፣ ቅናሾች ወይም ጭማሪዎች ላይ ብቻ የተገደበ ይሆናል።

፭/ ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ መሠረት የተሻሻለውን የታክስ ስሌት በተመለከተ የሚከተሉትን ነጥቦች ያካተተ የጽሑፍ ማስታወቂያ ለታክስ ከፋይ መስጠት አለበት፦

ሀ) ማሻሻያ የተደረገበትን የመጀመሪያ የታክስ ስሌት እና ማሻሻያ ማድረግ ያስፈለገበትን ምክንያቶች የያዘ መግለጫ፤

ለ) እንደሁኔታው የተሰላውን የታክስ መጠን፣ ወደ ፊት የሚሸጋገር የኪሣራ ወይም በብልጫ የተከፈለን የግብዓት ታክስ መጠን፤

- ሐ) በተሻሻለ የታክስ ስሌት ላይ ሊከፈል የሚገባ የቅጣት መጠን ካለ፤
 - መ) በተሻሻለው የታክስ ስሌት ላይ ሊከፈል የሚገባ የዘገዥ ክፍያ ወለድ መጠን ካለ፤
 - ሠ) የተሻሻለው የታክስ ስሌት የሚመለከተውን የታክስ ጊዜ፤
 - ረ) ማስታወቂያው ከተሰጠበት ቀን ጀምሮ በሚቆጠር ከ፱ (ከሰላሳ) ቀናት ባላነሰ ጊዜ ውስጥ በተሻሻለው የታክስ ስሌት መሠረት መከፈል ያለበትን ተጨማሪ ታክስ፣ ቅጣት እና ወለድ የሚከፈልበትን ቀን፤
 - ሰ) ቅሬታ ማቅረብ የሚችልበትን የጊዜ ገደብ ጨምሮ በተሻሻለው የታክስ ስሌት ላይ ቅሬታውን የሚያቀርብበትን አካሄድ፡፡
- ፮/ በተሻሻለው የታክስ ስሌት መሠረት መከፈል ያለበት ተጨማሪ ታክስ ካለ በተጨማሪው ታክስ ላይ ለዘገዥ ክፍያ የሚከፈል ቅጣትና ወለድ የሚሰላው በመጀመሪያው የታክስ ስሌት መሠረት ታክሱ መከፈል ከነበረበት ቀን ጀምሮ ነው፡፡

፳፱. ታክስ ከፋዩ ራሱ ያዘጋጀው የታክስ ስሌት እንዲሻሻል ስለሚቀርብ ማመልከቻ

- ፩/ የራሱን የታክስ ስሌት ያዘጋጀ ታክስ ከፋይ ያቀረበውን በራስ የተዘጋጀ የታክስ ማስታወቂያ ባለሥልጣኑ እንዲያሻሽልለት ለባለሥልጣኑ ሊያመለክት ይችላል፡፡
- ፪/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት የሚቀርበው ማመልከቻ፦
 - ሀ) ታክስ ከፋዩ ራሱ አዘጋጅቶ ባቀረበው የታክስ ማስታወቂያ ላይ ሊደረጉ ይገባል ብሎ የሚያምን ባቸውን ማሻሻያዎችን እና ማሻሻያዎቹን ማድረግ አስፈላጊ የሆነበትን ምክንያቶች መግለጽ፤ እና

ለ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፳፰ (፪)(ለ) (፩) በተመለከተው ጊዜ ውስጥ መቅረብ፤ ይኖርበታል።

፫/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት ማመልከቻ ሲቀርብለት ባለሥልጣኑ በሚያወጣው መመሪያ መሠረት ማመልከቻው በቀረበለት በ፫፳ (አንድ መቶ ሃያ) ቀናት ውስጥ በታክስ ከፋዩ ተዘጋጅቶ የቀረበው የታክስ ስሌት እንዲሻሻል መወሰን ወይም ማመልከቻውን ውድቅ ማድረግ አለበት።

፬/ ባለሥልጣኑ ታክስ ከፋዩ ራሱ ያቀረበው የታክስ ስሌት እንዲሻሻል የወሰነ እንደሆነ፦

ሀ) የታክስ ስሌት ማሻሻያው በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፳፰ (፩) መሠረት መከናወን፤ እና

ለ) የተሻሻለው የታክስ ስሌት ማስታወቂያ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፳፰ (፫) መሠረት ለታክስ ከፋዩ እንዲደርሰው መደረግ፤

አለበት።

፭/ ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት የሚቀርበውን ማመልከቻ ያልተቀበለው እንደሆነ ውሳኔውን ለታክስ ከፋዩ በጽሁፍ ያሳውቃል።

ከፍል ሰባት

ታክስንና ሌሎች ክፍያዎችን ስለመሰብሰብና ማስከፈል

ምዕራፍ አንድ

ታክስንና ሌሎች ክፍያዎችን ስለመክፈል

፴. ታክስ ለመንግሥት የሚከፈል ዕዳ ስለመሆኑ

፩/ በታክስ ሕግ መሠረት በታክስ ከፋይ ሊከፈል የሚገባውና የመክፈያ ጊዜው የደረሰ ታክስ ለመንግሥት የሚከፈል ዕዳ ስለሆነ ለባለሥልጣኑ መክፈል አለበት።

፪/ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፹፪ (፪) መሠረት በኤሌክትሮኒክስ አከፋፈል ዘዴ ታክስ እንዲከፈል በባለሥልጣኑ የተጠየቀ ታክስ ከፋይ ባለሥልጣኑ ሌላ የአከፋፈል ዘዴ እንዲጠቀም በጽሑፍ ካልፈቀደለት በስተቀር ክፍያውን የሚፈጽመው በኤሌክትሮኒክስ አከፋፈል ዘዴ ይሆናል።

፫/ ታክስ ከፋይ ታክሱን መክፈል ባለበት ጊዜ ካልከፈለ ባለሥልጣኑ ያልተከፈለውን ታክስ ለማስከፈል በሚወስደው እርምጃ ምክንያት ለሚያወጣው ማንኛውም ወጪ ኃላፊ ይሆናል።

፴፩. በሁለተኛ ደረጃ የሚመጡ ኃላፊነቶች እና ታክስን ለማስከፈል የሚደረጉ ወጪዎች

፩/ ባለሥልጣኑ የሁለተኛ ደረጃ ኃላፊነት ላለበት ወይም ታክስን ለማስከፈል የተደረገን ወጪ መክፈል ላለበት ማንኛውም ሰው መክፈል ያለበትን የገንዘብ መጠን እና ክፍያው የሚፈጸምበትን ቀን የሚገልጽ ማስታወቂያ ይሰጣል።

፪/ የዚህን አዋጅ ክፍል ሰባት፣ ስምንት፣ ዘጠኝ እና አሥር እንዲሁም አንቀጽ ፻፭ን በሚመለከት፦

ሀ) “ታክስ” የሚለው ቃል በሁለተኛ ደረጃ የሚመጣ ኃላፊነትንና ታክስን ለማስከፈል የሚደረግ ወጪን ይጨምራል፤

- ለ) “ያልተከፈለ ታክስ” የሚለው ሀረግ በዚህ ንዑስ አንቀጽ ፊደል ተራ (ሀ) የተጠቀሰውና በመክፈያ ጊዜው ያልተከፈለን ታክስ ይጨምራል፤ እንዲሁም
- ሐ) “ታክስ ከፋይ” የሚለው ሀረግ በዚህ ንዑስ አንቀጽ ፊደል ተራ (ሀ) የተመለከተውን ታክስ የመክፈል ኃላፊነት ያለበትን ሰው ይጨምራል።
- ፫/ የሁለተኛ ደረጃ ኃላፊነት ባለበት ሰው የተከፈለ ታክስ ይኸው ኃላፊነት ከሚመለከተው የታክስ ከፋይ የመጀመሪያ የታክስ ኃላፊነት ጋር ይካካላል።

፴፪. የታክስ መክፈያ ጊዜን ስለማራዘም

- ፩/ ታክስ ከፋይ በታክስ ሕግ መሠረት የመክፈያ ጊዜው የደረሰ ታክስ የመክፈያ ጊዜው እንዲራዘምለት ለባለሥልጣኑ የጽሑፍ ማመልከቻ ሊያቀርብ ይችላል።
- ፪/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት ማመልከቻ በሚቀርብበት ጊዜ ባለሥልጣኑ በቂ ምክንያት መኖሩን ካረጋገጠ በሚያወጣው መመሪያ መሠረት፦
 - ሀ) ለታክስ ከፋይ የታክስ መክፈያ ጊዜውን ሊያራዝምለት፤ ወይም
 - ለ) ባለሥልጣኑ በሚወስነው መሠረት ታክሱን በመከፋፈል በተወሰነ ጊዜ ውስጥ እንዲከፍል ሊያደርገው፤ ይችላል።
- ፫/ ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት ለቀረበው ማመልከቻ የሰጠውን ውሳኔ የሚገልጽ የጽሑፍ ማስታወቂያ ለታክስ ከፋይ ይሰጠዋል።
- ፬/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) (ለ) መሠረት ታክሱን በመከፋፈል በተወሰነ ጊዜ ውስጥ እንዲከፍል የተፈቀደለት ታክስ ከፋይ የአንድን ጊዜ ክፍያ ካልከፈለ ታክስ ከፋይ ክፍያውን ባቆመበት ጊዜ ያለውን ቀሪ ክፍያ በሙሉ እንዲከፍል ባለሥልጣኑ ወዲያውኑ እርምጃ ሊወስድ ይችላል።

፭/ የታክስ መክፈያ ጊዜው እንዲራዘም ወይም ታክሱን በመክፈት በተወሰነ ጊዜ ውስጥ እንዲከፍል የተፈቀደለት ታክስ ከፋይ በዘገየው ክፍያ ላይ ከመጀመሪያ የታክስ መክፈያ ቀን ጀምሮ የሚታሰብ ወለድ የመክፈል ግዴታውን አያስቀርም።

፴፫. በታክስ እና ለሦስተኛ ወገን በሚሰጥ የክፍያ ትዕዛዝ በሚከፈል ገንዘብ ላይ ስለሚኖር የቅድሚያ መብት

፩/ ይህ አንቀጽ ለሚከተሉት ክፍያዎች ተፈጻሚነት ይኖረዋል፦

- ሀ) ከተከፋይ ሂሳብ ላይ ተቀንሶ በሚከፈል ታክስ፣ በተጨማሪ እሴት ታክስ፣ በተርን አቨር ታክስ፣ ወይም በኤክሳይዝ ታክስ፣ እና
- ለ) ለሦስተኛ ወገን በሚሰጥ የገንዘብ ክፍያ ትዕዛዝ መሠረት ሊከፈል በሚገባው ገንዘብ።

፪/ ይህ አንቀጽ ተፈጻሚ በሚሆንበት ገንዘብ ባለዕዳ የሆነ፣ የያዘ፣ የተረከበ ወይም ቀንሶ የሚያስቀር ሰው ይህንን ገንዘብ የመንግሥት ባለአደራ በመሆን የሚይዝ ስለሆነ ይህ ሰው ሲከሰር ወይም ንብረቱ ሲጣራ የመንግሥት ባለአደራ በመሆን የያዘው ገንዘብ፦

- ሀ) በንብረት ማጣራቱ ሂደት ወይም በኪሳራው የጠቅላላ ንብረቱ አካል ተደርጎ አይወሰድም፤ እንዲሁም
- ለ) ምንም ዓይነት የንብረት ክፍፍል ከመደረጉ በፊት ለባለሥልጣኑ መክፈል አለበት።

፫/ በሌላ ማንኛውም ሕግ በተለየ አኳኋን የተደነገገ ቢኖርም ከተከፋይ ሂሳብ ላይ ተቀንሶ የሚከፈል ታክስ፦

- ሀ) ከማንኛውም ሰው ለሚፈለግ ማንኛውም ዕዳ ወይም ኃላፊነት ማስፈጸሚያ ሊከበር አይችልም፤

- ለ) ታክሱ ተይዞ ቀሪ ከሚደረግበት ክፍያ ላይ ከሚፈለጉ እዳዎች ሁሉ የመጀመሪያው ይሆናል፤ እንዲሁም
- ሐ) በማናቸውም ሕግ ወይም የፍርድ ቤት ትዕዛዝ መሠረት ከክፍያው ላይ ከሚቀነስ ማንኛውም የገንዘብ ክፍያ ቅድሚያ ይኖረዋል።

፴፬. የአከፋፈል ቅደም ተከተል

፩/ አንድ ታክስ ከፋይ ቅጣትና ክፍያ ለዘገየበት ወለድ የመክፈል ኃላፊነት ሲኖርበትና ታክስ ከፋዩ የፈፀመው ክፍያ መክፈል ከሚገባው ጠቅላላ የታክስ፣ የቅጣትና የወለድ መጠን ያነሰ በሚሆንበት ጊዜ የተከፈለው ገንዘብ የሚሸፍነው ዕዳ ቅደም ተከተል እንደሚከተለው ይሆናል፦

- ሀ) በመጀመሪያ ዋናውን የታክስ ዕዳ ለመክፈል፤
- ለ) ቀጥሎ ክፍያ ለዘገየበት የሚከፈል ወለድ፤
- ሐ) ቀሪው ገንዘብ ለቅጣት መክፈያ ይውላል።

፪/ ማንኛውም ታክስ ከፋይ ክፍያ በሚፈጽምበት ጊዜ ከአንድ በላይ የታክስ ዕዳ የሚፈለግበት ከሆነ ክፍያው የሚሸፍነው ዕዳ ቅደም ተከተል ዕዳው በተፈጠረበት ጊዜ ቅደም ተከተል መሠረት ይሆናል።

፴፭. ለታክስ አከፋፈል የሚቀርብ ዋስትና

፩/ ባለሥልጣኑ የመንግሥትን ገቢ ለመጠበቅ አስፈላጊ መስሎ ሲታየው አስፈላጊ ነው በሚለው መጠንና አኳኋን ታክስ ከፋዩ ዋስትና እንዲያቀርብ ሊያስገድደው ይችላል። ታክስ ከፋዩ ዋስትና እንዲያቀርብ የሚጠየቀውም፦

- ሀ) የመክፈያ ጊዜው ለደረሰ ወይም የመክፈያ ጊዜው ለሚደርስ ታክስ መክፈያ፤ ወይም
- ለ) በታክስ ሕግ መሠረት ተመላሽ ለሚጠይቅ ታክስ ከፋይ ቅድመ-ሁኔታ፤

ይሆናል።

፪/ በዚህ አንቀጽ መሠረት የሚሰጥ ዋስትና ባለሥልጣን የሚጠይቃቸው ተገቢ ቅድመ ሁኔታዎች እንደተጠበቁ ሆነው በጥሬ ገንዘብ ወይም በባንክ ዋስትና ሊሰጥ ይችላል።

፫/ ታክስ ከፋይ ዋስትና የማቅረብ ግዴታ የሚኖርበት ባለሥልጣን፦

- ሀ) የሚፈለገው የዋስትና መጠን፤
- ለ) ዋስትናው የሚቀርብበትን አኳኋን፤ እና
- ሐ) ዋስትናው የሚቀርብበትን ቀን የሚገልጽ የጽሑፍ ማስታወቂያ ለታክስ ከፋይ የሰጠ እንደሆነ ብቻ ነው።

፬/ ለዚህ ክፍል ዓላማ ሲባል ታክስ ከፋይ በዚህ አንቀጽ በተደነገገው መሠረት ያላቀረበው የዋስትና መጠን የታክስ ከፋይ ያልተከፈለ ታክስ ተደርጎ ይቆጠራል።

፵፮. ስለጥበቃ

፩/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) ድንጋጌ በሚከተሉት ሰዎች ላይ ተፈጻሚ ይሆናል፦

- ሀ) በፌዴራል የገቢ ግብር ሕግ መሠረት ከተከፋይ ሂሳብ ላይ ታክስ ቀንሶ ለባለሥልጣን የከፈለ ሰው፤
- ለ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፲፮(፩) መሠረት ለባለሥልጣን ታክስ የከፈለ የታክስ እንደራሴ፤
- ሐ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፵ መሠረት ለባለሥልጣን ታክስ የከፈለ ተረካቢ፤ ወይም
- መ) ለሦስተኛ ወገን በሚሰጥ የክፍያ ትዕዛዝ መሠረት ለባለሥልጣን ገንዘብ የከፈለ ሰው።

፪/ ይህ አንቀጽ ተፈጻሚ የሚሆንበት ሰው ታክስ ከፋይን በመወከል በታክስ ሕግ መሰረት ለባለሥልጣን የከፈለውን ገንዘብ እንዲከፍል ክስ ሊቀርብበት አይችልም።

ምዕራፍ ሁለት

ለዘገዩ ክፍያ የሚከፈል ወለድ

፵፯. ለዘገዩ ክፍያ የሚከፈል ወለድ

- ፩/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፰) እንደተጠበቀ ሆኖ፣ በታክስ መክፈያ ጊዜው ወይም ከዚያ በፊት ታክሱን ያልከፈለ ታክስ ከፋይ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) በተመለከተው መጣኔ መሠረት ታክሱ መክፈል ከነበረበት ቀን ጀምሮ ተከፍሎ እስካላቀበት ቀን ድረስ ባልተከፈለው መጠን ላይ ለዘገዩው ክፍያ ወለድ የመክፈል ግዴታ አለበት።
- ፪/ የዘገዩ ክፍያ የወለድ መጣኔ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) የተመለከተው ጊዜ ከመጀመሩ በፊት ባለው ሩብ ዓመት በንግድ ባንኮች ሥራ ላይ በዋለው ከፍተኛው የማበደሪያ ወለድ መጣኔ ላይ ፲፮% (አሥራ አምስት በመቶ) ተጨምሮበት ይሆናል።
- ፫/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት የዘገዩ ክፍያ ወለድ የተከፈለበት ታክስ መክፈል የማይኖርበት ታክስ ሆኖ የተገኘ እንደሆነ ለታክሱ ከፋዩ ይመለስለታል።
- ፬/ በዚህ አንቀጽ መሠረት በዘገዩ ክፍያ ላይ የሚታሰብ ወለድ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፻፮ መሠረት ታክስን በመክፈያ ጊዜው ባለመክፈል ከሚጣለው ቅጣት በተጨማሪ ይሆናል።
- ፭/ በዚህ አንቀጽ መሠረት በዘገዩ ክፍያ ላይ የሚታሰብ ወለድ በነጠላ ወለድ የሚሰላ ሲሆን የሚታሰበውም በየቀኑ ይሆናል።
- ፮/ ባለሥልጣኑ በዘገዩ ክፍያ ላይ ወለድ የመክፈል ግዴታ ላለበት ታክስ ከፋይ መክፈል ያለበትን የወለድ መጠንና የመክፈያ ጊዜውን የሚገልጽ ማስታወቂያ ይሰጠዋል።

፯/ ታክስ ከፋዩ መክፈል ያለበትን በዘገዩ ክፍያ ላይ የሚታሰብ ወለድ የሚገልፀው ማስታወቂያ ባለሥልጣኑ የሚሰጠውን የታክስ ስሌት ማስታወቂያ ጨምሮ በማንኛውም ማስታወቂያ ውስጥ ሊካተት ይችላል።

፰/ በሚከተሉት ሁኔታዎች ማስታወቂያው በተሰጠበት እና ክፍያው በተፈፀመበት መካከል ላለው ጊዜ የዘገዩ ክፍያ ወለድ አይታሰብም፦

ሀ) ባለሥልጣኑ በታክስ ሕግ መሠረት ከታክስ ከፋዩ የሚፈለገውን የታክስ ዕዳ የታክስ ስሌት ማስታወቂያን ጨምሮ በማንኛውም የጽሑፍ ማስታወቂያ ያሳወቀው እንደሆነ፤ እና

ለ) ታክስ ከፋዩ ማስታወቂያው እስከተሰጠበት ቀን ድረስ መክፈል የሚጠበቅበትን የዘገዩ ክፍያ ወለድ ጨምሮ በማስታወቂያው የተመለከተውን የታክስ ዕዳ በሙሉ በማስታወቂያው በተገለጸው የመክፈያ ቀን የክፈለ ከሆነ።

፱/ ከተከፋይ ሂሳብ ላይ ተቀንሶ በሚከፈል ታክስ ወይም በሁለተኛ ደረጃ ኃላፊነት በሚከፈል ታክስ ላይ የሚታሰብ የዘገዩ ክፍያ ወለድ መክፈል ያለበት ይኸው ኃላፊነት ባለበት ሰው ብቻ በመሆኑ ከሌላ ማንኛውም ሰው ሊጠየቅ አይችልም።

፲/ በዘገዩ ክፍያ ላይ የሚታሰብ ወለድ ጠቅላላ መጠን ከታክስ ከፋዩ የታክስ ዕዳ ሊበልጥ አይችልም።

፲፩/ ለዚህ አንቀጽ ዓላማ “ታክስ” በዘገዩ ክፍያ ላይ የሚታሰብ ወለድን አይጨምርም።

ምዕራፍ ሦስት

ያልተከፈለን ታክስ ስለማስፈጸም

፴፰. የታክስ ስሌቶችን ስለማስፈጸም

፩/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ታክስ ከፋዩ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፶፬ በተመለከተው ጊዜ ውስጥ ቅሬታ ካላቀረበ ባለሥልጣኑ ለታክስ ከፋዩ የሚሰጠው የታክስ ስሌት የቅሬታ ማቅረቢያ ጊዜው ካበቃበት ቀን ጀምሮ የመጨረሻ እና ተፈጻሚነት ያለው ይሆናል።

፪/ ታክስ ከፋዩ በታክስ ስሌቱ ላይ ቅሬታ ካቀረበ፣ የታክስ ስሌቱ ከሚከተሉት የዘገየው ሁኔታ በተፈጸመበት ጊዜ የመጨረሻ ይሆናል፦

- ሀ) ታክስ ከፋዩ ለታክስ ይግባኝ ኮሚሽን በታክስ ስሌቱ ላይ ይግባኝ ካላቀረበ፣ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፹፰ የተመለከተው የይግባኝ ማቅረቢያ ጊዜ ሲጠናቀቅ፤
- ለ) ታክስ ከፋዩ ለታክስ ይግባኝ ኮሚሽን በታክስ ስሌቱ ላይ ይግባኝ ካቀረበ፣ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፶፯ የተመለከተው ለፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ይግባኝ የሚቀርብበት ጊዜ ሲጠናቀቅ፤
- ሐ) ታክስ ከፋዩ ለፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት በታክስ ስሌቱ ላይ ይግባኝ ካቀረበ፣ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፶፰ የተመለከተው ለፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ የሚቀርብበት ጊዜ ሲጠናቀቅ፤ ወይም
- መ) ታክስ ከፋዩ ለፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት በታክስ ስሌቱ ላይ ይግባኝ ካቀረበ፣ ፍርድ ቤቱ የመጨረሻ ውሳኔ ሲሰጥ።

፫/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) ድንጋጌ በክርክር ላይ ያለን ታክስ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፶፯ (፪) እና አንቀጽ ፶፯ (፫) መሠረት ከመክፈል አይከለክልም።

፬/ የመጨረሻ በሆነ የታክስ ስሌት የሚፈለግበትን ታክስ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) እና (፪) መሠረት ያልከፈለ ታክስ ከፋይ ግዴታውን ያልተወጣ የታክስ ባለዕዳ ይሆናል።

፴፱. በሀብት ላይ የሚቀርብ የቀደምትነት መብት ጥያቄ

፩/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) እና በሚመለከተው አካል የተመዘገበ ማንኛውም ቀዳሚ ዋስትና የተሰጠበት መብት እንደተጠበቁ ሆነው፣ በታክስ ሕግ መሠረት ታክስ ከፋይ መክፈል የሚገባው የመክፈያ ጊዜው የደረሰ ታክስ በሙሉ ተከፍሎ እስከሚያልቅ ድረስ ባለሥልጣኑ በታክስ ከፋይ ሀብት ላይ የቀደምትነት መብት ይኖረዋል።

፪/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፯) እንደተጠበቀ ሆኖ፣ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) የተመለከተው ቀዳሚ ዋስትና የተሰጠበት መብት ባንኮች ዋስትና የተቀበሉ ባቸው የገንዘብ ጥያቄዎችና የተቀጣሪዎችን የደመወዝ የቅድሚያ መብት ይጨምራል። ሆኖም በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፴፫ (፩) (ሀ) ከተመለከቱት ታክሶች ጋር በተገናኘ ተፈጻሚ አይሆንም።

፫/ ማንኛውም ታክስ ከፋይ ታክስ የመክፈል ግዴታውን ያልተወጣ እንደሆነ ባለሥልጣኑ ያልተከፈለውን ታክስ እና ታክሱን ለማስከፈል የሚወሰደው እርምጃ የሚያስከትለውን ወጪ ማስከፈል እንዲቻል በታክስ ከፋይ ሀብት ላይ የባለሥልጣኑን የዋስትና መብት እንዲመዘግብ ግብ ንብረቱን ለመዘገበው አካል እንደሚያመለክት የሚገልጽ ማስታወቂያ ለታክስ ከፋይ ይሰጣል።

፬/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፫) የተገለፀው ማስታወቂያ የደረሰው ታክስ ከፋይ ማስታወቂያው በደረሰው በ፴ (በሠላሳ) ቀናት ውስጥ ታክሱን ያልከፈለ እንደሆነ፣ ባለሥልጣኑ ለታክስ ከፋይ በሰጠው ማስታወቂያ የተመለከተው የታክስ ከፋይ ሀብት ላልተከፈለው ታክስ እና ታክሱን ለማስከፈል ለሚደረግ ወጪ በዋስትና እንዲያዝ ንብረቱን ለመዘገበው አካል የጽሁፍ ትዕዛዝ ይሰጣል።

፮/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፬) መሠረት ባለሥልጣኑ ታክስ የሚፈለግበት ሰው ሀብት በዋስትና ተይዞ እንዲቆይ ትዕዛዝ በሚሰጥበት ጊዜ መዝጋቢው ባለሥልጣን ሀብቱ በዋስትና እንዲያዝ የደረሰውን የጽሑፍ ትዕዛዝ ምንም ዓይነት ክፍያ ሳይጠይቅ እንደማንኛውም በሀብቱ ላይ እንዳለ የንብረት መያዣ ወይም የዋስትና ሰነድ ይመዘግባል፤ ቀደም ሲል የተሰጠ የመያዣ መብት እንደተጠበቀ ሆኖ፤ የመያዣው ወይም የዋስትናው ምዝገባ የሚፈለገውን ታክስ ለማስከፈል በማናቸውም መልኩ በሕግ እንደተሰጠ መያዣ ወይም ዋስትና ሆኖ ይቆጠራል።

፯/ ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፭) መሠረት በዋስትና የተረጋገጠውን ታክስ በሙሉ ሲቀበል ባለሥልጣኑ መዝጋቢው ባለሥልጣን በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፬) ሥር በተሰጠው ትዕዛዝ መሠረት ያካሄደውን ምዝገባ እንዲሰርዘው ማስታወቂያ የሚሰጠው ሲሆን መዝጋቢው ባለሥልጣንም ያለምንም ክፍያ የዋስትናውን ምዝገባ ይሰርዛል።

፰/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) መሠረት ባንኮች ዋስትና የተቀበሉባቸው ሀብቶች የቀደምትነት መብት የሚኖራቸው ብድሩ ከመሰጠቱ በፊት ታክስ ከፋዩ የታክስ ዕዳ የሌለበት መሆኑ በባለሥልጣኑ የተረጋገጠ ሲሆን ብቻ ነው።

፵. የተረካቢዎች ግዴታዎች

፩/ ማንኛውም ተረካቢ የአንድን ታክስ ከፋይ ሀብት በኢትዮጵያ ውስጥ ተረካቢ ሆኖ ከተሾመ ወይም ሀብቱ በይዘታው ሥር ከገባ ከሁለቱ ከሚቀድመው ጊዜ ጀምሮ ባሉት ፲፬ (አሥራ አራት) ቀናት ውስጥ ለባለሥልጣኑ በጽሑፍ ማሳወቅ አለበት።

፪/ ባለሥልጣኑ ሀብቱ በተረካቢው ቁጥጥር ሥር ባለው ታክስ ከፋይ ያልተከፈለውን የታክስ ዕዳ እና ወደፊት የሚከፈለውን የታክስ መጠን በመወሰን በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) የተገለፀው የጽሑፍ ማስታወቂያ በደረሰው በ፱ (በሠላሳ) ቀናት ውስጥ ለተረካቢው ማሳወቅ አለበት።

፫/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፬) እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ተረካቢው፦

ሀ) ከባለሥልጣኑ አስቀድሞ ፈቃድ ካላገኘ በስተቀር በእጁ የሚገኘውን የታክስ ከፋዩን ሀብት በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) የተመለከተው ማስታወቂያ ሳይደርሰው ወይም ማስታወቂያ ሳይሰጠው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) የተመለከተው የ፱ (የሠላሳ) ቀናት ጊዜ ከማለፉ በፊት መሸጥ ወይም በማናቸውም ሁኔታ ማስተላለፍ አይችልም፤

ለ) ከሀብቱ ሽያጭ ገንዘብ ላይ ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) መሠረት የገለጸውን የታክስ መጠን ወይም ባለሥልጣኑ የተስማማበትን የታክስ መጠን ቀንሶ ማስቀመጥ አለበት፤ እንዲሁም

ሐ) የሀብቱ ባለቤት በሆነው ታክስ ከፋይ መከፈል ላለበት ታክስ ከሀብቱ ሽያጭ ገቢ ተቀንሶ መቀመጥ ባለበት የገንዘብ መጠን ልክ በግል ተጠያቂ ይሆናል።

፬/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፫) ድንጋጌ ተረካቢው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) እንዲከፍል ከተጠየቀው ታክስ በማስቀደም የሚከተሉትን ክፍያዎች ከመፈፀም አይከለክለውም፦

ሀ) በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) በተጠቀሰው ማስታወቂያ ከተመለከተው ገንዘብ በሕግ የቅድሚያ መብት ያለውን ዕዳ፤

ለ) የተረካቢውን አበል ጨምሮ ተረካቢው በተረካቢነት ችሎታው የሚያወጣቸውን ወጪዎች።

፯/ ሁለትና ከዚያ በላይ የሆኑ ሰዎች አንድን ታክስ ከፋይ በተመለከተ ተረካቢ በሚሆኑበት ጊዜ በዚህ አንቀጽ የተመለከቱት ግዴታዎችና ኃላፊነቶች በሁለቱም ተረካቢዎች ላይ በአንድነትና በነጠላ ተፈጻሚ የሚሆኑ ሲሆን፣ ግዴታዎቹ ከሁለቱ በአንዱ ተረካቢ ሊከናወኑ ይችላሉ።

፮/ ለዚህ አንቀጽ ዓላማ “ተረካቢ” ማለት በኢትዮጵያ ውስጥ የሚገኝን የታክስ ከፋይን ወይም የሚችል ታክስ ከፋይን ሀብት በተመለከተ ከሚከተሉት አንዱ ሰው ነው፦

- ሀ) የኩባንያ አጣሪ፤
- ለ) በፍርድ ቤት ወይም ከፍርድ ቤት ውጪ የተሾመ ተረካቢ፤
- ሐ) የከሰረ ሰው ባለአደራ፤
- መ) በመያዣ የተሰጠን ንብረት በይዘታው ሥር ያደረገ ሰው፤
- ሠ) የሚችን ሀብት የሚያጣራ ውርስ አጣሪ።

፵፩. ሀብትን ስለመያዝ

፩/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ባለሥልጣኑ ታክሱን በመክፈያ ጊዜው ላልከፈለ ታክስ ከፋይ የሚፈለግበትን ታክስ ማስጠንቀቂያ በደረሰው በ፱ (በሠላሳ) ቀናት ውስጥ ካልከፈለ የታክስ ከፋይ ሀብት እንዲያዝ ትዕዛዝ (“የመያዣ ትዕዛዝ” ተብሎ የሚጠቀስ) የሚሰጥ መሆኑን የሚገልጽ ማስጠንቀቂያ ለታክስ ከፋይ ሊሰጠው ይችላል።

፪/ ባለሥልጣኑ ታክስ ከፋይ የሚፈለግበትን ታክስ የሚከፍል ለመሆኑ ስጋት መኖሩን ካረጋገጠ የመያዣ ትዕዛዙን ወዲያውኑ ሊሰጥ ይችላል።

፫/ ታክስ ከፋዩ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) በተሰጠው ማስጠንቀቂያ በተመለከተው ጊዜ ውስጥ ታክሱን ካልከፈለ ወይም በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) የተመለከተው መኖሩ ሲረጋገጥ ባለሥልጣኑ የመያዣ ትዕዛዙን ለታክስ ከፋዩ ሊሰጥ ወይም የታክስ ከፋዩን ሀብት በይዘታው ሥር ባደረገ በማንኛውም ሰው ላይ ሊያስተላልፍ ይችላል።

፬/ የመያዣ ትዕዛዙ ከዚህ በታች ከተዘረዘሩት በስተቀር በማንኛውም የታክስ ከፋዩ ሀብት ላይ ተፈጻሚ ሊሆን ይችላል፦

- ሀ) በሀብቱ ላይ የቀደምትነት መብት ባላቸው የገንዘብ ጠያቂዎች በተያዘ ንብረት፤
- ለ) በማናቸውም የፍርድ ሂደት ዕገዳ በተደረገበት ወይም የአፈፃፀም ትዕዛዝ በተሰጠበት ንብረት፤
- ሐ) በኢትዮጵያ ሕግ መሠረት ሊታገድ በማይችል ንብረት።

፭/ በታክስ ከፋዩ ንብረት ላይ የመያዣ ትዕዛዝ ከተሰጠ ወይም የሚሰጥ ከሆነ ባለሥልጣኑ በጽሑፍ በሚሰጥ ማስታወቂያ የሚያዘውን ሀብት በሚመለከት በማስረጃነት ሊያገለግል የሚችል ማንኛውንም ሰነድ ወይም መግለጫ የያዘ ማንኛውም ሰው ይህን ሰነድ ወይም መግለጫ ለባለሥልጣኑ እንዲያቀርብ ሊጠይቀው ይችላል።

፮/ በመያዣ ትዕዛዙ መሠረት ንብረት በሚያዝበት ጊዜ የፖሊስ መኮንን በቦታው እንዲገኝ ባለሥልጣኑ ትዕዛዝ ሊሰጥ የሚችል ሲሆን የተያዘውም ንብረት ደህንነቱ በሚረጋገጥበት ሁኔታ እንዲቀመጥ ማድረግ አለበት።

፯/ ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ መሠረት የታክስ ከፋዩን ንብረት በሚይዝበት ጊዜ የሚከተሉትን ነጥቦች የያዘ ማስታወቂያ ለታክስ ከፋዩ ይሰጠዋል፦

- ሀ) የተያዘውን ንብረት እና ያልተከፈለውን የታክስ መጠን፤

ለ) ታክስ ከፋዩ በማስታወቂያው በተገለጸው ሀብቱ ተይዞ በሚቆይበት ጊዜ ውስጥ የሚፈለግበትን ታክስ የማይከፍል ከሆነ ሀብቱን እንደሚሸጠው።

፰/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፯) (ለ) ድንጋጌ አፈጻጸም ሲባል “ሀብት ተይዞ የሚቆይበት ጊዜ” ማለት፦

ሀ) ለሚበላሹ ዕቃዎች የዕቃዎቹን ሁኔታ ግምት ውስጥ በማስገባት ባለሥልጣኑ በቂ ነው ብሎ የሚወስነው ጊዜ፤

ለ) በሌላ በማናቸውም ሁኔታ ዕቃዎቹ ከተያዙ በኋላ ያለው የአስር ቀናት ጊዜ ነው።

፱/ ታክስ ከፋዩ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፯) መሠረት በሚሰጠው ማስታወቂያ የተመለከተውን ያልተከፈለ ታክስ ንብረቱ ተይዞ እስከ ሚቆይበት ጊዜ የመጨረሻው ቀን ድረስ ያልከፈለ እንደሆነ፣ ባለሥልጣኑ ሀብቱን በግልጽ ጨረታ በመሸጥ ከሽያጩ የሚገኘው ገንዘብ በቅደም ተከተል ለሚከተሉት ክፍያዎች እንዲውል ያደርጋል፦

ሀ) በመጀመሪያ ደረጃ በባለሥልጣኑ በሚወሰነው መጠን ሀብቱን ለመያዝ፣ ለመጠበቅና ለመሸጥ የወጣውን ወጭ ለመሸፈን፤

ለ) በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፯) በተሰጠው ማስታወቂያ የተመለከተውን ያልተከፈለ የታክስ ዕዳ ለመክፈል፤

ሐ) የታክስ ከፋዩን ሌላ የታክስ ዕዳ ለመክፈል፤

መ) የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፲) ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ከሽያጩ ገንዘብ ላይ ቀሪ ገንዘብ ካለ ንብረቱ ከተሸጠበት ቀን ጀምሮ ባሉት ፵፮ (አርባ አምስት) ቀናት ውስጥ ለታክስ ከፋዩ ይከፈለዋል።

፲/ ታክስ ከፋዩ በጽሑፍ ስምምነቱን ከገለጸ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፱) (መ) የተመለከተው ገንዘብ ወደፊት ለሚመጣ ማንኛውም የታክስ እዳ መክፈያነት እንዲውል ማድረግ ይቻላል።

፲፩/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፱) በተመለከተው መሠረት ከሀብት ሽያጭ የሚገኘው ገንዘብ ታክስ ከፋዩ ከሚፈለግበት የታክስ ዕዳ እና ሀብቱን ለመያዝ፣ ለመጠበቅ እና ለመሸጥ ከወጣው ወጭ ያነሰ በሚሆንበት ጊዜ ባለሥልጣኑ በዚህ አዋጅ ክፍል ሰባት መሠረት ቀሪውን ዕዳ ለማስከፈል ይችላል።

፲፪/ በባለሥልጣኑ የመያዣ ትዕዛዝ የተላለፈበትን ሀብት የያዘ ማንኛውም ሰው ይህንን ሀብት ያላስረከበ ወይም ለማስረከብ ፈቃደኛ ሳይሆን የቀረ እንደሆነ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፱) (ሀ) መሠረት የሚወሰነውን ወጪ ጨምሮ ካላስረከበው ሀብት ዋጋ ሳያልፍ ከታክስ ከፋዩ ለሚፈለገው ታክስ መጠን በግል ተጠያቂ ይሆናል።

፲፫/ በዚህ አንቀጽ መሠረት የመያዣ ትዕዛዝ ለመስጠት የሚችለው ዋና ዳይሬክተሩ ወይም ለዚሁ ተግባር በዋና ዳይሬክተሩ ውክልና የተሰጠው የታክስ ሠራተኛ ይሆናል።

፲፬/ በዚህ አንቀጽ መሠረት የተያዘ ሀብት በባለሥልጣኑ የሚያዝና በባለሥልጣኑ ኃላፊነት ስር የሚቆይ ሲሆን ለምንም ዓይነት ዓላማ ተብሎ ለሌላ ለማንኛውም የመንግሥት መሥሪያ ቤት ተላልፎ ሊሰጥ አይችልም።

፲፭/ በዚህ አንቀጽ መሠረት የግብር ከፋዩን ሀብት ለመያዝ የሚቻለው ከሚፈለግበት ግብር ጋር ተመጣጣኝ በሆነ መጠን ነው።

፵፪. በፋይናንስ ተቋማት የተቀመጠ ገንዘብ እና ንብረት ይዞ ስለማቆየት

፩/ ይህ አንቀጽ ተፈጻሚ የሚሆነው ባለሥልጣኑ በበቂ ምክንያት ከታክስ ከፋይ ላይ የሚፈለገው ታክስ የሚሰበሰብ ስለመሆኑ ስጋት ሲኖረውና ታክሱ በአስቸኳይ መሰብሰብ ያለበት ሲሆን ይሆናል።

፪/ ይህ አንቀጽ ተፈጻሚ በሚሆንበት ጊዜ ባለሥልጣኑ አንድ የፋይናንስ ተቋም የሚከተሉትን እንዲፈጽም አስተዳደራዊ ትዕዛዝ ሊሰጥ ይችላል፦

ሀ) የታክስ ከፋይ ሂሳቦች እንዳይንቀሳቀሱ እንዲያደርግ፤

ለ) በፋይናንስ ተቋሙ ውስጥ ባለ በጥንቃቄ የሚያዙ ዕቃዎች ማስቀመጫ ሣጥን ውስጥ የተቀመጠ ማንኛውም የታክስ ከፋይ ጥሬ ገንዘብ፣ ውድ ዕቃ፣ የክበረ ጌጣጌጥ፣ ወይም ሌላ ንብረት እንዳይንቀሳቀስ፤

ሐ) በጥንቃቄ በሚያዙ ዕቃዎች ማስቀመጫ ሣጥን ውስጥ ስለሚገኙ ሀብቶች ተገቢውን መረጃ ወይም በሣጥኑ ውስጥ ያሉትን ሀብቶች ዝርዝር ለባለሥልጣኑ እንዲሰጥ።

፫/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) መሠረት ለፋይናንስ ተቋም የሚሰጠው ትእዛዝ ትዕዛዙ ተፈጻሚ የሚሆንበትን የታክስ ከፋይን ስም፣ አድራሻ እና የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር መያዝ አለበት።

፬/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) ትዕዛዝ በሚሰጥበት ጊዜ፣ ባለሥልጣኑ በታክስ ዓመቱ እና በማናቸውም በቀደመው የታክስ ዓመት ታክስ ከፋይ ሊከፍል የሚገባውን ታክስ አስመልክቶ ወዲያውኑ የስጋት የታክስ ስሌት ሊያከናውን ይችላል።

- ፮/ ባለሥልጣኑ ለፋይናንስ ተቋሙ የዕግድ ትዕዛዝ በደረሰው በ፲ (በአሥር) ቀናት ጊዜ ውስጥ ትዕዛዙ እንዲቀጥል ለማድረግ የሚያስችል የፍርድ ቤት ፈቃድ ማግኘት አለበት።
- ፯/ የዕግድ ትዕዛዙ ከተሰጠበት ቀን ጀምሮ በ፲ (በአሥር) ቀናት ጊዜ ውስጥ የፍርድ ቤት ፈቃድ ካልተገኘ ባለሥልጣኑ የሰጠው ትዕዛዝ ተፈጻሚነት ያቆማል።
- ፰/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) መሠረት ትዕዛዝ የደረሰው የፋይናንስ ተቋም ትዕዛዙ ከደረሰው ቀን ጀምሮ የትዕዛዙ ጊዜ እስከሚያበቃ ድረስ ወይም በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፮) መሠረት የትዕዛዙ ተፈጻሚነት እስከሚያበቃ ድረስ ትዕዛዙን ማክበር ይኖርበታል።
- ፩/ አንድ የገንዘብ ተቋም ያለምንም በቂ ምክንያት በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) በተሰጠው ትዕዛዝ መሠረት ሳይፈፀም የቀረ እንደሆነ በትዕዛዙ ለተመለከተው የገንዘብ መጠን በግሉ ኃላፊ ይሆናል።

፵፫. ያልተከፈለን ታክስ ከሦስተኛ ወገኖች ስለማስከፈል

- ፩/ አንድ ታክስ ከፋይ የሚፈለግበትን ታክስ በመክፈያ ጊዜው ሳይከፍል የቀረ እንደሆነ ባለሥልጣኑ ለታክስ ከፋዩ ገንዘብ ለሚከፍል ሦስተኛ ወገን በጽሑፍ በሚሰጥ ትዕዛዝ (“የክፍያ ትዕዛዝ ተብሎ” የሚጠቀስ) በትዕዛዙ የተመለከተውን ገንዘብ ለባለሥልጣኑ እንዲከፍል ትዕዛዝ ሊሰጥ የሚችል ሲሆን በዚህ ዓይነት የሚከፈለው ገንዘብ ካልተከፈለው የታክስ ዕዳ መብለጥ የለበትም።
- ፪/ የክፍያ ትዕዛዙ ለታክስ ከፋዩ ገንዘብ የሚከፍል ሦስተኛ ወገን ከደመወዝ ወይም በተወሰነ የጊዜ ገደብ ከሚከፈል ሌላ ተመሳሳይ ክፍያ ላይ ቀንሶ ገቢ እንዲያደርግ በሚሆንበት ጊዜ ከእያንዳንዱ ክፍያ ላይ የሚቀነሰው የገንዘብ መጠን ከሚከፈለው ደመወዝ ወይም ሌላ ክፍያ (የገቢ ግብር ከተቀነሰ በኋላ) አንድ-ሶስተኛ መብለጥ የለበትም።

- ፫/ በጋራ በተከፈተ የባንክ ሂሳብ ውስጥ የሚገኝን ገንዘብ በተመለከተ የክፍያ ትዕዛዝ ለከፋዩ የሚሰጠው፦
 - ሀ) ሁሉም የጋራ ሂሳቡ ባለቤቶች ያልተከፈለ የታክስ ዕዳ ሲኖርባቸው፤ ወይም
 - ለ) የሽርክና ማህበር ሂሳብን ሳይጨምር፣ ታክስ ከፋዩ የሌሎቹ የሂሳብ ባለቤቶች ፊርማ ወይም ፈቃድ ሳያስፈልገው ከሂሳቡ ላይ ገንዘብ ማውጣት የሚችል ሲሆን ብቻ ነው።
- ፬/ በክፍያ ትዕዛዝ መሠረት ክፍያ የሚፈፀም ማናቸውም ሰው በትዕዛዙ በተመለከተው ቀን ክፍያውን መፈፀም ያለበት ሲሆን፣ ይህም ቀን ገንዘብ ከፋዩ ለታክስ ከፋዩ ገንዘቡን ሊከፍል ከሚገባበት ቀን በፊት ወይም ገንዘቡ በታክስ ከፋዩ ስም ከተያዘበት ቀን በፊት ሊሆን አይችልም።
- ፭/ የክፍያ ትዕዛዙን ለመፈፀም አልቻልኩም የሚል ገንዘብ ከፋይ የክፍያ ትዕዛዙ በደረሰው በ፯ (በሰባት) ቀናት ውስጥ ትዕዛዙን ለመፈፀም ያልቻለበትን ምክንያት ለባለሥልጣኑ በጽሑፍ ማስታወቅ አለበት።
- ፮/ ገንዘብ ከፋዩ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፭) መሠረት ለባለሥልጣኑ ማስታወቂያ የላከ እንደሆነ ባለሥልጣኑ በጽሑፍ በተዘጋጀ ማስታወቂያ፦
 - ሀ) ማስታወቂያውን በመቀበል የክፍያ ትዕዛዙን ሊሰር ዘው ወይም ሊያሻሽለው፤ ወይም
 - ለ) በገንዘብ ከፋዩ የተላከለትን ማስታወቂያ ውድቅ ሊያደርገው ይችላል።
- ፯/ ታክስ ከፋዩ የሚፈለግበትን ታክስ በሙሉ ወይም በከፊል የከፈለ ወይም ስለታክስ አከፋፈሉ በባለሥልጣኑ ዘንድ ተቀባይነት ያለው የክፍያ ስምምነት የፈፀመ እንደሆነ ባለሥልጣኑ ለከፋዩ አስተላልፎት የነበረውን የክፍያ ትዕዛዝ በጽሑፍ በተሰጠ ማስታወቂያ ሊሸረው ወይም ሊያሻሽለው ይችላል።

- ፳/ ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ መሠረት ለከፋዩ የሚሰጠውን ትዕዛዝ ወይም ማስታወቂያ ግልባጭ ለታክስ ከፋዩ መላክ አለበት።
- ፳፱/ ባለሥልጣኑ በከፋዩ የተከፈለውን ማንኛውንም ገንዘብ ታክሱ ከፋዩ ከሚፈለግበት የታክስ ዕዳ ላይ ያቀናገላል።
- ፳፻/ በዚህ አንቀጽ የሚሰጠውን ማስታወቂያ ያለምንም በቂ ምክንያት ያልተቀበለ ሰው በማስታወቂያው ለተመለከተው የገንዘብ መጠን በግሉ ኃላፊ ይሆናል።
- ፳፻፩/ ይህ አንቀጽ በኢትዮጵያ ሕግ መሠረት ሊታገድ በማይችል ንብረት ላይ ተፈጻሚ ሊሆን አይችልም።
- ፳፻፪/ ለዚህ አንቀጽ አፈጻጸም “ከፋይ” ማለት፦
 - ሀ) ለታክስ ከፋዩ ባለዕዳ የሆነ ወይም ወደፊት ባለዕዳ የሚሆን፤
 - ለ) ለታክስ ከፋዩ ወይም በታክስ ከፋዩ ስም ገንዘብ የያዘ ወይም ወደፊት የሚይዝ፤
 - ሐ) ለታክስ ከፋዩ የሚከፈል የሌላ ሰው ገንዘብ የያዘ፤
 - መ) ለታክስ ከፋዩ ገንዘብ እንዲከፍል በሌላ ሰው ፈቃድ የተሰጠው ሰው ነው።

፵፬. ከሀገር መውጣትን ለመከላከል የሚሰጥ ትዕዛዝ

- ፩/ የዚህ አንቀጽ ድንጋጌ ተፈጻሚ የሚሆነው ትዕዛዙ ተፈጻሚ የሚሆንበት ሰው የሚከተሉትን ክፍያዎች ሳይከፍል ከሀገር ሊወጣ ይችላል የሚል በቂ ምክንያት ሲኖረው ይሆናል፦
 - ሀ) ይህ ሰው መክፈል የሚኖርበትን ወይም ወደፊት የሚከፈል ታክስ፤ ወይም
 - ለ) ይህ ሰው ሥራ አስኪያጅ የሆነበት ከባንያ ወይም ውሳኔ በመስጠት ረገድ የዚህ ሰው ድርሻ ከፍተኛ የሆነበት ከባንያ መክፈል የሚኖርበትን ወይም ለወደፊቱ የሚከፈል ታክስ፤
- ሳይከፍል የቀረ እንደሆነ።

፪/ በዚህ አንቀጽ የተመለከቱት ሁኔታዎች ሲያጋጥሙ ባለሥልጣኑ ማንኛውም ሰው ከሚከተሉት አንዱን ከመፈፀሙ በፊት ከኢትዮጵያ እንዳይወጣ የሚከለክል ትእዛዝ “ከሀገር መውጣትን የሚከለክል ትዕዛዝ” ተብሎ የሚጠቀስ ሊሰጥ ይችላል፡-

- ሀ) ማንኛውም ሰው፣ ድርጅት ወይም ኩባንያ ሊከፍል የሚገባውን ወይም ወደፊት የሚከፈለውን ታክስ በሙሉ እስከሚከፍል፣ ወይም
- ለ) ባለሥልጣኑ በሚቀበለው አኳኋን በዚህ ንዑስ አንቀጽ ፊደል ተራ (ሀ) የተመለከተውን ታክስ ለመክፈል የክፍያ ስምምነት ሲያደርግ፡፡

፫/ ከሀገር እንዳይወጣ የሚከለክለው ትዕዛዝ የሚከተሉትን መያዝ ይኖርበታል፡-

- ሀ) ትዕዛዙ ተፈጻሚ የሚሆንበትን ሰው ስም፣ አድራሻ እና የታክስ ክፍያ መለያ ቁጥር፣ እንዲሁም
- ለ) ከሀገር እንዳይወጣ የተከለከለው ሰው፣ ድርጅት ወይም ኩባንያ ሊከፍል የሚገባውን ወይም ለወደፊቱ ሊከፈል የሚገባውን የታክስ መጠን፡፡

፬/ ባለሥልጣኑ በሚያቀርበው ማመልከቻ መሠረት ሥልጣን ያለው ፍርድ ቤት ካላራዘመው በስተቀር በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) መሠረት የሚተላለፈው ከሀገር መውጣትን የሚከለክል ትዕዛዝ ትዕዛዙ ከተሰጠበት ጊዜ ጀምሮ ከ፲ (ከአስር) ቀናት በኋላ ተፈጻሚ አይሆንም፡፡

፭/ ባለሥልጣኑ ከሀገር እንዳይወጣ የሚከለክለውን ትዕዛዝ ግልባጭ ለተጠቀሰው ሰው መስጠት የሚኖርበት ሲሆን የዚህ ሰው ትዕዛዙን አለመቀበል በዚህ አንቀጽ መሠረት የሚከናወነውን ማንኛውንም ተግባር ዋጋ አልባ አያደርገውም፡፡

፮/ የብሔራዊ መረጃና ደህንነት አገልግሎት ኃላፊ የክልላዊ ትዕዛዙ ሲደርሰው ትዕዛዙን ተግባራዊ ለማድረግ የሚያስፈልጉ እርምጃዎችን ይወስዳል። ኃላፊው የሚወስዳቸው እርምጃዎች ማንኛውንም ፓስፖርት፣ መታወቂያ ወይም ሌላ የተከለከለው ሰው ኢትዮጵያን ለቆ ለመውጣት የሚጠቀምበትን ማንኛውንም ሰነድ መያዝና ማስቀመጥን ይጨምራል።

፯/ ሌሎች የኢ.ሚ.ግራሽን ቅድመ-ሁኔታዎች መሟላታቸው እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ማንኛውም ሰው ሀገር ለቆ እንዳይወጣ በተሰጠው ትዕዛዝ ላይ የተመለከተውን ታክስ ከከፈለ ወይም ታክሱን እንደሚከፍል በባለሥልጣኑ ተቀባይነት ያለውን የክፍያ ስምምነት ከፈፀመ ባለሥልጣኑ ለዚህ ሰው ከሀገር ለመውጣት የሚያስችለው የምስክር ወረቀት ይሰጠዋል። ይህ ሰው ይህንን የምስክር ወረቀት ማቅረቡ ከኢትዮጵያ እንዲወጣ ለመፍቀድ ለብሔራዊ መረጃና ደህንነት አገልግሎት ሠራተኛ በቂ ማስረጃ ይሆናል።

፰/ በዚህ አንቀጽ መሠረት ሕጋዊ በሆነ መልኩ በተከናወነ ማንኛውም ተግባር ምክንያት በመንግሥት ወይም በታክስ፣ በጉምሩክ፣ በብሔራዊ መረጃ ደህንነት አገልግሎት፣ በፖሊስ ወይም በሌላ ሠራተኛ ላይ ምንም ዓይነት የወንጀል ወይም የፍትሐ-ብሔር ክስ ሊቀርብ ወይም ሊቀጥል አይችልም።

፱/ ከሀገር መውጣትን የሚከለክል ትዕዛዝ ሊሰጥ የሚችለው በዋና ዳይሬክተሩ ወይም ይህንን ትእዛዝ እንዲሰጥ ዋና ዳይሬክተሩ ሥልጣን በሰጠው የታክስ ሠራተኛ ብቻ ነው።

፵፭. የንግድ ድርጅትን ለጊዜው ስለማሸግ

- ፩/ የዚህ አንቀጽ ድንጋጌ ተፈፃሚ የሚሆነው አንድ ታክስ ከፋይ በተደጋጋሚ፡-
 - ሀ) በግብር ሕግ መሠረት የሚፈለግበትን ሰነድ ሳይዝ ሲቀር፣ ወይም
 - ለ) ታክሱን በመክፈያ ጊዜው ሳይከፍል ሲቀር ይሆናል።

፪/ የዚህ አንቀጽ ድንጋጌ ተፈጻሚ በሚሆንበት ጊዜ ታክስ ከፋዩ ማስጠንቀቂያ በደረሰው በ፯ (በሰባት) ቀናት ውስጥ የሚፈለግበትን ታክስ የማይከፍል ከሆነ ወይም የሚፈለግበትን ሰነድ ያልያዘ እንደሆነ ባለሥልጣኑ የታክስ ከፋዩን የንግድ ድርጅት ለ፲፬ (ለአስራ አራት) ቀን በጊዜያዊነት የሚያሸግ መሆኑን የሚገልጽ የጽሑፍ ማስጠንቀቂያ ይሰጠዋል።

፫/ ታክስ ከፋዩ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) በተሰጠው ማስጠንቀቂያ መሠረት ታክሱን ካልከፈለ ወይም የሚፈለግበትን ሰነድ ካልያዘ ባለሥልጣኑ የታክስ ከፋዩ የንግድ ድርጅት ከ፲፬ (ከአስራ አራት) ቀን ላልበለጠ ጊዜ በከፊል ወይም በሙሉ እንዲታሸግ የሚያደርግ ትዕዛዝ (“የማሸጊያ ትዕዛዝ” ተብሎ የሚጠቀስ) ይሰጣል።

፬/ ባለሥልጣኑ ትዕዛዙን ተግባራዊ ለማድረግ ወደ ታክስ ከፋዩ የንግድ ድርጅት መግባት የሚችል ሲሆን የማሸጊያ ትዕዛዙ ተግባራዊ በሚደረግበት ጊዜ የፖሊስ መኮንን በቦታው እንዲገኝ ትዕዛዝ ሊሰጥ ይችላል።

፭/ ባለሥልጣኑ በማሸጊያ ትዕዛዝ መሠረት በታሸገው የታክስ ከፋዩ ንግድ ድርጅት ሕንፃ ላይ ፊት ለፊት በሚታይ ቦታ የሚከተሉትን ቃላት የያዘ ማስታወቂያ ይለጥፋል፡-

“የታክስ ግዴታዎችን ባለመወጣቱ በፌዴራል የታክስ አስተዳደር አዋጅ አንቀጽ ፵፭ መሠረት በባለሥልጣኑ ትዕዛዝ ለጊዜው ታሸጓል”።

፮/ የሚከተሉት ሁኔታዎች ተሟልተው ከተገኙ ባለሥልጣኑ የታክስ ከፋዩ የንግድ ድርጅት እንደገና እንዲከፈት ያደርጋል፡-

- ሀ) ዋና ዳይሬክተሩ ወይም ሥልጣን የተሰጠው ሠራተኛ ታክስ ከፋዩ የሂሣብ መዝገብ ሰነዶችን ለመያዝ የሚያስችል በቂ እርምጃ ወስዷል ብሎ ሲያምን፤
- ለ) ታክስ ከፋዩ ታክሱን የሚከፍል ከሆነ፤

፯/ የማሽኒያ ትዕዛዝ የሚሰጠው በዋና ዳይሬክተሩ ወይም ደግሞ የማሽኒያ ትዕዛዝ ለመስጠት በልዩ ሁኔታ በዋና ዳይሬክተሩ ሥልጣን በተሰጠው የታክስ ሠራተኛ ብቻ ነው።

፵፮. የተላለፉ የታክስ ዕዳዎች

፩/ አንድ ታክስ ከፋይ “አስተላላፊ” ተብሎ የሚጠቀስ ከሚያካሂደው የንግድ ሥራ ጋር በተገናኘ ያልተከፈለ የታክስ ዕዳ ያለበት እንደሆነ እና የንግዱን ሀብቶች በሙሉ ወይም በከፊል ግንኙነት ላለው ሰው “ሀብቱ የተላለፈለት ሰው” ተብሎ ለሚጠቀስ ያስተላለፈ እንደሆነ ከንግዱ ሀብት ጋር ተያይዞ ያልተከፈለውን ዕዳ ሀብቱ የተላለፈለት ሰው የመክፈል ግዴታ ይኖርበታል።

፪/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) ድንጋጌ ባለሥልጣኑ የተላለፈውን የታክስ ዕዳ በሙሉ ወይም በከፊል ከሀብት አስተላላፊው ላይ እንዳይጠይቅ አያግደውም።

፵፯. በድርጅት ስለሚከፈል ታክስ

፩/ አንድ ድርጅት ታክሱን በመክፈያው ጊዜ ውስጥ ያልከፈለ እንደሆነ ታክሱ ባልተከፈለበት ጊዜ ወይም ታክሱ ከመክፈሉ በፊት ባሉት ፮ (ስድስት) ወራት ጊዜ ውስጥ ሥራ አስኪያጅ የነበረ ማንኛውም ሰው ላልተከፈለው ታክስ ከድርጅቱ ጋር የአንድነትና የነጠላ ኃላፊነት ይኖርበታል።

፪/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) ድንጋጌ በሚከተሉት ሁኔታዎች ተፈጻሚ አይሆንም፦

- ሀ) ድርጅቱ የሚፈለግበትን ግብር ሳይከፍል የቀረው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) ከተጠቀሰው ሰው ፈቃድ ወይም ዕውቀት ውጭ የሆነ እንደሆነ፤ እና
- ለ) ለሥራ አስኪያጅ የተሰጠው ኃላፊነት እና ሌሎች ሁኔታዎች ሲታዩ ሥራ አስኪያጁ ድርጅቱ ግብር ላለመክፈል የሚያደርገውን ጥረት ለመከላከል ተገቢውን ትጋት አሳይቶ የሆነ እንደሆነ ነው።

፵፰. ማጭበርበር ወይም የታክስ ስወራ ሲፈጸም ስለሚኖር የታክስ ኃላፊነት

፩/ የተመሰከረለት ኦዲተር፣ የተመሰከረለት ፐብሊክ የሂሳብ ባለሙያ ወይም ፐብሊክ ኦዲተር፦

ሀ) ታክስ ከፋይ ታክስን ለማሳካት ወይም ታክሱን ለመሰወር እንዲችል የረዳ፣ ያበረታታ፣ የመከረ እንደሆነ፤

ለ) ታክስ ለማሳካት ወይም የታክስ ስወራን በሚያስከትል መልኩ በማንኛውም መንገድ እያወቀ ከታክስ ከፋይ ጋር ከተባበረ ወይም የድርጊቱ አጋር ከሆነ በታክስ ማጭበርበሩ ወይም በታክስ ስወራው ምክንያት ለሚከሰተው የታክስ መቀነስ ከታክስ ከፋይ ጋር በአንድነትና በነጠላ ኃላፊነት ይኖርበታል።

፪/ አንድ የተመሰከረለት ኦዲተር፣ የተመሰከረለት ፐብሊክ የሂሳብ ባለሙያ ወይም ፐብሊክ ኦዲተር በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) በተደነገገው መሠረት ኃላፊ ሆኖ ከተገኘ ባለሥልጣኑ ይህንን ድርጊት፦

ሀ) ለተመሰከረላቸው የፐብሊክ ሂሳብ ባለሙያዎች ተቋም፣ ለኢትዮጵያ የሂሳብና የኦዲት ቦርድ ወይም ለዚህ ሰው ፈቃድ ለሚሰጠው አካል ሪፖርት ማድረግ ያለበት ሲሆን ቦርዱም የኦዲተሩን ፈቃድ እንዲሰርዘው ይጠይቃል፤ ወይም

ለ) የንግድ ፈቃድ የመስጠት ኃላፊነት ላለው ባለሥልጣን ሪፖርት ያደርጋል።

፫/ በዚህ አንቀጽ “ታክስን ማሳካት” የሚለው ሀረግ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፻፱ የተሰጠው ትርጉም ይኖረዋል።

ክፍል ስምንት

ማካካሻ፣ ተመላሽ እና ከታክስ ዕዳ ነጻ ስለመሆን

፵፱. ለታክስ ክፍያዎች የሚሰጥ ማካካሻ

፩/ ታክስ ከፋይ በታክስ ዓመቱ ከተከፋይ ሂሳብ ላይ ተቀንሶ ለቀረበት ታክስ እና በቅድሚያ ለከፈለው ታክስ ሊያገኝ የሚገባው ማካካሻ ታክስ ከፋይ በታክስ ዓመቱ ከሚፈለግበት የገቢ ግብር ዕዳ በሚበልጥበት ጊዜ፣ ባለሥልጣኑ በብልጫ የታየውን ገንዘብ በሚከተለው ቅደም ተከተል ሥራ ላይ እንዲውል ያደርጋል፦

- ሀ) በመጀመሪያ (ከተከፋይ ሂሳብ ላይ ተቀንሶ የሚቀርን ታክስ ሳይጨምር) ታክስ ከፋይ በፌዴራል የገቢ ግብር አዋጅ መሠረት የሚፈለግበትን ማንኛውንም ታክስ ለመክፈል ይውላል፤
- ለ) ቀሪው ታክስ ከፋይ በሌላ በማንኛውም የታክስ ሕግ የሚፈለግበትን ታክስ ለመክፈል ይውላል፤
- ሐ) የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ተራፊ ገንዘብ ካለም ታክስ ከፋይ በጽሑፍ የተመላሽ ጥያቄ ካቀረበበት ቀን ጀምሮ ባሉት ፯ (ዘጠና) ቀናት ውስጥ ለታክስ ከፋይ ይመለስ ስለታል።

፪/ ታክስ ከፋይ በጽሑፍ ስምምነቱን ከገለጸ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) (ሐ) የተመለከተው ገንዘብ ወደፊት ለሚመጣ ማንኛውም የታክስ እዳ መክፈያነት ሊሸጋገር ይችላል።

፫/ ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) (ሐ) በተደነገገው መሠረት ተራፊውን ገንዘብ ለታክስ ከፋይ ካልከፈለ፣ ዘጠናው ቀን ካለቀ ጀምሮ ተራፊው ገንዘብ እስከሚመለስበት ቀን ባለው ጊዜ ውስጥ ታክስ ከፋይ ወለድ የማግኘት መብት አለው።

፬/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፫) መሠረት የሚከፈለው ወለድ መጣኔ በንዑስ አንቀጽ የተመለከተው ጊዜ ከመጀመሩ ቀደም ብሎ ባለው ሩብ ዓመት በንግድ ባንኮች ሥራ ላይ የዋለው ከፍተኛው የማበደሪያ ወለድ መጣኔ ይሆናል።

፶. ሊከፈል ወሚገባው በላይ የተከፈለን ታክስ ስለመመለስ

፩/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ታክስ ከፋይ (በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፵፱ የተደነገገውን ሳይጨምር) በታክስ ሕግ መሠረት ሊከፍል ወሚገባው ታክስ በላይ የከፈለ እንደሆነ ታክሱ ከተከፈለበት ቀን ጀምሮ ባሉት ሦስት ዓመታት ውስጥ የፀደቀውን ቅጽ በመጠቀም ሊከፍል ወሚገባው በላይ የከፈለው ታክስ ይመለስለት ዘንድ ለባለሥልጣኑ ማመልከት ይችላል።

፪/ ይህ አንቀጽ ተፈጻሚ የሚሆነው ታክስ ከፋይ ሊከፍል ወሚገባው ታክስ በላይ የከፈለውን ታክስ በሚመለከት ባለሥልጣኑ የታክስ ስሌት ማሻሻያ እንዲያደርግ የሚያስገድደው ሁኔታ የሌለ እንደሆነ ነው።

፫/ ባለሥልጣኑ በማመልከቻው ላይ የተሰጠውን ውሳኔ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) ለተጠቀሰው አመልካች በጽሑፍ ማስታወቅ አለበት።

፬/ ታክስ ከፋይ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት ሲያመለክትና ባለሥልጣኑ ታክስ ከፋይ በታክስ ሕግ መሠረት ሊከፍል ወሚገባው በላይ የከፈለ መሆኑን ሲያምንበት በብልጫ የተከፈለውን የገንዘብ መጠን በሚከተለው ቅደም ተከተል ሥራ ላይ ያውላል፦

- ሀ) በመጀመሪያ (ከተከፋይ ሂሳብ ላይ ተቀንሶ የሚቀረውን ታክስ ሳይጨምር) ታክስ ከፋይ በፌዴራል የገቢ ግብር አዋጅ መሠረት የሚፈለግበትን ማንኛውንም ታክስ ለመክፈል ይውላል፤
- ለ) ቀሪው ታክስ ከፋይ በሌላ በማንኛውም የታክስ ሕግ የሚፈለግበትን ታክስ ለመክፈል ይውላል፤
- ሐ) የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፮) እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ተራፊ ገንዘብ ካለ ታክስ ከፋይ የተመላሽ ጥያቄ ካቀረበበት ቀን ጀምሮ ባሉት ፵፭ (አርባ አምስት) ቀናት ውስጥ ለታክስ ከፋይ ይመለስ ስለታል።

፳/ ታክስ ከፋይ በጽሑፍ ስምምነቱን ከገለጸ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፬) (ሐ) የተመለከተው ገንዘብ በማንኛውም የታክስ ሕግ መሠረት ወደፊት ለሚመጣ ማንኛውም የታክስ እዳ መክፈያነት ሊሸጋገር ይችላል።

፳/ ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ መሠረት ታክስ በስህተት ተመላሽ ያደረገ እንደሆነ ታክስ ከፋይ በባለሥልጣኑ ሲጠየቅ በመጠየቂያ ሰነድ በተጠቀሰው ቀን በስህተት የተመለሰለትን ገንዘብ ለባለሥልጣኑ መልሶ መክፈል አለበት።

፳/ ተመላሽ በሚጠይቀው ታክስ ከፋይ አሳሳቾችን ገንዘብ በስህተት የተመለሰ እንደሆነ ታክስ ከፋይ ገንዘቡ በስህተት በተመለሰበትና በስህተት የተመለሰው ገንዘብ ተመልሶ ለባለሥልጣኑ በተከፈለበት ቀን መካከል ላለው ጊዜ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፴፯(፪) በተመለከተው መጣኔ መሠረት ክፍያው ለዘገየበት ጊዜ ወለድ የመክፈል ኃላፊነት አለበት።

፳/ ታክስ ከፋይ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፯) እንዲከፍለው የሚገደደው ተመላሽ ታክስ ለዚህ አዋጅ አፈጻጸም ሲባል ታክስ ከፋይ እንደሚከፍለው ማንኛውም ታክስ ተደርጎ ይወሰዳል።

፶፩. ከባድ ችግር ሲያጋጥም ስለሚሰጥ የታክስ ምህረት

፩/ ይህ አንቀጽ ተፈጻሚ የሚሆነው ሚኒስትሩ፦

- ሀ) ባልተጠበቀ የተፈጥሮ አደጋ ወይም ጥፋት ምክንያት ወይም ከታክስ ከፋይ ቸልተኝነት ወይም ማንኛውም ጥፋት ጋር ባልተገናኘ ሁኔታ የተፈጠረ ከባድ የግል ችግር ምክንያት ታክስ ከፋይ የሚፈለግበትን ታክስ በሙሉ እንዲከፍል ማድረግ የማይቋቋመው ከባድ ችግር የሚያስከትልበት መሆኑን፤ ወይም

ለ) በታክስ ከፋይ ሞት ምክንያት ታክስ ከፋይ መክፈል የሚኖርበትን ታክስ በሙሉ እንዲከፈል ማድረግ በታክስ ከፋይ ጥገኞች ላይ ከባድ ችግር የሚፈጥር መሆኑን፤

ሲያምንበት ነው።

፪/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፫) እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ይህ አንቀጽ ተፈጻሚ ከሆነ ሚኒስትሩ ታክስ ከፋይ ወይም የሚቸን ታክስ ከፋይ ንብረት የሚያጣራው ውርስ አጣሪ መክፈል የሚኖርበትን ታክስና ከዚህ ታክስ ጋር በተገናኘ ለዘገየ ክፍያ የሚጠየቀውን ወለድ በሙሉ ወይም በከፊል እንዳይከፈል ሊፈቅድ ይችላል።

፫/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት የታክስ ዕዳ ምህረት ሊደረግ የሚችለው የሚኒስትሮች ምክር ቤት በሚያወጣው ደንብ በሚወሰን የገንዘብ መጠን ልክ ይሆናል።

፬/ ሚኒስትሩ ታክስ ከፋዩን ወይም የሚቸን ንብረት የሚያጣራውን ውርስ አጣሪ ከታክስ ዕዳ ነጻ የሚያደርገውን ውሳኔ የሰጠው በቀረበለት የተጭበረበረ ወይም አሳሳች መረጃ ላይ በመመስረት ከሆነ በምህረት ቀሪ የተደረገው የታክስ ዕዳ ምህረት ከመሰጠቱ በፊት ወደ ነበረበት ሁኔታ በመመለስ ታክስ ከፋዩ ከታክስ ዕዳው ነጻ እንዳልተደረገ ተቆጥሮ ይህ አዋጅ ተፈጻሚ ይሆናል።

፭/ ሚኒስትሩ በዚህ አንቀጽ መሠረት እያንዳንዱን ምህረት የተሰጠበትን የታክስ ዕዳ እና የወለድ መጠን እና ምህረት የተሰጠበትን ምክንያት መዝግቦ በመያዝ በየስድስት ወሩ ለዋናው ኦዲተር ሪፖርት ማቅረብ አለበት።

ክፍል ዘጠኝ

ከታክስ ጋር በተገናኘ የሚፈጠር አለመግባባት

፶፪. የምክንያቶች መግለጫ

በታክስ ሕግ መሠረት ለባለሥልጣኑ የቀረበን ማንኛውንም ማመልከቻ ባለሥልጣኑ ሳይቀበለው በሚቀርቡት ጊዜ አለመቀበሉን የሚገልጸው ማስታወቂያ ማመልከቻውን ያልተቀበለበትን ምክንያቶች መግለጫ ያካተተ መሆን አለበት።

፶፫. የታክስ እና ይግባኝ የሚቀርብባቸው ውሳኔዎች የመጨረሻ ስለመሆናቸው

፩/ በዚህ ክፍል በተደነገገው ሥነ-ሥርዓት መሠረት ካልሆነ በስተቀር፦

- ሀ) የታክስ ወይም ይግባኝ ሊቀርብበት የሚችል ውሳኔ ወሳኝ እና የመጨረሻ በመሆኑ በማናቸውም ሁኔታ በኮሚሽኑ ወይም በፍርድ ቤት ወይም በሌላ የዳኝነት ሥነ-ሥርዓት ተቃውሞ ሊቀርብበት አይችልም፤
- ለ) የታክስ ስሌት ማስታወቂያ ወይም ውሳኔ ወይም በባለሥልጣኑ እንደ ታክስ ስሌት ማስታወቂያ ወይም ውሳኔ ቅጂ የተረጋገጠ ሰነድ ማቅረብ የታክስ ስሌት ማስታወቂያው ወይም ውሳኔው በአግባቡ የተሰጠ ስለመሆኑ እንዲሁም በታክስ ስሌት ማስታወቂያው ወይም ውሳኔው የተመለከተው የታክስ መጠን እና ሌሎች ዝርዝር ጉዳዮች ትክክለኛ ስለመሆናቸው ወሳኝ ማስረጃ ነው፤ እንዲሁም
- ሐ) ታክስ ከፋይ ራሱ የሚያሰላውን ታክስ በተመለከተ ታክስ ከፋይ ራሱ ያሳወቀበትን ዋናውን የራስ ታክስ ስሌት ማስታወቂያ ወይም በባለሥልጣኑ እንደራስ ታክስ ስሌት ማስታወቂያው ዋናው ቅጂ የተረጋገጠ ሰነድ ማቅረብ ስለማስታወቂያው ይዘት ወሳኝ ማስረጃ ነው።

፪/ ባለሥልጣኑ ለታክስ ከፋይ የታክስ ስሌት ወይም ውሳኔ ማስታወቂያ በኤሌክትሮኒክ ዘዴ በሚሰጥበት ጊዜ፣ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) (ለ) የተመለከተው የታክስ ስሌት ማስታወቂያ ወይም ውሳኔ ቅጂ ማስታወቂያውን ወይም ውሳኔውን በመለየት እና በኤሌክትሮኒክ ዘዴ የተላለፈውን የታክስ ስሌት ማስታወቂያ ወይም ውሳኔ ዝርዝር ጉዳዮች በመግለጽ በባለሥልጣኑ የተረጋገጠን ሰነድ ይጨምራል።

፫/ ታክስ ከፋይ የራስ ታክስ ስሌት ማስታወቂያ በኤሌክትሮኒክ ዘዴ በሚያቀርብበት ጊዜ፣ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) (ሐ) የተመለከተው የራስ ታክስ ስሌት ማስታወቂያ ቅጂ ማስታወቂያውን በመለየት እና በኤሌክትሮኒክ ዘዴ የተላለፈውን የራስ ታክስ ስሌት ማስታወቂያ ዝርዝር ጉዳዮች በመግለጽ በባለሥልጣኑ የተረጋገጠን ሰነድ ይጨምራል።

፬/ ለዚህ አንቀጽ ዓላማ “ውሳኔ” ማለት በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፪ (፱፬) ለታክስ ውሳኔ በተሰጠው ትርጉም ሥር በፊደል ተራ (ለ)፣ (ሐ)፣ (መ)፣ (ረ)፣ (ሰ) ወይም (ሸ) የተመለከተውን ነው።

፶፬. በታክስ ውሳኔ ላይ ስለሚቀርብ የቅሬታ ማስታወቂያ

፩/ በታክስ ውሳኔ ቅር የተሰኘ ታክስ ከፋይ የውሳኔው ማስታወቂያ በደረሰው በጳ፩ (በሃያ አንድ) ቀናት ውስጥ በውሳኔው ላይ የቅሬታ ማስታወቂያ ለባለሥልጣኑ በጽሑፍ ማቅረብ ይችላል።

፪/ ቅሬታ የቀረበበት የታክስ ውሳኔ በተሻሻለ የታክስ ስሌት ላይ ከሆነ የታክስ ከፋይ የተሻሻለውን የታክስ ስሌት የመቃወም መብት የመጀመሪያውን የታክስ ስሌት በመለወጥ፣ በመቀነስ ወይም በመጨመር በተደረገው ማሻሻያ ላይ ብቻ የተገደበ ይሆናል።

፫/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት በታክስ ከፋይ የቀረበ የቅሬታ ማስታወቂያ በአግባቡ እንደቀረበ የሚቆጠረው ከዚህ በታች የተዘረዘሩት ቅድመ ሁኔታዎች ሲሟሉ ብቻ ነው፡-

- ሀ) የቅሬታ ማስታወቂያው ታክስ ከፋይ የታክስ ውሳኔውን የሚቃወምበትን ምክንያቶች፣ ታክስ ከፋይ ውሳኔውን ለማስተካከል ሊደረጉ ይገባል ብሎ የሚያምንባቸውን ማሻሻያዎች እና እነዚህን ማሻሻያዎች ማድረግ አስፈላጊ የሆነበትን ምክንያቶች በትክክል የሚገልጽ ከሆነ፤
- ለ) ቅሬታው ከታክስ ስሌት ጋር የተገናኘ ከሆነ ታክስ ከፋይ በታክስ ስሌቱ መሠረት መከፈል ያለበትን እና በቅሬታ ማስታወቂያው ተቃውሞ ያላቀረበበትን ታክስ የክፈለ እንደሆነ፤ እንዲሁም
- ሐ) በታክስ ውሳኔው ላይ ቅሬታ ቢኖረውም ታክሱን ከፍሎ የቅሬታ ማስታወቂያ ማቅረብን የመረጠ ከሆነ የተወሰነበትን ታክስ ከክፈለ ነው፡፡

፬/ ባለሥልጣኑ የቅሬታ ማስታወቂያው በአግባቡ አልቀረበም ብሎ ሲያምን ለታክስ ከፋይ የሚከተሉትን የሚገልጽ የጽሑፍ ማስታወቂያ ወዲያውኑ ይሰጠዋል፡-

- ሀ) ቅሬታው በአግባቡ አልቀረበም የሚልባቸውን ምክንያቶች፤ እና
- ለ) ከሚከተሉት በዘገየው ጊዜ ውስጥ ታክስ ከፋይ ቅሬታውን ካላቀረበ የቅሬታ ማቅረቢያ ጊዜ እንደሚያልፍ፡-
 - (፩) ቅሬታው የሚመለከተው የታክስ ውሳኔ ማስታወቂያ በደረሰው በ፳፩ (በሃያ አንድ) ቀናት ውስጥ፤ ወይም
 - (፪) በዚህ ንዑስ አንቀጽ መሠረት የሚሰጠው ማስታወቂያ በደረሰው በ፲ (በአሥር) ቀናት ውስጥ፡፡

፭/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፬) መሠረት የቅሬታ ማቅረቢያ ጊዜ ያለፈ ከሆነ ባለሥልጣኑ ይህንን የሚገልጽ የጽሁፍ ማስታወቂያ ለሚመለከተው ታክስ ከፋይ ይሰጣል።

፮/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) የተመለከተው የቅሬታ ማቅረቢያ ጊዜ ከማለፉ በፊት ታክስ ከፋይ በታክስ ውሳኔ ላይ የቅሬታ ማስታወቂያ የሚያቀርብበት ጊዜ እንዲራዘምለት ለባለሥልጣኑ የጽሁፍ ማመልከቻ ማቅረብ ይችላል።

፯/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፮) መሠረት ማመልከቻ ሲቀርብ፣ ባለሥልጣኑ፦

ሀ) ታክስ ከፋይ በኢትዮጵያ ውስጥ ያልነበረ በመሆኑ፣ በህመም ምክንያት ወይም በሌላ አጥጋቢ ምክንያት በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) ወይም (፬) በተወሰነው ጊዜ ውስጥ የቅሬታ ማስታወቂያውን ማቅረብ አለመቻሉ፤ እና

ለ) የቅሬታ ማስታወቂያውን ለማቅረብ በታክስ ከፋይ በኩል ምክንያታዊ ያልሆነ መዘግየት አለመኖሩን፤

ሲያምንበት በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) የተመለከተው የቅሬታ ማቅረቢያ ጊዜው ካበቃበት ቀን ጀምሮ ከ፲ (ከአሥር) ቀናት ላልበለጠ ጊዜ ሊያራዝም ይችላል።

፶፭. በቅሬታ ላይ ውሳኔ ስለመስጠት

፩/ ባለሥልጣኑ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፶፬ መሠረት በአግባቡ የቀረቡ ቅሬታዎችን በነጻነት በመመርመር በቅሬታዎቹ ላይ ለሚሰጠው ውሳኔ የውሳኔ ሀሳብ የሚያቀርብ ቋሚ የሥራ ክፍል ያቋቁማል።

፪/ ባለሥልጣኑ፣ ቅሬታዎች የሚታዩበትን ሥነ-ሥርዓት እና ለባለሥልጣኑ የሚቀርቡ የውሳኔ ሃሳቦች የሚመሠረቱ ቱባቸውን ጉዳዮች እና የውሳኔ አሰጣጡን ሥርዓት የያዘ ዝርዝር መመሪያ ያወጣል።

፫/ የሥራ ክፍሉ በታክስ ስሌት ላይ የቀረበውን ቅሬታ ሲመረምር በታክስ ስሌቱ የተመለከተው የታክስ መጠን ሊጨምር ይገባል የሚል እምነት ሲኖረው፣ የሥራ ክፍሉ የታክስ ስሌቱ ለሚመለከተው የታክስ ሠራተኛ ተመልሶ እንደገና እንዲታይ የውሳኔ ሃሳብ ለባለሥልጣኑ ማቅረብ ይኖርበታል።

፬/ ባለሥልጣኑ በሥራ ክፍሉ የቀረበውን የውሳኔ ሃሳብ ከመረመረ በኋላ፣ የቀረበውን ቅሬታ በሙሉ ወይም በከፊል በመቀበል ወይም ውድቅ በማድረግ ውሳኔ የሚሰጥ ሲሆን ውሳኔውም “በቅሬታ ላይ የተሰጠ ውሳኔ” ተብሎ ይጠቀሳል።

፭/ ባለሥልጣኑ በቅሬታ ላይ የሰጠውን ውሳኔ ለታክስ ከፋይ በጽሑፍ የሚያሳውቀው ሲሆን፣ በታክስ ስሌት ላይ የቀረበ ቅሬታ ከሆነ የታክስ ስሌቱን ማሻሻልን ጨምሮ ውሳኔውን ለማስፈፀም አስፈላጊ የሆኑትን እርምጃዎች ይወስዳል።

፮/ በቅሬታ ላይ የተሰጠ ውሳኔ ማስታወቂያ የጉዳዩን ዋና ፍሬ ነገሮች፣ ግኝቶች እና ለውሳኔው መሠረት የሆኑትን ምክንያቶች እና ለኮሚሽኑ ይግባኝ ማቅረብ እንደሚቻል የሚገልጽ መግለጫ ማካተት አለበት።

፯/ ታክስ ከፋይ ቅሬታ ካቀረበበት ቀን ጀምሮ ባሉት ፻፹ (አንድ መቶ ሰማንያ) ቀናት ውስጥ ባለሥልጣኑ በቅሬታው ላይ ውሳኔ ካልሰጠ ታክስ ከፋይ ይግባኙን ፻፹ (አንድ መቶ ሰማንያ) ቀን በተጠናቀቀ በ፱ (በሰላሳ) ቀናት ውስጥ ለታክስ ይግባኝ ኮሚሽን ማቅረብ ይችላል።

፶፮. ለታክስ ይግባኝ ኮሚሽን ይግባኝ ስለማቅረብ

፩/ ይግባኝ ሊቀርብበት በሚችል ውሳኔ ላይ ቅር የተሰኘ ታክስ ከፋይ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፹፰ መሠረት የይግባኝ ማስታወቂያውን ለታክስ ይግባኝ ኮሚሽን ሊያቀርብ ይችላል።

- ፪/ በታክስ ስሌት ላይ ከቀረበ ቅሬታ ጋር በተገናኘ በታክስ ከፋይ ለታክስ ይግባኝ ኮሚሽን የሚቀርብ የይግባኝ ማስታወቂያ በአግባቡ ቀርቧል ሊባል የሚችለው በክርክር ላይ ያለ ታክስ ፶%(ሃምሳ በመቶ) የተከፈለ እንደሆነ ብቻ ነው።
- ፫/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) “በክርክር ላይ ያለ ታክስ” ከታክሱ ጋር በተገናኘ ሊከፈል የሚገባውን ቅጣትና የዘገየ ክፍያ ወለድን አይጨምርም።
- ፬/ የታክስ ይግባኝ ኮሚሽን በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት የይግባኝ ማስታወቂያ የሚቀርብበት ጊዜ እንዲራዘም ስለሚቀርብ ማመልከቻ መመሪያ ሊያወጣ ይችላል።

፶፯. ለፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ይግባኝ ስለማቅረብ

- ፩/ ለኮሚሽኑ በቀረበ የታክስ ይግባኝ ተካፋይ የነበረ ሰው ኮሚሽኑ በሰጠው ውሳኔ ቅር የተሰኘ እንደሆነ የኮሚሽኑ የውሳኔ ማስታወቂያ በደረሰው በ፱ (በሠላሳ) ቀናት ውስጥ የይግባኝ ማስታወቂያውን ለፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ሊያቀርብ ይችላል።
- ፪/ በኮሚሽኑ በታየ የታክስ ይግባኝ ላይ ተከራካሪ የነበረ ሰው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) የተመለከተው የይግባኝ ማቅረቢያ ጊዜ እንዲራዘምለት በጽሑፍ ማመልከቻ ሲጠይቅ የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ጊዜውን ሊያራዝመው ይችላል።
- ፫/ በታክስ ስሌት ላይ ከቀረበ ቅሬታ ጋር በተገናኘ በታክስ ከፋይ ለፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት የሚቀርብ የይግባኝ ማስታወቂያ በአግባቡ ቀርቧል ሊባል የሚችለው በክርክር ላይ ያለ ታክስ ፸፮% (ሰባ አምስት በመቶ) የተከፈለ እንደሆነ ብቻ ነው።
- ፬/ ለፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ይግባኝ የሚቀርበው በሕግ ጉዳዮች ላይ ብቻ ሲሆን የይግባኝ ማስታወቂያውም በቀረበው ይግባኝ የሚነሱትን የሕግ ጉዳዮች መግለጽ አለበት።

፪/ የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ይግባኙን በመስማት፦

ሀ) የኮሚሽኑን ውሳኔ ሊያፀናው፤

ለ) የኮሚሽኑን ውሳኔ በመሻር፦

(፩) የኮሚሽኑን ውሳኔ የሚተካ ውሳኔ ሊሰጥ፤ ወይም

(፪) ፍርድ ቤቱ በሚሰጠው መመሪያ መሠረት ጉዳዩ እንደገና እንዲታይ ለኮሚሽኑ ወይም ለባለሥልጣኑ መልሶ ሊልከው፤ ወይም

ሐ) ይግባኙን ውድቅ ሊያደርገው፤ ወይም

መ) ተገቢ መስሎ የታየውን ሌላ ውሳኔ ሊሰጥ፤

ይችላል።

፫/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፫) “በክርክር ላይ ያለ ታክስ” ማለት የታክስ ይግባኝ ኮሚሽኑ እንዲከፈል ውሳኔ የሰጠበት እና ታክስ ከፋዩ በይግባኝ ማስታወቂያ ቅሬታ ያቀረበበት ታክስ ሲሆን ከታክሱ ጋር በተገናኘ ሊከፈል የሚገባውን ቅጣትና የዘገዩ ክፍያ ወለድን አይጨምርም።

፬. ለፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ስለሚቀርብ ይግባኝ

፩/ ለፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት በቀረበ የታክስ ይግባኝ ተካፋይ የነበረ ሰው ፍርድ ቤቱ በሰጠው ውሳኔ ቅር የተሰኘ እንደሆነ የፍርድ ቤቱ የውሳኔ ማስታወቂያ በደረሰው በ፱ (በሦላሳ) ቀናት ውስጥ የይግባኝ ማስታወቂያውን ለፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሊያቀርብ ይችላል።

፪/ በፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት በታየ የታክስ ይግባኝ ላይ ተከራካሪ የነበረ ሰው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) የተመለከተው የይግባኝ ማቅረቢያ ጊዜ እንዲራዘምለት በጽሑፍ ማመልከቻ ሲጠይቅ የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ጊዜውን ሊያራዘመው ይችላል።

፶፱. የማስረዳት ኃላፊነት

በዚህ ክፍል መሠረት ከታክስ ውሳኔ ጋር በተገናኘ በሚደረግ ማንኛውም የታክስ ክርክር ሂደት የታክስ ውሳኔ ትክክል አለመሆኑን የማስረዳት ኃላፊነት የታክስ ከፋይ ነው።

፷. የታክስ ይግባኝ ኮሚሽን ወይም የፍርድ ቤትን ውሳኔ ስለመፈጸም

፩/ ባለሥልጣኑ የታክስ ይግባኝ ኮሚሽን፣ የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ወይም የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ውሳኔ በደረሰው በ፱ (በሰላሳ) ቀናት ውስጥ የተሻሻለ የታክስ ስሌት ማስታወቂያ ለታክስ ከፋይ መስጠትን ጨምሮ፣ ውሳኔውን ተግባራዊ ለማድረግ አስፈላጊ የሆኑ እርምጃዎችን መውሰድ አለበት።

፪/ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፳፰ የተመለከተው የተሻሻለ የታክስ ስሌት የጊዜ ገደብ የታክስ ይግባኝ ኮሚሽን ወይም የፍርድ ቤት ውሳኔን ተግባራዊ ለማድረግ በሚከናወን የታክስ ስሌት ማሻሻያ ላይ ተፈጻሚ አይሆንም።

ክፍል አሥር

መረጃን ስለመሰብሰብና ስለማስፈጸም

፷፩. የታክስ ክሊራንስ

፩/ ማንኛውም ታክስ ከፋይ በፀደቀው ቅጽ መሠረት የታክስ ክሊራንስ የምስክር ወረቀት እንዲሰጠው ለባለሥልጣኑ ማመልከት ይችላል።

፪/ ባለሥልጣኑ ታክስ ከፋይ በታክስ ሕግ መሠረት የተጣለበትን ታክስ የመክፈል ግዴታ የፈፀመ መሆኑን ሲያረጋግጥ በሚያወጣው መመሪያ መሠረት ታክስ ከፋይ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት ማመልከቻውን ባቀረበ በ፲፬ (በአሥራ አራት) ቀናት ውስጥ የታክስ ክሊራንስ የምስክር ወረቀት መስጠት አለበት።

፫/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት ማመልከቻ የሚያቀርበው ታክስ ከፋይ ለቀደመው ዓመት ወይም ለቀደሙት ዓመታት በታክስ ከፋይነት ያልተመዘገበ እንደሆነ ባለሥልጣኑ ታክስ ከፋይ የተመዘገበ መሆኑን በመግለጽ ታክስ ከፋይ ማመልከቻ ባቀረበ በ፲፬ (በአሥራ አራት) ቀናት ውስጥ የታክስ ክሊራንስ የምስክር ወረቀት መስጠት ይኖርበታል።

፬/ ማንኛውም የሚኒስቴር መስሪያ ቤት፣ ማዘጋጃ ቤት፣ የመንግሥት የሥራ ክፍል፣ ወይም የፌዴራል ወይም የክልል መንግሥት ቢሮ ወይም ሌላ ማንኛውም የመንግሥት አካል ታክስ ከፋይ የታክስ ክሊራንስ የምስክር ወረቀት ካላቀረበ በስተቀር ማንኛውንም ፈቃድ መስጠት ወይም ማደስ ወይም በመንግሥት ጨረታ እንዲሳተፍ መፍቀድ አይችልም።

፭/ ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት ማመልከቻ ላቀረበ ታክስ ከፋይ የታክስ ክሊራንስ የምስክር ወረቀት ላለመስጠት የወሰነ እንደሆነ ታክስ ከፋይ ማመልከቻውን ባቀረበ በ፲፬ (በአሥራ አራት) ቀናት ውስጥ ማመልከቻውን ያልተቀበለበትን ምክንያት የሚገልጽ የውሳኔ ማስታወቂያ ይሰጠዋል።

፳፪. የመመስረቻ ጽሑፍን እና የመተዳደሪያ ደንብን ስለማቅረብ

፩/ ማንኛውም ድርጅት ከተመዘገበበት ቀን ጀምሮ ባሉት ፴ (ሠላሳ) ቀናት ውስጥ የመመስረቻ ጽሑፍ፣ የመተዳደሪያ ደንብ፣ የሽርክና ማህበር ስምምነት ወይም ሌላ የመመስረቻ ወይም የምዝገባ ሰነድ ቅጂ ለባለሥልጣኑ ማቅረብ አለበት።

፪/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) በተጠቀሱት ሰነዶች ላይ ማንኛውም ለውጥ ሲደረግ ድርጅቱ ለውጡ በተደረገ በ፴ (በሠላሳ) ቀናት ውስጥ ለውጡን በጽሑፍ ለባለሥልጣኑ ማሳወቅ አለበት።

፳፫. አዲተሮች

፩/ አዲተሮች የደንበኞቻቸውን የአዲት ሪፖርት ለደንበኞቻቸው ካቀረቡበት ቀን ጀምሮ በሚቆጠር የ፫ (የሦስት) ወር ጊዜ ውስጥ የአዲት ሪፖርቶቹን ለባለሥልጣኑ ማቅረብ አለባቸው።

፪/ ማንኛውም አዲተር በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) የተመለከተውን ግዴታ ሳይወጣ የቀረ እንደሆነ ባለሥልጣኑ አዲተሩ ግዴታውን ያልተወጣ መሆኑን ለኢትዮጵያ የሂሳብና አዲት ቦርድ ወይም ለኢትዮጵያ የተመሠከረላቸው የሂሳብ ባለሙያዎች ኢንስቲትዩት በማሳወቅ ቦርዱ ወይም ኢንስቲትዩቱ የአዲተሩን ፈቃድ እንዲሰረዝ ይጠይቃል።

፫/ በዚህ አንቀጽ “አዲተር” ማለት በፋይናንስ ሪፖርት አዘገጃጀትና አቀራረብ አዋጅ ለፐብሊክ አዲተር እና ለተመሰከረለት አዲተር የተሰጠውን ትርጉም ይይዛል።

፳፬. በኢትዮጵያ ነዋሪ ካልሆነ ሰው ጋር የሚደረግ የአገልግሎት ውልን ስለማሳወቅ

፩/ ምንጩ ኢትዮጵያ የሆነ የአገልግሎት ውል በኢትዮጵያ ነዋሪ ካልሆነ ሰው ጋር የሚገባ ማንኛውም ሰው ውሉን ከፈረመበት ወይም መፈጸም ከጀመረበት ቀድሞ ከመጣው ቀን ጀምሮ በሚቆጠር ፴ (ሰላሳ) ቀናት ውስጥ በፀደቀው ቅጽ መሠረት ለባለሥልጣኑ ማሳወቅ አለበት።

፪/ በዚህ አንቀጽ “ምንጩ ኢትዮጵያ የሆነ የአገልግሎት ውል” ማለት የቅጥር ውልን ሳይጨምር፣ የዕቃ አቅርቦትን ቢጨምርም ባይጨምርም በዋነኝነት አገልግሎት በመስጠት ላይ የተመሠረተ ምንጩ ኢትዮጵያ የሆነ ገቢ የሚያስገኝ የአገልግሎት ውል ነው።

፳፮. መረጃ ወይም ማስረጃ ለማግኘት ማስታወቂያ ስለመስጠት

፩/ ማንኛውንም የታክስ ሕግ ለማስተዳደር ሲባል ባለሥልጣኑ ታክስ ከፋይ ቢሆንም ባይሆንም ለማንኛውም ሰው የጽሑፍ ማስታወቂያ በመስጠት፦

ሀ) በማስታወቂያው በተመለከተው ጊዜ ውስጥ የራሱን ወይም የሌላ ማንኛውንም ሰው የታክስ ጉዳይ የሚመለከት በማስታወቂያው የተገለፀውን መረጃ እንዲሰጠው፤

ለ) በማስታወቂያው በተመለከተው ጊዜና ቦታ በመገኘት የራሱን ወይም የሌላ ማንኛውንም ሰው የታክስ ጉዳዮች በተመለከተ በማስታወቂያው የተገለጸውን ማስረጃ እንዲሰጠው፤

ሐ) በማስታወቂያው በተመለከተው ጊዜ ከእርሱ ወይም ከሌላ ማንኛውም ሰው የታክስ ጉዳዮች ጋር የሚገናኙ በእጁ ወይም በእርሱ ቁጥጥር ሥር ያሉ በማስታወቂያው የተገለፁ ሰነዶችን እንዲያቀርብ፤

ሊጠይቅ ይችላል።

፪/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት እንዲቀርብ የተጠየቀው ሰነድ ከሆነ፣ የተጠየቀው ሰነድ መለየት በሚያስችል አካሄድ በማስታወቂያው መገለጹ በቂ ይሆናል።

፫/ ይህ አንቀጽ፦

ሀ) በኤሌክትሮኒክ መልክ የሚገኙትን ጨምሮ ማንኛውንም መረጃ መስጠትን ወይም ሰነድ ማቅረብን በተመለከተ ልዩ መብት የሚሰጥ ወይም የህዝብ ጥቅምን የሚመለከት ሌላ ሕግ፣ ወይም

ለ) ሚስጥር የመጠበቅ ግዴታን የሚጥል ውል፣ ቢኖርም ተፈጻሚ ይሆናል።

፳፮. የመግባትና የመበርበር ሥልጣን

፩/ ማንኛውንም የታክስ ሕግ ለማስተዳደር ሲባል ባለ ሥልጣን፦

ሀ) በማንኛውም ጊዜና ያለምንም ማስታወቂያ በሚከተሉት ቦታዎች ላይ የመገኘት ወይም የሚከተሉትን የማግኘት ሙሉ እና ያልተገደበ ሙብት አለው፦

- (፩) በማንኛውም ግቢ ወይም ቦታ፣ ማንኛውንም ዕቃ ወይም ንብረት፤
- (፪) ማንኛውንም ሰነድ፤
- (፫) ማንኛውንም የመረጃ ማከማቻ፤

ለ) በዚህ ንዑስ አንቀጽ ፊደል ተራ (ሀ) በተሰጠው ሙብት መሠረት ያገኘውን በኤሌክትሮኒክ መልክ የተያዘን ጨምሮ የማንኛውንም ሰነድ የተወሰነ ክፍል ወይም ቅጂ ሊወሰድ ይችላል፤

ሐ) ባለሥልጣኑ የታክስ ከፋዩን የታክስ ግዴታ ለመወሰን ጠቃሚ ማስረጃ ይሆናል ብሎ የሚያምን በትን ማንኛውንም ሰነድ ሊይዝና በማንኛውም የታክስ ሕግ መሠረት የታክስ ከፋዩን የታክስ ግዴታ ለመወሰን ወይም ለማንኛውም የታክስ ክርክር እስካስፈለገ ጊዜ ድረስ ይዞ ማቆየት ይችላል፤

መ) የታተመ መረጃ ወይም በመረጃ ማጠራቀሚያ መሳሪያ የተከማቸ መረጃ ካልተሰጠው የመረጃውን ቅጅ ለመውሰድ አስፈላጊ ለሆነ ጊዜ መሳሪያውን ይዞ ማቆየት ይችላል።

፪/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) በተመለከተው ሥልጣን ሊሰራበት የሚችለው ዋና ዳይሬክተሩ ወይም በዚህ ሥልጣን እንዲሠራ በዋና ዳይሬክተሩ ግልጽ ውክልና የተሰጠው የታክስ ሠራተኛ ብቻ ነው።

፫/ ማንኛውም የታክስ ሠራተኛ ዋና ዳይሬክተሩ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) በተመለከተው ሥልጣን ሊሰራበት እንደሚችል ፈቃድ የሰጠው መሆኑን የሚገልጽ የጽሑፍ ማስረጃ በባለቤቱ ወይም ሕጋዊ ባለይዘታ በሆነ ሰው ሲጠየቅ ማቅረብ ካልቻለ ወደ ማንኛውም ግቢ ወይም ቦታ መግባት ወይም ገብቶ መቆየት አይችልም።

፬/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) ተፈጻሚ የሚሆንበት ቦታ ወይም ግቢ ባለቤት ወይም ሕጋዊ ባለይዘታ ለባለሥልጣኑ አስፈላጊ የሆኑ አቅርቦቶችንና ድጋፍ የመስጠት ግዴታ ያለበት ሲሆን ይህም የሚከተሉትን ይጨምራል፦

ሀ) ምርመራው በሚደረግበት ግቢ ወይም ቦታ የሚገኙ በመረጃ ማከማቻ ወይም በሌላ ማንኛውም መልክ የተያዙ ማናቸውንም ሰነዶች በተመለከተ ለሚቀርቡ ጥያቄዎች በቃል ወይም በጽሑፍ መልስ መስጠት፤ ወይም

ለ) በዚህ አንቀጽ መሠረት የተፈለገው ዳታ በሚስ ጥር ቁልፍ የተጠበቀ እንደሆነ የተቆለፈው ዳታ የሚፈታበትን መረጃ መስጠት።

፭/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት ሰነድ ወይም የዳታ ማከማቻ መሳሪያ የተያዘበት ሰው ሰነዱን ወይም መሳሪያውን በመመርመር የፈለገውን መረጃ ቅጂ በዳታ ማከማቻ መሳሪያ ውስጥ የተያዙ ሰነዶች የኤሌክትሮኒክ ቅጂን ጨምሮ በመደበኛ የሥራ ሰዓትና ባለሥልጣኑ በሚወስናቸው ቅድመ ሁኔታዎች መሠረት በራሱ ወይም መውሰድ ይችላል።

፮/ በዚህ አንቀጽ መሠረት ለተወሰደና ለተያዘ ማንኛውም ሰነድ ወይም የዳታ ማከማቻ መሳሪያ ዋና ዳይሬክተሩ ወይም በዋና ዳይሬክተሩ የተወከለ የታክስ ሠራተኛ በፊርማው ማረጋገጫ መስጠት አለበት።

፯/ ይህ አንቀጽ፦

- ሀ) የሕግ ሙያን ጨምሮ ልዩ መብት የሚሰጥ ወይም ከህዝብ ጥቅም ጋር በተገናኘ በኤሌክትሮኒክ መልክ የሚገኙትን ጨምሮ ማንኛውንም ሰነድ ወይም ንብረት ማቅረብን፣ በማንኛውም ግቢ ወይም ቦታ መግባትን የሚመለከት ሌላ ሕግ፣ ወይም
- ለ) ሚስጥር የመጠበቅ ግዴታን የሚጥል ውል፣ ቢኖርም ተፈጻሚ ይሆናል።

፳፯. በታክስ ጉዳዮች የጋራ አስተዳደራዊ የመረዳዳት ስምምነቶችን ሥራ ላይ ስለማዋል

- ፩/ ሚኒስቴሩ በታክስ ጉዳዮች ላይ መንግሥትን በመወከል ከውጭ ሀገር መንግሥት ወይም መንግሥታት ጋር የሚደረጉ የጋራ አስተዳደራዊ የመረዳዳት ስምምነቶችን ሊዋዋል፣ ሊያሻሽል ወይም ሊያቋርጥ ይችላል።
- ፪/ በኢትዮጵያ ፀንተው በሚገኙ የጋራ አስተዳደራዊ የመረዳዳት ስምምነቶች እና በታክስ ሕግ መካከል ግጭት ከተፈጠረ የመረዳዳት ስምምነቶቹ ተፈጻሚነት ይኖራቸዋል።
- ፫/ በኢትዮጵያ ውስጥ ፀንቶ ያለ የታክስ ወይም የጋራ አስተዳደራዊ የመረዳዳት ስምምነት የመረጃ ልውውጥን ወይም በሰጥቶ መቀበል መርህ ላይ የተመሠረተ ታክስ የመሰብሰብ ትብብርን ወይም መጥሪያ መስጠትን የሚያስችሉ ድንጋጌዎች የያዙ ከሆነ፣ ባለሥልጣኑ በስምምነቶቹ መሠረት የኢትዮጵያን ግዴታዎች ለመወጣት በዚህ አዋጅ ወይም በሌላ በማንኛውም ሕግ የተሰጠውን ሥልጣን መጠቀም የሚኖርበት ሲሆን፣ ለዚህ ዓላማ በዚህ አዋጅ ወይም በሌላ ሕግ፦
 - ሀ) “ታክስ” የመረጃ ልውውጥ ወይም የጋራ መረዳዳት ስምምነት የሚመለከተው የውጭ ሀገር ታክስን፣

- ለ) “ያልተከፈለ ታክስ” በዚህ ንዑስ አንቀጽ ፊደል ተራ (ሀ) የተመለከተውንና በመክፈያ ጊዜው ያልተከፈለን ታክስ፤
- ሐ) “ታክስ ከፋይ” በዚህ ንዑስ አንቀጽ ፊደል ተራ (ሀ) የተመለከተውን ታክስ የመክፈል ግዴታ ያለበትን ሰው፤ እንዲሁም
- መ) “የታክስ ሕግ” በዚህ ንዑስ አንቀጽ ፊደል ተራ (ሀ) የተመለከተው የውጭ ሀገር ታክስ የሚጣልበትን ሕግ፤

ይጨምራል።

፬/ ለዚህ አንቀጽ ዓላማ፦

- ሀ) “ዓለም አቀፍ ስምምነት” ማለት በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ መንግሥት እና በውጭ ሀገር መንግሥት ወይም መንግሥታት መካከል የሚደረግ ስምምነት ነው፤
- ለ) “የጋራ አስተዳደራዊ የመረዳዳት ስምምነት” ማለት ከታክስ ጉዳዮች ጋር በተገናኘ የታክስ መረጃ ልውውጥ ስምምነት ወይም የጋራ አስተዳደራዊ መረዳዳት እንዲኖር የሚደረግ ሌላ ዓለም አቀፍ ስምምነት ነው፤
- ሐ) “የታክስ ስምምነት” ማለት ተደራራቢ ታክስን ለማስቀረት እና የታክስ ማጭበርበርን ለመከላከል የሚደረግ ዓለም አቀፍ ስምምነት ነው።

ክፍል አሥራ አንድ

የታክስ ሕጎችን አስቀድሞ መተርጎም

ምዕራፍ አንድ

በሁሉም ታክስ ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም

፳፰. አስገዳጅ የሆኑ በሁሉም ታክስ ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ የሚሆኑ ትርጉሞች

- ፩/ ሚኒስቴሩ አንድን የታክስ ሕግ አስመልክቶ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፳፱ መሠረት በሁሉም ታክስ ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም ሊሰጥ ይችላል።
- ፪/ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፳፱ መሠረት የተሰጠ በሁሉም ታክስ ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም እስካልተነሳ ድረስ በሚኒስቴሩ እና በባለሥልጣኑ ላይ አስገዳጅ ይሆናል።
- ፫/ በሚኒስቴሩ የተሰጠ በሁሉም ታክስ ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም በታክስ ከፋዮች ላይ አስገዳጅ አይሆንም።

፳፱. በሁሉም ታክስ ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም ስለመስጠት

- ፩/ ሚኒስቴሩ የሚሰጠው በሁሉም ታክስ ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም በኦራሌላዊ ድረ-ገጽ ላይ ማውጣት አለበት።
- ፪/ ሚኒስቴሩ የሚያወጣው በሁሉም ታክስ ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም በሁሉም ታክስ ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ መሆኑን መግለጽ የሚኖርበት ሲሆን በትርጉሙ የተመለከተውን ጉዳይ የሚገልጽ ርዕስና መለያ ቁጥር ሊኖረው ይገባል።
- ፫/ በሁሉም ታክስ ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም በዚህ ትርጉም ላይ ከተመለከተው ቀን ጀምሮ ተፈጻሚነት የሚኖረው ሲሆን በትርጉሙ ላይ ምንም ቀን ካልተመለከተ ትርጉሙ በሚኒስቴሩ ኦራሌላዊ ድረ-ገጽ ከወጣበት ቀን ጀምሮ ተፈጻሚ ይሆናል።

፬/ በሁሉም ታክስ ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ የሚሆነው ትርጉም በትርጉሙ በተገለፀው ሁኔታ የአንድን ታክስ ሕግ አፈጻፀም በሚመለከት የሚኒስቴሩን አስተያየት የሚገልጽ ሲሆን ለዚህ አዋጅ ወይም ለሌላ ሕግ አፈጻፀም ሲባል የሚኒስቴሩ ውሳኔ ተደርጎ አይወሰድም።

፭. በሁሉም ታክስ ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉምን ስለማንሳት

፩/ ሚኒስቴሩ በኦራሴላዊ ድረ-ገጽ ላይ ማስታወቂያ በማውጣት በሁሉም ታክስ ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉምን በሙሉ ወይም በከፊል ሊያነሳ ይችላል። ይህም ሲሆን የትርጉሙ ተፈጻሚነት መቋረጥ፦

- ሀ) በማስታወቂያ ከተገለፀው ቀን፤ ወይም
- ለ) ማስታወቂያው በሚኒስቴሩ ኦራሴላዊ ድረ-ገጽ ላይ ከወጣበት ቀን፤

ከሁለቱ በዘገየው ቀን ይጀምራል።

፪/ በሁሉም ታክስ ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ ከሚሆን ትርጉም ጋር የሚቃረን ሕግ ከወጣ ወይም ሚኒስቴሩ የተለየ ትርጉም ከሰጠ ነገሩ ትርጉም ከሕጉ ወይም ከተሰጠው አዲስ ትርጉም ጋር የማይጣጣም እስከሆነ ድረስ እንደ ተነሳ ይቆጠራል።

፫/ በሙሉ ወይም በከፊል የተነሳ በሁሉም ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም፦

- ሀ) ከመነሳቱ በፊት ለተጀመሩ ግብይቶች ተፈጻሚ መሆኑ ይቀጥላል፤
- ለ) ከተነሳ በኋላ ለተጀመረ ግብይት ተፈጻሚ አይሆንም።

ምዕራፍ ሁለት

በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም

፸፩. አስገዳጅ የሆኑ በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆኑ ትርጉሞች

፩/ ማንኛውም ታክስ ከፋይ በፈጸመው ወይም ሊፈጸም ባለበው ግብይት ላይ የአንድን ታክስ ሕግ ተፈጻሚነት በተመለከተ የሚኒስቴሩ አቋም ምን እንደሆነ የሚገልጽ ትርጉም እንዲሰጠው ለሚኒስቴሩ ማመልከቻ ማቅረብ ይችላል።

፪/ በዚህ አንቀጽ መሠረት የሚቀርብ ማመልከቻ በጽሑፍ ሆኖ፦

ሀ) ከማመልከቻው ጋር ግንኙነት ያለውን ግብይት ዝርዝር ጉዳዮችና ለግብይቱ አግባብነት ያላቸውን ሁሉንም ሰነዶች ማካተት፤

ለ) ትርጉሙ የተጠየቀበትን ጉዳይ በግልጽ ማመልከት፤ እንዲሁም

ሐ) አግባብነት ያለው የታክስ ሕግ ለግብይቱ ያለውን ተፈጻሚነት በተመለከተ የታክስ ከፋዩን አስተያየት ሙሉ መግለጫ መያዝ፤

አለበት።

፫/ የዚህ አዋጅ አንቀጽ ፸፪ እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ሚኒስቴሩ በዚህ አንቀጽ መሠረት የቀረበው ማመልከቻ በደረሰው በ፰ (በስልሳ) ቀናት ውስጥ ለቀረበለት ጥያቄ ጉዳዩን የሚመለከት ትርጉም መስጠት አለበት።

፬/ ታክስ ከፋዩ ትርጉሙ ለተጠየቀበት ግብይት አግባብነት ያለውን ትክክለኛ እና የተሟላ ማስረጃ ያቀረበ እና ግብይቱም በማንኛውም ረገድ በቀረበው ማመልከቻ እንደተገለጸው መከናወኑ ከተረጋገጠ በዚህ ላይ ተመስርቶ የተሰጠው ትርጉም በሚኒስቴሩ እና በባለሥልጣኑ ላይ አስገዳጅ ይሆናል።

- ፭/ በሚኒስቴሩ የሚሰጥ በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም በታክስ ከፋይ ላይ አስገዳጅ አይሆንም።
- ፮/ በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም ትርጉሙ በተሰጠበት ጊዜ ጸንቶ ካለ በሁሉም ታክስ ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ ከሚሆን ትርጉም ጋር የሚቃረን ከሆነ በሁለቱ ትርጉሞች መካከል ያለውን ልዩነት በሚመለከት በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ እንዲሆን የተሰጠ ትርጉም ተፈጻሚነት ይኖረዋል።

፸፪. በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም ለመጠየቅ የቀረበን ማመልከቻ ስለአለመቀበል

- ፩/ ሚኒስቴሩ በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም እንዲሰጥ በታክስ ከፋይ የቀረበን ማመልከቻ ከሚከተሉት ምክንያቶች በአንዱ ላይ ቀበለው ይችላል፦
 - ሀ) ባለሥልጣኑ ወይም ሚኒስቴሩ እንደአግባብነቱ ማመልከቻ በቀረበበት ጥያቄ ላይ በሚከተሉት ሁኔታዎች ውሳኔ ሰጥቶበት ከሆነ፦
 - (፩) የታክስ ስሌት ማስታወቂያ ለታክስ ከፋይ ከተሰጠው፤
 - (፪) በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፷፱ መሠረት የተሰጠ በሁሉም ታክስ ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም በሥራ ላይ ያለ ከሆነ፤
 - (፫) በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፸፭ መሠረት በሚኒስቴሩ ድረ-ገጽ ወጥቶ በሥራ ላይ ያለ ከሆነ።
 - ለ) ማመልከቻው ታክስ ከፋዩን ከሚመለከት በታክስ አዲት ሥር ካለ ጉዳይ ጋር የተገናኘ፤ ታክስ ከፋይ ተቃውሞ ካቀረበበት ጉዳይ ጋር የተገናኘ ወይም ታክስ ከፋይ ራሱ ያሰላውን የታክስ መጠን ለማሻሻል በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፳፱ መሠረት ከቀረበ ማመልከቻ ጋር የተገናኘ ከሆነ፤

- ሐ) ማመልከቻው ፋይዳ የሌለው ወይም ህውከት ለመፍጠር የቀረበ ከሆነ፤
- መ) ማመልከቻው የቀረበበት ግብይት ያልተካሄደ ሲሆን ወይም ግብይቱ ሊካሄድ እንደማይችል ለማመን የሚያስችል በቂ ምክንያት ካለ፤
- ሠ) ታክስ ከፋዩ ትርጉሙን ለመስጠት የሚያስችል በቂ መረጃ ለሚኒስቴሩ ያላቀረበ ከሆነ፤
- ረ) ማመልከቻውን ለመቀበል የሚያስፈልጉትን ግብዓቶች እና ሚኒስቴሩ አግባብነት አላቸው የሚላቸውን ሌሎች ጉዳዮች ግምት ውስጥ በማስገባት በሚኒስቴሩ አስተያየት ማመልከቻውን መቀበል ምክንያታዊ ካልሆነ፤
- ሰ) ትርጉሙን መስጠት ከታክስ የመሸሽ ድንጋጌን ተፈጻሚነት የሚያካትት ሲሆን።

፪/ ሚኒስቴሩ በዚህ አንቀጽ መሠረት በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም እንዲሰጥ የቀረበን ማመልከቻ ውድቅ ለማድረግ መወሰኑን ለታክስ ከፋዩ በጽሑፍ ማሳወቅ አለበት።

፫። በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም ስለመስጠት

፩/ ሚኒስቴሩ በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም ሲሰጥ ለአመልካቹ ታክስ ከፋይ በጽሑፍ ማሳወቅ ያለበት ሲሆን በዚህ ዓይነት የሚሰጥ ትርጉም በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፸፬ ቀደም ብሎ ካልተነሳ በስተቀር በትርጉሙ ለተጠቀሰው ጊዜ የሚያገለግል ይሆናል።

፪/ ሚኒስቴሩ ወደፊት ሊከሰት የሚችልን ነገር ወይም ሌላ አግባብነት ያለውን ጉዳት ታሳቢ በማድረግ በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም ሊሰጥ ይችላል።

፫/ የተሰጠው ትርጉም በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ እንደሚሆን እና ትርጉሙ የተሰጠበትን ጥያቄ መግለጽ ያለበት ሆኖ የሚከተሉትን ጉዳዮችም መያዝ ይኖር በታል፦

- ሀ) ታክስ ከፋዩን፤
- ለ) ለትርጉሙ አግባብነት ያለውን የታክስ ሕግ፤
- ሐ) ትርጉሙ ተፈጻሚ የሚሆንበትን የታክስ ዘመን፤
- መ) ትርጉሙ የሚመለከተውን ግብይት፤
- ሠ) ትርጉሙ የተመሠረተባቸውን ታሳቢዎች።

፬/ በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም በቀረበው ማመልከቻ በተመለከተው ጉዳይ ላይ የሚኒስቴሩን አስተያየት የሚገልጽ ሲሆን ለዚህ አዋጅ ወይም ለሌላ ሕግ አፈጻጸም ሲባል የሚኒስቴሩ ውሳኔ ተደርጎ አይወሰድም።

፭፬. በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉምን ስለማንሳት

፩/ ሚኒስቴሩ በቂ ምክንያት ሲኖር በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም ለሚመለከተው ታክስ ከፋይ የጽሑፍ ማስታወቂያ በመስጠት በሙሉ ወይም በከፊል ሊያነሳ ይችላል። ይህም ሲሆን ትርጉሙ በማስታወቂያው ላይ ከተገለጸው ቀን ጀምሮ እንደተነሳ ይቆጠራል።

፪/ በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም ጋር የሚቃረን ሕግ ከወጣ ወይም ሚኒስቴሩ በሁሉም ታክስ ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ የሚሆን አዲስ ትርጉም ከሰጠ ነባሩ በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም ከሕጉ ወይም ከተሰጠው አዲስ በሁሉም ታክስ ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም ጋር የማይጣጣም እስከሆነ ድረስ እንደተነሳ ይቆጠራል።

፫/ የተነሳ በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም፦

ሀ) ከመነሳቱ በፊት ለተጀመሩ የታክስ ከፋዩ ግብይቶች ተፈጻሚ መሆኑ ይቀጥላል፤

ለ) ከተነሳ በኋላ ለተጀመረ የታክስ ከፋዩ ግብይት ተፈጻሚ አይሆንም፡፡

፸፮. በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም መሰጠቱን ስለማሳወቅ

፩/ ሚኒስቴሩ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፸፫ መሠረት የሰጠውን በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም በኦፊሴላዊ ድረ-ገጹ ላይ ማውጣት አለበት፡፡ ሆኖም ትርጉሙ የሚመለከተውን ታክስ ከፋይ ማንነት እና በትርጉሙ የተጠቀሰውን ማንኛውንም ሚስጥራዊ የንግድ መረጃ ይፋ ማድረግ የለበትም፡፡

፪/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፫) እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ማንኛውም ታክስ ከፋይ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት ይፋ በሆነ በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም ሊጠቀም የሚችል ሲሆን ሚኒስቴሩ እና ባለሥልጣኑ በትርጉሙ ለተመለከቱት ፍሬ ነገሮች አግባብነት ላለው የታክስ ሕግ ተፈጻሚነት እና ትርጉሙ ጸንቶ በሚቆይበት ጊዜ ይፋ በተደረገው ትርጉም ይገደዳሉ፡፡

፫/ በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፸፬ መሠረት ሲነሳ ሚኒስቴሩ የትርጉሙ አስገዳጅነት በአንቀጽ ፸፬ ከተመለከተው ቀን ጀምሮ የሚቋረጥ መሆኑን የሚገልጽ ማስታወቂያ ወዲያ ውኑ በኦፊሴላዊ ድረ-ገጹ ላይ ማውጣት አለበት፡፡

ምዕራፍ ሦስት

የሚኒስቴሩ ሌሎች አስተያየቶች

፫፯. ሚኒስቴሩ የሚሰጣቸው ሌሎች አስተያየቶች

በዚህ ክፍል ድንጋጌዎች መሠረት ከሚሰጡ በሚኒስቴሩ እና በባለሥልጣኑ ላይ አስገዳጅ ከሆኑና በሁሉም ታክስ ከፋዮች ወይም በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ ከሚሆኑ ትርጉሞች በስተቀር በሚኒስቴሩ የሚቀርቡ የሕትመት ውጤቶች ወይም በሌላ መልኩ በቃልም ሆነ በጽሑፍ የሚሰጡ አስተያየቶች በሚኒስቴሩ ወይም በባለሥልጣኑ ላይ አስገዳጅነት አይኖራቸውም።

ክፍል አሥራ ሁለት

ግንኙነቶች፣ ቅጾችና ማስታወቂያዎች

፫፰. የሥራ ቋንቋ

አማርኛ የፌዴራል የታክስ ሕጎች ቋንቋ ነው፤ ስለሆነም ባለሥልጣኑ በአማርኛ ያልተደረገ ግንኙነት ወይም ለባለሥልጣኑ ያልቀረበ ሰነድ ዕውቅና ላይሰጠው ይችላል።

፫፱. ቅጾችን እና ማስታወቂያዎች

፩/ ቅጾች፣ ማስታወቂያዎች፣ የታክስ ማስታወቂያዎች፣ መግለጫዎች፣ ሠንጠረዦች እና ሌሎች በባለሥልጣኑ የሚፀድቁ ወይም የሚታተሙ ሰነዶች የታክስ ሕጎችን በብቃት ለማስተዳደር ባለሥልጣኑ በወሰነው ቅጽ የሚዘጋጁ ሲሆን የታክስ ሕግ በሌላ አኳኋን ካልደነገገ በስተቀር እነዚህን ሰነዶች በባለሥልጣኑ አፈሴላዊ ድረ-ገጽ ላይ ማውጣት አስገዳጅ አይደለም።

፪/ ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) የተመለከቱትን ሰነዶች በባለሥልጣኑ ቢሮዎች ወይም በሌላ ቦታዎች ወይም በፖስታ፣ በኤሌክትሮኒክስ ዘዴ፣ ወይም ባለሥልጣኑ በሚወስነው ሌላ ዘዴ ሕዝብ እንዲያገኛቸው ማድረግ አለበት።

፫፱. የፀደቀ ቅጽ

፩/ በታክስ ከፋይ የሚቀርብ ማንኛውም የታክስ ማስታወቂያ፣ ማመልከቻ፣ ማስታወቂያ፣ መግለጫ ወይም ሌላ ሰነድ በፀደቀው ቅጽ መሠረት እንደቀረበ የሚቆጠረው ሰነዱ፡-

ሀ) ለሰነዱ ዓይነት በባለሥልጣኑ በፀደቀ ቅጽ መሠረት የቀረበ፤

ለ) ማንኛውንም ተያያዥ ሰነዶች ጨምሮ ቅጹ የሚጠይቀውን መረጃ የያዘ፤ እና

ሐ) ቅጹ በሚጠይቀው መሠረት የተፈረመ፤ ሲሆን ነው።

፪/ ታክስ ከፋይ ለባለሥልጣኑ ያቀረበው የታክስ ማስታወቂያ፣ ማመልከቻ፣ ማስታወቂያ፣ መግለጫ ወይም ሌላ ሰነድ በፀደቀው ቅጽ መሠረት ያልቀረበ ከሆነ ባለሥልጣኑ ሰነዱ በፀደቀው ቅጽ መሠረት ያልቀረበ መሆኑን ለዚሁ ሰው ወዲያውኑ በጽሑፍ ማሳወቅ አለበት።

፫/ አንድ ሰነድ በፀደቀው ቅጽ መሠረት ያልቀረበ ቢሆንም ሰነዱ በፀደቀው ቅጽ መሠረት የሚፈለጉትን አብዛኞቹን መረጃዎች በያዘ ቅጹ የቀረበ እንደሆነ ባለሥልጣኑ ይህንን ሰነድ ሊቀበለው ይችላል።

፹. ሰነዶች ለባለሥልጣኑ ስለሚቀርቡበት አካሄድ

፩/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) በተገለጸው መንገድ እንዲያቀርብ በባለሥልጣኑ በጽሑፍ ካልተፈቀደለት በስተቀር ማንኛውም ታክስ ከፋይ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፹፪ (፪) መሠረት ለባለሥልጣኑ ማቅረብ የሚጠበቅበትን የታክስ ማስታወቂያ፣ ማመልከቻ፣ ማስታወቂያ፣ መግለጫ ወይም ሌላ ሰነድ በኤሌክትሮኒክስ ዘዴ ማቅረብ አለበት።

፩/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) ድንጋጌ ተፈጻሚ የማይሆንበት ታክስ ከፋይ የታክስ ማስታወቂያ፣ ማመልከቻ፣ ማስታወቂያ፣ መግለጫ ወይም ሌላ ሰነድ በአካል ወይም መደበኛ ፖስታ በመጠቀም ለባለሥልጣኑ ያቀርባል።

፹፩. ማስታወቂያዎችን ስለመስጠት

፩/ በታክስ ሕግ መሠረት ለአንድ ታክስ ከፋይ የወጣ፣ እንዲደርስ የሚደረግ ወይም የሚሰጥ ማስታወቂያ ወይም ሌላ ማንኛውም ሰነድ ለታክስ ከፋይ በሚከተለው አኳኋን በጽሑፍ ሊደርሰው ይገባል፦

ሀ) ለታክስ ከፋይ ወይም ለታክስ እንደራሴው ወይም ለታክስ ወኪሉ በአካል በመስጠት ወይም የተላከውን ሰነድ የሚቀበል ሰው ካልተገኘ ማስታወቂያውን ኢትዮጵያ ውስጥ በሚገኝ የታክስ ከፋይ የንግድ ወይም መኖሪያ ቤት በር ላይ ወይም ሌላ አመቺ ቦታ ላይ በመለጠፍ፤

ለ) ኢትዮጵያ ውስጥ በሚገኝ የታክስ ከፋይ መደበኛ ወይም በመጨረሻ የሚታወቀው የንግድ ቦታ ወይም መኖሪያ ቤት በሪኩማንዴ ደብዳቤ በመላክ፤

ሐ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፹፪ (፫) መሠረት በኤሌክትሮኒክስ ዘዴ ለታክስ ከፋይ በማስተላለፍ።

፪/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) የተመለከቱትን ዘዴዎች በመጠቀም ማስታወቂያውን ማድረስ ካልተቻለ፣ የህትመት ወጪው በታክስ ከፋይ የሚሸፈን ሆኖ የፍርድ ቤት ማስታወቂያዎች በሚወጡበት ጋዜጣ ማስታወቂያውን በማውጣት ማስታወቂያው እንዲደርስ ማድረግ ይቻላል።

፫/ ማንኛውም ታክስ ከፋይ በታክስ ሕግ መሠረት በደረሰው ማስታወቂያ ወይም ሌላ ሰነድ መሠረት የሚፈለግበትን ተግባር በሙሉ ወይም በከፊል ከፈጸመ በኋላ ማስታወቂያው ወይም ሌላው ሰነድ እንዲደርሰው በተደረገበት መንገድ ሕጋዊነት ላይ ተቃውሞ ሊቀርብ አይችልም።

፹፪. የኤሌክትሮኒክ የታክስ ሥርዓትን ተግባራዊ ስለማድረግ

፩/ በዚህ አዋጅ በሌላ አኳኋን የሚደነግግ አንቀጽ ቢኖርም፣ ባለሥልጣኑ የሚከተሉት ተግባራት በኮምፕዩተር ሥርዓት ወይም በሌላ ተንቀሳቃሽ የኤሌክትሮኒክ መሣሪያ አማካኝነት በኤሌክትሮኒክ ዘዴ እንዲከናወኑ ሊፈቅድ ይችላል፡-

- ሀ) በታክስ ሕግ መሠረት ለመመዘገብ ወይም የታክስ መለያ ቁጥር ለማግኘት ማመልከቻ ለማቅረብ፤
- ለ) በታክስ ሕግ መሠረት የታክስ ማስታወቂያ ወይም ሌላ ሰነድ ለማቅረብ፤
- ሐ) በታክስ ሕግ መሠረት ታክስ ወይም ሌላ ክፍያ ለመፈጸም፤
- መ) በታክስ ሕግ መሠረት የታክስ ተመላሽ ክፍያ ለመፈጸም፤
- ሠ) ባለሥልጣኑ የሚያስተላልፈውን ማንኛውንም ሰነድ ለመላክ፤
- ረ) በታክስ ሕግ መሠረት መከናወን የሚኖርበትን ወይም እዲክናውን የተፈቀደ ሌላ ድርጊት ወይም ነገር ለማከናወን፡፡

፪/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፬) እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) የተመለከተውን ማንኛውም ተግባር የኮምፕዩተር ሥርዓትን ወይም ሌላ ተንቀሳቃሽ የኤሌክትሮኒክ መሣሪያን በመጠቀም በኤሌክትሮኒክ ዘዴ እንዲፈጸም ታክስ ከፋይን ሊያዝ ይችላል፡፡

፫/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፬) እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) የተመለከተውን ማንኛውንም ተግባር የኮምፕዩተር ሥርዓትን ወይም ሌላ ተንቀሳቃሽ የኤሌክትሮኒክ መሣሪያን በመጠቀም በኤሌክትሮኒክ ዘዴ ሊያከናውን ይችላል፡፡

፬/ ታክስ ከፋዩ በኤሌክትሮኒክ ዘዴ ግንኙነቶችን ለመቀበል ወይም ለማድረግ የሚያስችለው አቅም እንደሌለው ባለሥልጣኑ ካመነበት የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) እና (፫) ተፈጻሚ አይሆኑም።

፭/ በኤሌክትሮኒክ ዘዴ የታክስ ማስታወቂያ የሚያቀርብና ታክስ የሚከፍል ማንኛውም ታክስ ከፋይ እነዚህን ተግባራት ለማከናወን በሌላ ዘዴ እንዲጠቀም ባለሥልጣኑ ካልፈቀደለት በስተቀር በዚህ ዘዴ መቀጠል ይኖርበታል።

፹፫. ሰነድን የማቅረቢያ ወይም ታክስ የመክፈያ ጊዜ

፩/ የታክስ ማስታወቂያ፣ ማመልከቻ፣ ማስታወቂያ፣ መግለጫ፣ ወይም ሌላ ሰነድ የሚቀርብበት ቀን፤

፪/ የታክስ መክፈያ ቀን፤ ወይም

፫/ በታክስ ሕግ መሠረት ሌላ ማንኛውም እርምጃ የሚወሰድበት ቀን፤

ቅዳሜ፣ እሁድ ወይም በኢትዮጵያ የህዝብ በዓል ቀን ላይ ከዋለ ሰነዱ የሚቀርብበት፣ ክፍያው የሚፈጸምበት ወይም በታክስ ሕግ መሠረት ሌላ ማንኛውም እርምጃ የሚወሰድበት ቀን የሚቀጥለው የሥራ ቀን ይሆናል።

፹፬. ማስታወቂያን ተቀባይነት የማያሳጣ ጉድለት

፩/ ይህ አንቀጽ ተፈጻሚ የሚሆነው፦

ሀ) በታክስ ሕግ መሠረት የተዘጋጀ የታክስ ስሌት ማስታወቂያ ወይም ሌላ ሰነድ ለታክስ ከፋዩ የተሰጠው ከሆነ፤

ለ) የተሰጠው ማስታወቂያ በይዘቱ እና በውጤቱ ማስታወቂያው መሠረት ካደረገው የታክስ ሕግ ዓላማ እና መንፈስ ጋር የሚስማማ ወይም የተጣጣመ ከሆነ፤ እና

ሐ) የታክስ ስሌቱ የሚመለከተው፣ ይመለከተዋል ተብሎ የሚታሰበው ወይም ማስታወቂያው የሚመለከተው ታክስ ከፋይ በማስታወቂያው የተሰየመው የጋራ ዓላማን እና ግንዛቤን መሠረት አድርጎ ከሆነ፤

ነው፡፡

፪/ ይህ አንቀጽ ተፈጻሚ በሚሆንበት ጊዜ፦

ሀ) የታክስ ስሌት ማስታወቂያው ወይም ማንኛውም ሌላ ሰነድ ለታክስ ከፋይ በአግባቡ እንዲደርሰው እስከተደረገ ድረስ ለማስታወቂያው መሠረት የሆነው የታክስ ሕግ ማንኛውም ድንጋጌ አልተጠበቀም በሚል ምክንያት ማስታወቂያውን ተቀባይነት ማሳጣት፤

ለ) የታክስ ስሌት ማስታወቂያው ወይም ማንኛውም ሌላ ሰነድ ፎርም አልተሟላም በሚል ውድቅ ማድረግ ወይም እንዳልተሰጠ መቁጠር ወይም እንዳልተሰጠ እንዲቆጠር ማድረግ፤ እና

ሐ) በታክስ ስሌት ማስታወቂያው ወይም ማንኛውም ሌላ ሰነድ ላይ በሚታይ ስህተት፣ ግድፈት ወይም ጉድለት ምክንያት ተቀባይነት ማሳጣት፤

አይቻልም፡፡

፫/ ስህተቱ ወይም ልዩነቱ የታክስ ስሌት ማስታወቂያ የተሰጠውን ታክስ ከፋይ የሚያሳስት እስካልሆነ ድረስ የታክስ ስሌት ማስታወቂያው በሚከተሉት ምክንያቶች ዋጋ ሊያጣ አይችልም፦

ሀ) በታክስ ስሌት ማስታወቂያው በተጠቀሰው የታክስ ከፋይ ስም፣ በተገለጸው የገቢ ወይም የገንዘብ መጠን ወይም እንዲከፈል በተጠየቀው የታክስ መጠን ስህተት ምክንያት፤

ለ) በተዘጋጀው የታክስ ስሌት እና ለታክስ ከፋይ በተሰጠው የታክስ ስሌት ማስታወቂያ መካከል በሚታይ ልዩነት ምክንያት።

፹፮. ስህተቶችን ስለማረም

ባለሥልጣኑ በታክስ ሕግ መሠረት ለታክስ ከፋይ የሰጠው የታክስ ስሌት ማስታወቂያ ወይም ሌላ ሰነድ በታክስ ሕግ ወይም በጉዳዩ ኩነቶች ላይ የትርጉም ጥያቄ የማያስነሳ የጽሁፍ፣ የሂሳብ ስሌት ወይም ሌላ ማንኛውንም ስህተት የያዘ በሚሆንበት ጊዜ፣ ባለሥልጣኑ ስህተቱን ለማረም ሲባል የታክስ ስሌት ማስታወቂያውን ወይም ሌላውን ሰነድ የታክስ ስሌት ማስታወቂያው ወይም ሰነዱ ለታክስ ከፋይ ከተሰጠበት ቀን ጀምሮ ባሉት ፭ (አምስት) ዓመታት ውስጥ ማሻሻል ይችላል።

ክፍል አሥራ ሦስት
የታክስ ይግባኝ ኮሚሽን

፹፯. የታክስ ይግባኝ ኮሚሽን ስለማቋቋም

- ፩/ የታክስ ይግባኝ በሚባልባቸው ውሳኔዎች ላይ ይግባኝ የሚሰማ የታክስ ይግባኝ ኮሚሽን በዚህ አዋጅ ተቋቁሟል።
- ፪/ የኮሚሽኑ ፕሬዚዳንት በጠቅላይ ሚኒስትሩ ይሾማል።
- ፫/ ኮሚሽኑ ለጠቅላይ ሚኒስትሩ ተጠሪ ይሆናል።

፹፰. የኮሚሽኑ አባላት አሻሻያ

- ፩/ ጠቅላይ ሚኒስትሩ የኮሚሽኑን ፍላጎት ግምት ውስጥ በማስገባት አስፈላጊ የሆኑትን አባላት ለኮሚሽኑ ይሾማል።

፪/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፫) እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ከሚከተሉት መስፈርቶች አንዱን የሚያሟላ ሰው የኮሚሽኑ አባል ሆኖ ሊሾም ይችላል፦

- ሀ) በታክስ ወይም በንግድ ጉዳዮች ላይ ሰፊ ልምድ ያለው የሕግ ባለሙያ፤
- ለ) በታክስ ጉዳዮች ላይ ሰፊ ልምድ ያለው እና የተመሰከረላቸው የሂሳብ ባለሙያዎች ኢንስቲትዩት ትዩት አባል የሆነ ሰው፤
- ሐ) ቀደም ሲል የታክስ ሠራተኛ የነበረ እና በታክስ ጉዳዮች ሰፊ ቴክኒካዊና አስተዳደራዊ ልምድ ያለው ሰው፤
- መ) ከኮሚሽኑ ተግባራት ጋር አግባብነት ያለው ልዩ ዕውቀት፣ ልምድ ወይም ክህሎት ያለው ሰው።

፫/ የሚከተሉት ሰዎች የኮሚሽኑ አባላት ሆነው አይሾሙም፦

- ሀ) በታክስ ሠራተኛነት በማገልገል ላይ ያለ ሰው ወይም የታክስ ሠራተኛነቱን ከተወሀለት ዓመት ያልሞላው ሰው፤
- ለ) ከታክስ ማጭበርበር ወይም ስወራ ጋር በተገናኘ በታክስ ሕግ መሠረት ቅጣት የተጣለበት ወይም በወንጀል ጥፋተኛ የተባለ ሰው፤
- ሐ) በሙስና ወንጀሎች አዋጅ ወይም በሌላ ሕግ መሠረት በሙስና ወንጀል ጥፋተኛ የተባለ ሰው፤
- መ) እዳውን ያልከፈለ የክሰረ ሰው።

፬/ አንድ የኮሚሽኑ አባል፦

- ሀ) የሙሉ ጊዜ ወይም የከፊል ጊዜ አባል ሆኖ ሊሾም ይችላል፤
- ለ) የሥራ ዘመኑ ሦስት ዓመት ሆኖ ለሌላ የሥራ ዘመን እንዲያገለግል በድጋሚ ሊሾም ይችላል፤

ሐ) ሲሰየም የሚከፈለውን አበል እና ሌሎች ክፍያዎችን ጨምሮ ጠቅላይ ሚኒስትሩ በሚወስናቸው የሥራ ሁኔታዎች መሠረት በአባልነት ያገለግላል።

፪/ የአንድ የኮሚሽን አባል ሹመት የሚቋረጠው፦

ሀ) በቅጥር ወይም በሌላ ሁኔታ በታክስ ሠራተኛነት ማገልገል ሲጀምር፤

ለ) ከታክስ ማጭበርበር ወይም ሥወራ ጋር በተገናኘ በታክስ ሕግ መሠረት ቅጣት ከተጣለበት ወይም በወንጀል ጥፋተኛ ከተባለ፤

ሐ) በሙስና ወንጀሎች አዋጅ ወይም በሌላ ሕግ መሠረት በሙስና ወንጀል ጥፋተኛ ከተባለ፤

መ) ከስሮ እዳውን ያልከፈለ ሲሆን፤

ሠ) ለጠቅላይ ሚኒስትሩ የጽሑፍ መልቀቂያ ጥያቄ በማቅረብ ሥራውን ሲለቅ፤

ረ) የሥራ ዘመኑ ሲያበቃ እና በድጋሚ ያልተሾመ እንደሆነ፤ ወይም

ሰ) የኮሚሽኑን ሥራ ለመሥራት ባለመቻሉ ወይም በተረጋገጠ የሥነ-ምግባር ጉድለት ምክንያት በጽሑፍ በጠቅላይ ሚኒስትሩ ከሥራው ሲነሳ።

፫/ ማንኛውም የኮሚሽኑ አባል በዚህ ክፍል መሠረት ግዴታውን በአግባቡ ለመወጣት በፈፀመው ድርጊት ወይም አለማድረግ ምክንያት ምንም ዓይነት ክስ ሊቀርብበት አይችልም።

፹፰. የይግባኝ ማመልከቻ

፩/ ይግባኝ በሚባልበት ውሳኔ ላይ ይግባኝ ማቅረብ የፈለገ ሰው የውሳኔው ማስታወቂያ በደረሰው በ፱ (በሠላሳ) ቀናት ውስጥ የጸደቀውን ቅጽ በመጠቀም በውሳኔው ላይ የይግባኝ ማመልከቻ ለኮሚሽኑ ማቅረብ ይችላል።

- ፪/ የይግባኝ ማመልከቻው ይግባኝ የቀረበበትን ምክንያቶች የሚያመለክት መግለጫ መያዝ ይኖርበታል።
- ፫/ ኮሚሽኑ የጽሑፍ ማመልከቻ ሲቀርብለት እና አጥጋቢ ምክንያት መኖሩን ሲያምን በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) የተመለከተውን የይግባኝ ማቅረቢያ ጊዜ ሊያራዝም ይችላል።
- ፬/ ኮሚሽኑ የይግባኝ ማቅረቢያ ጊዜ እንዲራዘም የሚቀርብ ማመልከቻ የሚስተናገድበትን ስነ-ሥርዓት የሚወስን መመሪያ ያወጣል።
- ፭/ ለዚህ አንቀጽ ዓላማ “የፀደቀ ቅጽ” ማለት በኮሚሽኑ ፕሬዚዳንት የፀደቀ የይግባኝ ማመልከቻ ቅጽ ነው።

፹፱. ለኮሚሽኑ ሰነዶችን የማቅረብ ሥልጣን

- ፩/ ባለሥልጣኑ የይግባኝ ማስታወቂያው በደረሰው በ፴ (በሠላሳ) ቀናት ውስጥ ወይም ኮሚሽኑ በፈቀደው ተጨማሪ ጊዜ ውስጥ፦
 - ሀ) የይግባኝ ማመልከቻ የቀረበበትን ይግባኝ የሚባልበት ውሳኔ ግልባጭ፤
 - ለ) በዚህ ንዑስ አንቀጽ ፊደል ተራ (ሀ) በተጠቀሰው ይግባኝ የሚባልበት ውሳኔ ላይ ያልተጠቀሰ ለውሳኔው ምክንያት የሆነ መግለጫ፤
 - ሐ) ውሳኔውን በይግባኝ ለማየት ለኮሚሽኑ አስፈላጊ የሆነ ማንኛውንም ሌላ ሰነድ፤

ለኮሚሽኑ ማቅረብ አለበት።

- ፪/ ኮሚሽኑ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) (ለ) መሠረት የቀረበው የውሳኔ ምክንያቶች መግለጫ አጥጋቢ ሆኖ ካላገኘው በጽሑፍ ማስታወቂያ ባለሥልጣኑን በማስታወቂያው በተመለከተው ጊዜ ውስጥ የውሳኔውን ምክንያቶች የሚያብራራ ተጨማሪ መግለጫ እንዲያቀርብ ሊያዝ ይችላል።

- ፫/ ኮሚሽኑ ለይግባኙ አወሳሰን ሌሎች ሰነዶችን ማየት ጠቃሚ ነው ብሎ ሲያምን ባለሥልጣኑን በጽሑፍ ማስታወቂያ በማስታወቂያው በተገለጸው ጊዜ ውስጥ እነዚህን ሰነዶች እንዲያቀርብ ሊያዝ ይችላል።
- ፬/ ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ መሠረት ለኮሚሽኑ ያቀረበውን የማናቸውንም መግለጫ እና ሰነድ ቅጅ ለይግባኝ ባዩ መስጠት አለበት።

፯. የኮሚሽኑ አሠራር ሥርዓት

- ፩/ ፕሬዝዳንቱ ከኮሚሽኑ ችሎቶች የአንዱ አባል በመሆን ያገለግላል። በይግባኝ የተነሱትን ጭብጦች ግምት ውስጥ በማስገባት እንደአስፈላጊነቱ ይግባኙን ለመስማት አባላት ይመድባል።
- ፪/ የኮሚሽኑን አሰራር በተመለከተ ጠቅላይ ሚኒስትሩ መመሪያ ሊያወጣ ይችላል።
- ፫/ ማንኛውም የኮሚሽኑ አባል በሚያየው ማንኛውም ጉዳይ በአባልነቱ ከሚያከናውነው ተግባር ጋር ሊጋጭ የሚችል ቁሳዊ፣ የገንዘብ፣ ወይም ሌላ ጥቅም ሲኖር ይህንኑ ጥቅም ለፕሬዝዳንቱ መግልጽ ያለበት ሲሆን ፕሬዝዳንቱም ይህንን ጥቅም በመመዘገብ አባሉ በይግባኝ ሰሚነት እንዳይሳተፍ ያደርጋል።
- ፬/ የኮሚሽኑ ፕሬዚዳንት በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፹፰ መሠረት የሚቀርብን ይግባኝ የክልል የታክስ ይግባኝ ኮሚሽን እንዲያይ የውክልና ሥልጣን ሊሰጥ ይችላል።

፺፩. የኮሚሽኑ ውሳኔ

- ፩/ ኮሚሽኑ የቀረበለትን ይግባኝ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (ጅ) እና (ጆ) በተደነገገው መሠረት በመስማት ውሳኔ ይሰጣል።
- ፪/ ኮሚሽኑ የይግባኝ ማመልከቻ ከቀረበለት ቀን ቀጥለው ባሉት ፻፳ (አንድ መቶ ሃያ) ቀናት ውስጥ በቀረበው ይግባኝ ላይ ውሳኔ ይሰጣል።

፫/ ፕሬዝዳንቱ የጉዳዩን ውስብስብነት ከግምት በማስገባት እና ለፍትህ አሰጣጥ አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ ለተከራካሪ ወገኖች የጽሑፍ ማስታወቂያ በመስጠት የይግባኝ መወሰኛ ጊዜውን ከ፰ (ከስልሳ) ቀናት ላልበለጠ ጊዜ ሊያራዝመው ይችላል።

፬/ ኮሚሽኑ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) ወይም (፫) የተመለከተውን የጊዜ ገደብ ሳያከብር መቅረቱ ኮሚሽኑ የሰጠውን ውሳኔ ተቀባይነት ሊያሳጣው አይችልም።

፭/ የቀረበው ይግባኝ የታክስ ስሌትን የሚመለከት ከሆነ ኮሚሽኑ፡-

ሀ) በታክስ ስሌቱ የተወሰነውን የገንዘብ መጠን ሊያፀናው፣ ሊቀንሰው፣ ወይም ስሌቱን በሌላ አኳኋን ሊያሻሽለው፣ ወይም

ለ) በሚሰጠው መመሪያ መሠረት እንደገና እንዲመለከተው የታክስ ስሌቱን ለባለሥልጣኑ ሊመልሰው፣ ይችላል።

፮/ ኮሚሽኑ በታክስ ስሌት ላይ የቀረበን ይግባኝ በመመርመር የታክስ ስሌቱ ሊጨመር ይገባል የሚል እምነት ሲኖረው፣ ኮሚሽኑ የታክስ ስሌቱን ማስታወቂያ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፭) (ለ) መሠረት ለባለሥልጣኑ መልሶ ይልካል።

፯/ የቀረበው ይግባኝ፣ ይግባኝ የሚባልበትን ሌላ ውሳኔ የሚመለከት ከሆነ ኮሚሽኑ ውሳኔውን ሊያፀናው፣ ሊያሻሽለው ወይም ሊሽረው ወይም ኮሚሽኑ በሚሰጠው መመሪያ እንደገና እንዲመለከተው ለባለሥልጣኑ መልሶ ሊልከው ይችላል።

፰/ ኮሚሽኑ የውሳኔውን ግልባጭ ውሳኔው ከተሰጠበት ቀን ጀምሮ ባሉት ፯ (ሰባት) ቀናት ውስጥ ለእያንዳንዱ ተከራካሪ ወገን ይሰጣል።

- ፱/ ኮሚሽኑ የሚሰጠው ውሳኔ ውሳኔው የተመሠረተባቸውን ምክንያቶች፣ መሠረታዊ በሆኑ የፍሬ ነገር ጉዳዮች ምርመራ የተገኘውን ውጤት እና ለውሳኔው መሠረት የሆነውን ማስረጃ ወይም ለውሳኔው መሠረት የሆነውን ሌላ ነገር ማካተት አለበት።
- ፲/ ኮሚሽኑ በቀረበለት ይግባኝ ላይ የሚሰጠው ውሳኔ ውሳኔው ከተሰጠበት ቀን ወይም ኮሚሽኑ በውሳኔ ማስታወቂያው ከተገለጸው ሌላ ቀን ጀምሮ ተፈጻሚ ይሆናል።
- ፲፩/ ኮሚሽኑ ይግባኙን ላቀረበው ታክስ ከፋይ የወሰነለት እንደሆነ፣ ባለሥልጣኑ ይህንን ውሳኔ ለማስፈጽም የተሻሻለ የታክስ ስሌት ማስታወቂያ መስጠትንም ጨምሮ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፰) መሠረት የውሳኔው ማስታወቂያ በደረሰው ፵ (ሠላሳ) ቀናት ጊዜ ውስጥ አስፈላጊ የሆኑትን እርምጃዎች ሁሉ መውሰድ ይኖርበታል።

፳፪. ኮሚሽኑን ስለማስተዳደር

- ፩/ የኮሚሽኑ ፕሬዚዳንት የኮሚሽኑን አስተዳደራዊ ጉዳዮች በኃላፊነት ይመራል።
- ፪/ ኮሚሽኑ ሬጅስትራር እና ፕሬዚዳንቱ በሚወስነው መሠረት ሌሎች ሠራተኞች ይኖሩታል።
- ፫/ የኮሚሽኑ ሬጅስትራር ፕሬዚዳንቱ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) ለተሰጠው ኃላፊነት የፕሬዚዳንቱ ረዳት በመሆን አስፈላጊ ወይም ተገቢ የሆኑ ተግባራት ያከናውናል እንዲሁም ፕሬዚዳንቱን በመወከል የኮሚሽኑን አስተዳደራዊ ጉዳዮች ይፈጽማል።

፳፫. ፋይናንስ

- ፩/ የኮሚሽኑ በጀት በመንግሥት የሚመደብ ይሆናል።
- ፪/ ኮሚሽኑ የተሟሉ እና ትክክለኛ የሆኑ የሂሳብ መዛግብት ይይዛል።

፫/ የኮሚሽኑ የሂሳብ መዛግብትና ሌሎች የገንዘብ ሰነዶች በዋናው አዲተር ወይም እርሱ በሚወክለው አዲተር አዲት ይደረጋሉ።

፺፬. የኮሚሽኑ ዓመታዊ ሪፖርት

፩/ የኮሚሽኑ ፕሬዚዳንት ለእያንዳንዱ የበጀት ዓመት የኮሚሽኑን ጉዳዮች የሚመለከት ሪፖርት ያዘጋጃል።

፪/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት ለበጀት ዓመቱ የተዘጋጀው ሪፖርት የበጀት ዓመቱ ከተጠናቀቀ በኋላ በሦስት ወራት ጊዜ ውስጥ ለጠቅላይ ሚኒስትሩ ይቀርባል።

ክፍል አሥራ አራት

ለታክስ ወኪሎች ፈቃድ ስለመስጠት

፺፭. የታክስ ወኪልነት ፈቃድ ለማግኘት ስለሚቀርብ ማመልከቻ

፩/ ማንኛውም የታክስ ወኪልነት አገልግሎት ለመስጠት የሚፈልግ ግለሰብ፣ የሽርክና ማህበር ወይም ኩባንያ የታክስ ወኪል ፈቃድ እንዲሰጠው የፀደቀ ቅጽ በመጠቀም ለባለሥልጣኑ ሊያመለክት ይችላል።

፪/ ለዚህ ክፍል ዓላማ “የታክስ ወኪልነት አገልግሎት” ማለት፦

- ሀ) ታክስ ከፋዩን በመወከል የታክስ ማስታወቂያ ማዘጋጀት፤
- ለ) ታክስ ከፋዩን በመወከል የቅሬታ ማስታወቂያ ማዘጋጀት፤
- ሐ) የታክስ ሕጎችን አፈጻጸም በተመለከተ ለታክስ ከፋዮች ምክር መስጠት፤

- መ) ከባለሥልጣኑ ጋር ለሚኖራቸው ጉዳዮች ታክስ ከፋዮችን መወከል፤
- ሠ) ታክስ ከፋዮችን በመወከል ከባለሥልጣኑ ጋር ማንኛውንም ሌላ የሥራ ግንኙነት ማድረግ።

፺፮. ለታክስ ወኪሎች ፈቃድ ስለመስጠት

፩/ ባለሥልጣኑ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፺፭ መሠረት የታክስ ወኪልነት ፈቃድ እንዲሰጠው ያመለከተ ግለሰብ የታክስ ወኪልነት አገልግሎት ለመስጠት ብቁ እና ተስማሚ ሰው መሆኑን ሲያረጋግጥ የታክስ ወኪልነት ፈቃድ ይሰጠዋል።

፪/ ባለሥልጣኑ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፺፭ መሠረት የታክስ ወኪልነት ፈቃድ እንዲሰጠው ያመለከተ የሽርክና ማህበር፦

ሀ) በሽርክና ማህበሩ ውስጥ ያለ አባል ወይም ተቀጣሪ የታክስ ወኪልነት አገልግሎት ለመስጠት ብቁ እና ተስማሚ መሆኑን፤ እና

ለ) እያንዳንዱ የሽርክና ማህበር አባል መልካም ጠባይና ሥነ-ምግባር ያለው መሆኑ ሲያረጋግጥ የታክስ ወኪልነት ፈቃድ ይሰጠዋል።

፫/ ባለሥልጣኑ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፺፭ መሠረት የታክስ ወኪልነት ፈቃድ እንዲሰጠው ያመለከተ ከባንያ፦

ሀ) የከባንያው ተቀጣሪ የታክስ ወኪልነት አገልግሎት ለመስጠት ብቁ እና ተስማሚ መሆኑን ፤ እና

ለ) የከባንያው እያንዳንዱ ዳይሬክተር፣ ሥራ አስኪያጅ እና ሌላ ስራ አስፈጻሚ ባለሥልጣን መልካም ጠባይና ሥነ-ምግባር ያለው መሆኑን፤

ሲያረጋግጥ የታክስ ወኪልነት ፈቃድ ይሰጠዋል።

፬/ በዚህ አዋጅ መሠረት የሚወጣው ደንብ የታክስ ወኪልነት አገልግሎት ለመስጠት የሚያመልክት ሰው ብቁ እና ተስማሚ መሆኑን ለመወሰን የሚረዱ ጠቋሚ መሥፈርቶችን ይደነግጋል።

- ፮/ ባለሥልጣኑ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፺፭ ለተጠቀሰው አመልካች ውሳኔውን በጽሑፍ ያሳውቃል።
- ፯/ የታክስ ወኪልነት ፈቃድ ከተሰጠበት ጊዜ ጀምሮ ለሦስት ዓመታት የሚጸና ሲሆን፣ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፺፮ መሠረት ሊታደስ ይችላል።
- ፰/ ባለሥልጣኑ የታክስ ወኪልነት ፈቃድ የሰጣቸውን ሰዎች ዝርዝር አመቺ ሆኖ ባገኘው መንገድ በየጊዜው ይፋ ሊያደርግ ይችላል።
- ፱/ የታክስ ወኪልነት ፈቃድ የሙያ ፈቃድ በመሆኑ የታክስ ወኪልነት ፈቃድ የተሰጠው ሰው የንግድ ሥራ ፈቃድ ተሰጥቶት እንደሆነ ሥራውን የሚሠራው በታክስ ወኪልነት ብቻ ይሆናል።

፺፯. የታክስ ወኪልነት ፈቃድ ስለማደስ

- ፩/ የታክስ ወኪልነት ፈቃድ የተሰጠው ሰው ፈቃዱ እንዲታደስለት ለባለሥልጣኑ ማመልከት ይችላል።
- ፪/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት የሚቀርብ ማመልከቻ፦
 - ሀ) በጸደቀው ቅጽ መሠረት፤ እና
 - ለ) የታክስ ወኪልነት ፈቃድ የአገልግሎት ጊዜ ባበቃ በጳጩ (በሃያ አንድ) ቀናት ውስጥ ወይም ባለሥልጣኑ በሚፈቅደው ከዚህ በዘገየ ጊዜ ውስጥ፤
 መቅረብ ይኖርበታል።
- ፫/ የታክስ ወኪልነት ፈቃድ የተሰጠው ሰው በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፺፮ የተመለከቱትን ቅድመ ሁኔታዎች አሟልቶ እስከቀጠለ ድረስ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) ፈቃዱ እንዲታደስለት ያመለከተን ሰው የታክስ ወኪልነት ፈቃድ ባለሥልጣኑ ያድስለታል።
- ፬/ የታክስ ወኪልነት ፈቃድ ከታደሰበት ቀን ጀምሮ ለሦስት ዓመታት የሚፀና ሲሆን፣ በዚህ አንቀጽ መሠረት ለተጨማሪ ጊዜያት ሊታደስ ይችላል።

፭/ ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት ፈቃዱ እንዲታደስለት ለጠየቀ አመልካች በማመልከቻው ላይ ስለተሰጠው ውሳኔ በጽሁፍ ያሳውቃል።

፺፰. የታክስ ወኪልነት አገልግሎቶች ላይ ስለሚኖር ገደብ

፩/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) እንደተጠበቀ ሆኖ፣ የታክስ ወኪልነት ፈቃድ ከተሰጠው ሰው በስተቀር ማንም ሰው በክፍያ የታክስ ወኪልነት አገልግሎት መስጠት አይችልም።

፪/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) ድንጋጌ በአንቀጽ ፺፭ (፪) (ሀ) ለታክስ ወኪልነት አገልግሎት በተሰጠው ትርጉም ከተካተቱት አገልግሎቶች ውጪ በመደበኛ የሙያ አገልግሎቱ ሂደት የታክስ ወኪልነት አገልግሎት በሚሰጥ የጥብቅና ፈቃድ ያለው ሰው ላይ ተፈጻሚ አይሆንም።

፺፱. የታክስ ወኪልነት ፈቃድ ስለመሰረዝ

፩/ የታክስ ወኪልነት ሥራውን ለማቋረጥ የፈለገ የታክስ ወኪልነት ፈቃድ የተሰጠው ሰው ሥራውን ከማቋረጡ በፊት በ፯ (በሰባት) ቀናት ውስጥ ይህንኑ ለባለሥልጣኑ በጽሁፍ ማሳወቅ አለበት።

፪/ የታክስ ወኪልነት ፈቃድ የተሰጠው ሰው ለዘለቄታው በታክስ ወኪልነት መሥራት ካልፈለገ የታክስ ወኪልነት ፈቃዱ እንዲሰረዝለት ለባለሥልጣኑ በጽሁፍ ማመልከት ይችላል።

፫/ ባለሥልጣኑ ከሚከተሉት በአንዱ ምክንያት የታክስ ወኪልነት ፈቃድ መሰረዝ አለበት፦

- ሀ) የታክስ ወኪሉ ባለሥልጣኑን በሚያሳምን ሁኔታ ይህ ሊሆን የቻለው በእርሱ ፈቃድ ወይም ቸልተኝነት ምክንያት አለመሆኑን ካላረጋገጠ በስተቀር ፈቃድ በተሰጠው የታክስ ወኪል ተዘጋጅቶ የቀረበ የታክስ ማስታወቂያ በማንኛውም መሠረታዊ ጉዳይ ሀሰት ሆኖ ሲገኝ፤

- ለ) የታክስ ወኪልነት ፈቃድ የተሰጠው ሰው ፈቃዱን ለማግኘት የሚጠየቁ የሚያስፈልጉ የብቃት መስፈርቶችን ይዞ መቀጠል ሳይችል የቀረ እንደሆነ ወይም ባለሥልጣኑ የታክስ ወኪሉ ሙያዊ የሥነ-ምግባር ጉድለት ፈጽሟል ብሎ ሲያምን፤
- ሐ) የታክስ ወኪሉ የታክስ ወኪልነት ሥራውን መሥራት ሲያቆም፤ እንዲሁም የታክስ ወኪሉ ከባንያ ወይም የሽርክና ማህበር ሲሆን የከባንያው ወይም የሽርክና ማህበሩ ህልውና ሲያከትም፤
- መ) የታክስ ወኪልነት ፈቃድ የተሰጠው ሰው ፈቃዱ እንዲሠረዝለት በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) መሠረት ማመልከቻ ሲያቀርብ፤
- ሠ) የታክስ ወኪሉ የፈቃድ አገልግሎት ጊዜ ሲያበቃ እና የታክስ ወኪሉ ፈቃዱ እንዲታደስለት በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፺፮ መሠረት ማመልከቻ ሳያቀርብ ሲቀር።

፬/ ባለሥልጣኑ የታክስ ወኪሉ ፈቃድ የተሠረዘ መሆኑን የሚገልጽ የጽሑፍ ማስታወቂያ ለታክስ ወኪሉ መስጠት አለበት።

- ፭/ የታክስ ወኪልነት ፈቃድ መሠረዝ የሚፀናው፦
- ሀ) የታክስ ወኪሉ የታክስ ወኪልነት ሥራውን መሥራት ካቆመበት ቀን፤ ወይም
 - ለ) ፈቃዱ የተሰረዘ መሆኑን የሚገልፀው ማስታወቂያ ለታክስ ወኪሉ ከተሰጠ ከ፳ (አስልሳ) ቀናት በኋላ፤ ከሁለቱ ቀድሞ ከሆነበት ቀን ጀምሮ ይሆናል።

- ፮/ በሌላ ማንኛውም የታክስ ሕግ በሌላ ሁኔታ የተደነገገ ቢኖርም፤ ባለሥልጣኑ የታክስ ወኪልነት ፈቃድ የተሰጠው ማንኛውም ሰው ሙያዊ የሥነ-ምግባር ጥሰት ፈፅሟል ብሎ ሲያምን ይህንን የሥነ-ምግባር ጥሰት፦
- ሀ) ለኢትዮጵያ የተመሠከረላቸው የሂሳብ ባለሙያዎች ኢንስቲትዩት፤ ለኢትዮጵያ የሂሳብ አያያዝና ኦዲት ቦርድ ወይም እንደአግባብነቱ የታክስ ወኪልነት ፈቃድ ለተሰጠው ሰው የሂሳብ ባለሙያነት፤ የኦዲተርነት ወይም የሕግ ባለሙያነት ፈቃድ ለሰጠው ሌላ አካል፤ እና

ለ) የታክስ ወኪልነት ፈቃድ ለተሰጠው ሰው የንግድ ፈቃድ ለመስጠት ኃላፊነት ላለው ባለሥልጣን፤ ሪፖርት ያደርጋል።

ክፍል አሥራ አምስት

አስተዳደራዊ፣ የወንጀል ቅጣቶች እና ሽልማቶች

ምዕራፍ አንድ

ጠቅላላ ድንጋጌዎች

፩. አስተዳደራዊ ቅጣቶችንና የወንጀል ኃላፊነቶችን የሚመለከቱ ጠቅላላ ድንጋጌዎች

፩/ አንድን ድርጊት መፈጸም ወይም አለመፈጸም አስተዳደራዊ ቅጣት እና የወንጀል ኃላፊነት የሚያስከትል በሚሆንበት ጊዜ ጥፋቱን የፈጸመው ሰው አስተዳደራዊ ቅጣት መቀጣቱ የወንጀል ተጠያቂነቱን አያስቀርም።

፪/ ማንኛውም ታክስ ከፋይ አስተዳደራዊ ቅጣት የተጣለበት እና/ወይም የወንጀል ክስ የቀረበበት መሆኑ መክፈል የሚገባውን ታክስ የመክፈል ግዴታውን አያስቀርም።

ምዕራፍ ሁለት

አስተዳደራዊ ቅጣቶች

፩፩. ከምዝገባ እና ስረዛ ጋር የተያያዙ ቅጣቶች

፩/ በዚህ አዋጅ የተመለከቱት ሌሎች አስተዳደራዊ ቅጣቶች እንደጠበቁ ሆነው ማንኛውም ሰው በታክስ ከፋይነት መመዝገብ ሲገባው ያልተመዘገበ እንደሆነ መመዝገብ ከነበረበት ጊዜ ጀምሮ ለምዝገባ እስካመለከተበት ወይም በባለሥልጣኑ አነሳሽነት እስከ ተመዘገበበት ቀን ድረስ ባለው ጊዜ ውስጥ መክፈል ያለበትን ታክስ ፳፮% (ሃያ አምስት በመቶ) ቅጣት ይከፍላል።

- ፪/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) የተጠቀሰው ታክስ ከፋይ የሚከፍለው ታክስ የሌለ እንደሆነ መመዘገብ ከነበረበት ጊዜ ጀምሮ እስከ ተመዘገበበት ቀን ድረስ ላለው ለእያንዳንዱ ወር ወይም የወሩ ከፊል ለሆነ ጊዜ ብር ፩ሺ (አንድ ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል።
- ፫/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት የሚጣለው ቅጣት በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) ከሚጣለው ቅጣት ያነሰ እንደሆነ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) ተፈጻሚ ይሆናል።
- ፬/ በዚህ አዋጅ በተደነገገው መሠረት ማንኛውም ሰው ያለ በቂ ምክንያት ምዝገባ እንዲሰረዝለት ያላመለከተ እንደ ሆነ ምዝገባው እንዲሰረዝለት ማመልከት ከነበረበት ቀን ጀምሮ ምዝገባው እንዲሰረዝ እስከመለከተበት ቀን ወይም በባለሥልጣኑ አነሳሽነት ምዝገባው እስከተሠረዘበት ቀን ድረስ ለእያንዳንዱ ወር ወይም የወሩ ከፊል ለሆነ ጊዜ ብር ፩ሺ (አንድ ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል።

፻፪. ሰነድችን ባለመያዝ የሚጣል ቅጣት

- ፩/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) እንደተጠበቀ ሆኖ፣ በታክስ ሕግ መሠረት መያዝ የሚጠበቅበትን ማንኛውንም ሰነድ ያልያዘ ታክስ ከፋይ በታክስ ሕጉ መሠረት ሰነዱ መያዝ በነበረበት የታክስ ዘመን መክፈል ያለበትን ታክስ ፳% (ሃያ በመቶ) ቅጣት ይከፍላል።
- ፪/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት ሰነድ መያዝ ሲኖርበት ያልያዘ ታክስ ከፋይ ሰነዱን መያዝ በነበረበት የታክስ ዘመን መክፈል የሚኖርበት ታክስ የሌለ እንደሆነ፦
 - ሀ) ለገቢ ግብር ሲሆን ታክስ ከፋይ የሂሳብ ሰነድ ላልያዘበት ለእያንዳንዱ የታክስ ዘመን ብር ፳ሺ (ሃያ ሺ ብር)፤ ወይም

ለ) ለሌላ ማንኛውም ታክስ ሲሆን ታክስ ከፋይ የሂሳብ ሰነድ ላልያዘበት የታክስ ዘመን ብር ፪ሺ (ሁለት ሺ ብር)፤

ቅጣት ይከፍላል።

፫/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት የሚጣለው ቅጣት በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) ከሚጣለው ቅጣት ያነሰ እንደሆነ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) ተፈጻሚ ይሆናል።

፬/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩)፣ (፪) እና (፫) እንደተጠበቁ ሆነው፣ ማንኛውም ታክስ ከፋይ ከሁለት ዓመት በላይ የሂሳብ ሰነድ ካልያዘ ለታክስ ከፋይ የንግድ ፈቃድ የሰጠው አካል ከባለሥልጣኑ በሚቀርብለት ማስ ታወቂያ መሠረት የታክስ ከፋዩን የንግድ ፈቃድ ይሰርዛል።

፭/ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፲፯ (፪) ለተወሰነው ጊዜ ድረስ ሰነዶችን ይዞ ሳያቆይ የቀረ የደረጃ ‘ሀ’ ታክስ ከፋይ ብር ፶ሺ (ሃምሳ ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል።

፮/ በፌዴራል የገቢ ግብር አዋጅ አንቀጽ ፴፫ (፬) ለተወሰነው ጊዜ ድረስ ሰነዶችን ይዞ ሳያቆይ የቀረ የደረጃ ‘ለ’ ታክስ ከፋይ ብር ፳ሺ (ሃያ ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል።

፻፫. ከታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ጋር የተገናኘ ቅጣት

፩/ የታክስ ሕግ በሚደነግገው መሠረት የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥሩን በታክስ ደረሰኝ፣ በታክስ ዴቢት ወይም ክሬዲት ማስታወሻ፣ በታክስ ማስታወቂያ፣ ወይም በሌላ በማንኛውም ሰነድ ላይ ሳይገልጽ የቀረ ታክስ ከፋይ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ባልተገለጸበት በእያንዳንዱ ሰነድ ብር ፫ሺ (ሦስት ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል።

፪/ የዚህ አዋጅ አንቀጽ ፲፬ (፯) ተፈጻሚ ከሚሆንበት ሁኔታ በስተቀር፣ ማንኛውም ታክስ ከፋይ፦

ሀ) የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥሩን ሌላ ሰው እንዲጠቀምበት የሰጠ እንደሆነ፤ ወይም

ለ) የሌላ ሰው ታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር የተጠቀመ እንደሆነ፤

ብር ፲ሺ (አስር ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል።

፫/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) (ሀ) ወይም (ለ) በተጠቀሱት ድርጊቶች ምክንያት ታክስ ከፋይ ወይም ሌላ ሰው ያገኘው የገንዘብ ጥቅም ከብር ፲ሺ (አስር ሺ ብር) የሚበልጥ ከሆነ የሚከፈለው የገንዘብ ቅጣት መጠን ካገኘው ጥቅም ጋር እኩል ይሆናል።

፻፬. የታክስ ማስታወቂያ ዘገይቶ ማቅረብ ስለሚያስከትለው ቅጣት

፩/ በሕግ በተወሰነው ጊዜ ውስጥ የታክስ ማስታወቂያ ግዴታውን ያልተወጣ ታክስ ከፋይ ለዘገየበት ለእያንዳንዱ የታክስ ጊዜ ወይም ከፊል ለሆነው ጊዜ ያልተከፈለውን ታክስ ፭%(አምስት በመቶ) ፳፭%(ሃያ አምስት በመቶ) እስኪሞላ ድረስ ቅጣት ይከፍላል።

፪/ ለመጀመሪያው የሂሳብ ጊዜ ወይም ከፊል ለሆነው ጊዜ የታክስ ማስታወቂያ ያላቀረበ ሰው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) ድንጋጌ መሠረት የሚከፈለው ቅጣት ከብር ፶ሺ (ሃምሳ ሺ ብር) አይበልጥም።

፫/ ለዚህ አንቀጽ አፈጻጸም ያልተከፈለ ታክስ ነው የሚባለው በታክስ ማስታወቂያ ላይ መታየት በነበረበት እና ታክሱ መክፈል ባለበት ቀን በተከፈለው ታክስ መካከል ያለው ልዩነት ነው።

፬/ በማናቸውም ሁኔታ የሚጣለው ቅጣት ቀጥለው ከተመለከቱት ከዝቅተኛው ያነሰ አይሆንም፦

ሀ) ብር ፲ሺ (አሥር ሺ ብር)፤

ለ) በታክስ ማስታወቂያ ላይ መመልከት ከነበረበት የታክስ መጠን ፻%(መቶ በመቶ)።

፭/ በዚህ አንቀጽ የተመለከተው ቢኖርም ታክስ ከፋይ በታክስ ጊዜው ሊከፍል የሚገባው ታክስ የሌለ እንደሆነ፤ የታክስ ማስታወቂያ ሳያቀርብ ለዘገየበት ለእያንዳንዱ የታክስ ጊዜ ብር ፲ሺ (አሥር ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል።

፻፮. ታክስን ዘግይቶ መክፈል የሚያስከትለው ቅጣት

፩/ ማንኛውም ታክስ ከፋይ በታክስ መክፈያ ጊዜው ውስጥ ታክስ ሳይከፍል ከቀረ ለዘገየበት ጊዜ፦

ሀ) ለአንድ ወር ወይም የወሩ ከፊል ለሆነው ጊዜ ባልተከፈለው ታክስ ላይ ፭% (አምስት በመቶ)፤ እና

ለ) ከዚያ በኋላ ለዘገየበት ለእያንዳንዱ ወር ወይም የወሩ ከፊል ለሆነው ጊዜ ባልተከፈለው ታክስ ላይ ተጨማሪ ፪% (ሁለት በመቶ)፤

ቅጣት ይከፈላል።

፪/ በዚህ አንቀጽ መሠረት የሚጣለው የቅጣት መጠን ከዋናው የታክስ ዕዳ መብለጥ የለበትም።

፫/ መክፈል በማይገባው ታክስ ላይ ሳይከፈል በዘገየበት የተጣለ ቅጣት በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፶ (፬) መሠረት ለታክስ ከፋይ ይመለሳል።

፬/ ይህ አንቀጽ የዚህ አዋጅ አንቀጽ ፻፮ በሚመለከተው ያልተከፈለ ታክስ ላይ ተፈጻሚ አይሆንም።

፻፯. ከተከፋይ ሂሳብ ላይ ተቀንሶ ከሚከፈል ታክስ ጋር በተገናኘ የሚጣል ቅጣት

፩/ በፌዴራል የገቢ ግብር አዋጅ በተደነገገው መሠረት ከተከፋይ ሂሳብ ላይ ታክስ ቀንሶ ለባለሥልጣኑ ማስተላለፍ ያለበት ማንኛውም ሰው ሳይቀንስ የቀረው ወይም ቀንሶ ለባለሥልጣኑ ያላስተላለፈውን ታክስ ፲% (አሥር በመቶ) ቅጣት ይከፍላል።

፪/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) ለድርጅት ተፈጻሚ በሚሆንበት ጊዜ፣ በዚህ ንዑስ አንቀጽ መሠረት ከሚጣለው ቅጣት በተጨማሪ የድርጅቱ ሥራ አስኪያጅ፣ ዋና የሂሳብ ሹም ወይም ታክስ ተቀንሶ መያዝ እንዳለበትና የተያዘውም ታክስ መክፈል እንዳለበት የማረጋገጥ ኃላፊነት ያለበት ማንኛውም ሌላ የድርጅቱ ሠራተኛ እያንዳንዳቸው ብር ፪ሺ (ሁለት ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላሉ።

፫/ የፌዴራል የገቢ ግብር አዋጅ አንቀጽ ፺፪ ተፈጻሚ በሚሆንበት ጊዜ አቅራቢውና ገዥው እያንዳንዳቸው ብር ፳ሺ (ሃያ ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላሉ።

፬/ በፌዴራል የገቢ ግብር አዋጅ አንቀጽ ፺፪ መሠረት ከተከፋይ ሂሳብ ላይ ተቀንሶ የሚከፈልን ታክስ ለማስቀረት በማሰብ በዚህ አንቀጽ መሠረት ከተከፋይ ሂሳብ ላይ ታክስ ቀንሶ የመክፈል ግዴታ ላለበት ሰው ዕቃዎችን ወይም አገልግሎቶችን ለማቅረብ ፈቃደኛ ያልሆነ ሰው ብር ፲ሺ (አሥር ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል።

፻፯. ከተጨማሪ እሴት ታክስ ጋር የተያያዙ ቅጣቶች

፩/ በተጨማሪ እሴት ታክስ አዋጅ መሠረት ለተጨማሪ እሴት ታክስ መመዘገብ ያለበት ሰው ሳይመዘገብ የቀረ እንደሆነ፣ መመዘገብ ከነበረበት ቀን ጀምሮ ለመመዘገብ እስካመለከተበት ቀን ወይም በባለሥልጣኑ አነሳሽነት እስከተመዘገበበት ቀን ድረስ ላለው ለእያንዳንዱ ወር ወይም የወሩ ከፊል ለሆነው ጊዜ ብር ፪ሺ (ሁለት ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል።

፪/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት ከሚጣለው ቅጣት በተጨማሪ፣ ንዑስ አንቀጽ ተፈጻሚ የሚሆንበት ሰው መመዘገብ ከነበረበት ቀን ጀምሮ ለመመዘገብ እስካመለከተበት ቀን ወይም በባለሥልጣኑ አነሳሽነት እስከተመዘገበበት ቀን ድረስ ባለው ጊዜ ውስጥ በፈጸመው የተጨማሪ እሴት ታክስ የሚከፈልበት ግብይት ላይ ሊከፈል ይገባ የነበረውን የተጨማሪ እሴት ታክስ ፻% (መቶ በመቶ) ቅጣት ይከፍላል።

፫/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) መሠረት የሚጣል ቅጣት በንዑስ አንቀጽ በተገለጸው ጊዜ ውስጥ ታክስ ከፋዩ በፈጸመው የተጨማሪ እሴት ታክስ የሚከፈልበት ግብይት ላይ ሊከፈል ይገባ የነበረውን የተጨማሪ እሴት ታክስ አያስቀርም። ሆኖም ታክስ ከፋዩ በዚህ ጊዜ ውስጥ ባከናወነው ግብይት ላይ የከፈለው የተርን ኦቨር ታክስ ካለ ሊከፍል ከሚገባው የተጨማሪ እሴት ታክስ ላይ ተቀናሽ ይደረግለታል።

፬/ ማንኛውም ሰው ሆን ብሎ በግብይቱ ላይ መከፈል የሚገባውን የተጨማሪ እሴት ታክስ ለማሳነስ ወይም በግብይቱ ላይ ተመላሽ የሚደረገውን የታክስ መጠን ለመጨመር በማሰብ ትክክለኛ ያልሆነ የታክስ ደረሰኝ የሰጠ እንደሆነ ብር ፶ሺ (ሃምሳ ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል።

፻፰. የታክስ ደረሰኝ አለመስጠት

ደረሰኝ መስጠት ሲገባው ያልሰጠ ማንኛውም ታክስ ከፋይ ለገዥ ባልሰጠው በእያንዳንዱ ደረሰኝ ብር ፶ሺ (ሃምሳ ሺ ብር) ቅጣት ይቀጣል።

፻፱. ታክስን አሳንሶ ማሳወቅ የሚያስከትለው ቅጣት

፩/ በታክስ ማስታወቂያ የተገለጸው የታክስ መጠን ታክስ ከፋይ ሊከፍል ከሚገባው ትክክለኛ የታክስ መጠን ያነሰ እንደሆነ (ልዩነቱ “የታክስ ጉድለት” ተብሎ የሚገለጽ) የታክስ ጉድለቱን መጠን ፲% (አሥር በመቶ) ቅጣት ይከፍላል።

፪/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) በታክስ ከፋይ ላይ ለሁለተኛ ጊዜ ተፈጻሚ በሚሆንበት ጊዜ የቅጣቱ መጠን ወደ ፵% (ሰላሳ በመቶ) ከፍ ይላል።

፫/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) በታክስ ከፋይ ላይ ለሦስተኛ ጊዜ እና ከዚያ በላይ ተፈጻሚ በሚሆንበት ጊዜ የቅጣቱ መጠን ወደ ፵% (አርባ በመቶ) ከፍ ይላል።

፬/ የታክስ ጉድለቱ የተፈጠረው ታክስ ከፋይ የራሱን ታክስ አስልቶ የታክስ ማስታወቂያ ከማቅረቡ በፊት ሚኒስቴሩ ማብራሪያ ባልሰጠበት አከራካሪ በሆነ የታክስ ሕግ ድንጋጌ ላይ በያዘው ምክንያታዊ አቋም ላይ የተመሠረተ ሆኖ ከተገኘ በዚህ አንቀጽ መሠረት የሚጣል ቅጣት ተፈጻሚ አይሆንም።

፻፲. ታክስን በመሸሽ የሚጣል ቅጣት

ባለሥልጣኑ የታክስ ከፋይን የታክስ ስሌት ሲሠራ ከታክስ መሸሽን የሚከላከል ድንጋጌ ተፈጻሚ ካደረገ ታክስ ከፋዩ ይህ ድንጋጌ ተፈጻሚ ባይደረግ ኖሮ ከታክስ በመሸሽ ሊያስቀር ይችል የነበረውን የታክስ መጠን እጥፍ ቅጣት ይከፍላል።

፻፲፩. የኤሌክትሮኒክስ የታክስ ሥርዓትን አለመከተል የሚያስከትለው ቅጣት

፩/ በታክስ ሕግ መሠረት ባለሥልጣኑ የታክስ ማስታወቂያውን ወይም የታክስ ክፍያውን በኤሌክትሮኒክስ የታክስ ሥርዓት መሠረት እንዲፈጽም የጠየቀው ታክስ ከፋይ በዚህ ሥርዓት መሠረት ሳይፈጽም ቢቀር ባለሥልጣኑ ታክስ ከፋዩ ሥርዓቱን ያልተከተለበትን ምክንያት እንዲገልጽ በጽሑፍ መጠየቅ አለበት።

፪/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት ማስታወቂያ የደረሰው ታክስ ከፋይ የታክስ ማስታወቂያውን ወይም የታክስ ክፍያውን በኤሌክትሮኒክስ ዘዴ ላለመፈጸሙ ማስታወቂያው ከደረሰው ቀን ጀምሮ ባሉት ፲፬ (አሥራ አራት) ቀናት ውስጥ ባለሥልጣኑን የሚያሳምን በቂ ምክንያት ማቅረብ ካልቻለ ብር ፶ሺ (ሃምሳ ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል።

፻፲፪. በታክስ ወኪል ላይ ስለሚጣል ቅጣት

የታክስ ወኪልነት ፈቃድ የተሰጠው ሰው፦

፩/ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፳፪ መሠረት ለደንበኛው የምስክር ወረቀት ወይም መግለጫ ካልሰጠ፤ ወይም

፪/ ለደንበኞች የተሰጡ የምስክር ወረቀቶችንና መግለጫዎችን በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፳፪ (፬) ለተወሰነው ጊዜ ካልያዘ፤ ወይም

፫/ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፺፱ (፩) መሠረት የታክስ ወኪልነት ሥራውን ማቆሙን ለባለሥልጣኑ ካላሳወቀ፤

ብር ፲ሺ (አሥር ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል።

፻፲፫. ከሽያጭ መመዘገቢያ መሳሪያ ጋር ተያይዞ የሚጣል ቅጣት

፩/ ማንኛውም በሽያጭ መመዘገቢያ መሳሪያ የመጠቀም ግዴታ ያለበት ሰው፦

ሀ) ዕውቅና ያልተሰጠው ወይም በባለሥልጣኑ ዘንድ ያልተመዘገበ መሳሪያ ወይም የሽያጭ ነቁጣ ሶፍትዌር ሲጠቀም ከተደረሰበት ለተጠቀመበት ለእያንዳንዱ መሳሪያ ብር ፶ሺ (ሃምሳ ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል፤

ለ) መሳሪያው በጥገና ላይ ባለበት ጊዜ ወይም በሌላ በቂ ምክንያት ካልሆነ በስተቀር በሽያጭ መመዘገቢያ መሳሪያ ከታተመ ደረሰኝ ውጪ በሌላ ማንኛውም ዓይነት ደረሰኝ ግብይት ካከናወነ ብር ፶ሺ (ሃምሳ ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል፤

ሐ) በሽያጭ መመዘገቢያ መሳሪያ ላይ ጉዳት ያደረሰ ወይም የፊስካል ማስታወሻ እንዲቀየር ያደረገ ወይም ጉዳት ለማድረስ ወይም ማስታወሻውን ለመቀየር ሙከራ ያደረገ ከሆነ ብር ፻ሺ (አንድ መቶ ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል፤

መ) የታክስ ሠራተኛ የሽያጭ መመዘገቢያ መሳሪያን ሥርዓት አዲት እንዳያደርግ መሰናክል የፈጠረ ወይም በመሳሪያው ላይ በዓመት አንድ ጊዜ በአገልግሎት ማዕከል የቴክኒክ ምርመራ ያላደረገ ብር ፳፭ሺ (ሃያ አምስት ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል፤

ሠ) በንግድ ሥራው ለሚጠቀምበት የሽያጭ መመዘገቢያ መሳሪያ ከአገልግሎት ማዕከል ጋር ውል ካልፈጸመ ወይም የሽያጭ መመዘገቢያ መሳሪያ ውን ከተርሚናል ጋር ሳያያይዝ ከተጠቀመ ወይም የሽያጭ መመዘገቢያ መሳሪያው የምርመራ መዝገብ ከመሳሪያው ጎን እንዲቀመጥ ካላደረገ ወይም

በሽያጭ መመዘገቢያ መሣሪያ የተመዘገቡ ዕቃዎች ተመላሽ መደረጋቸው ወይም ደንበኛው የተመላሽ ጥያቄ ማቅረቡ በተመላሽ መዘገብ ላይ በትክክል መመዘገቡ ሳይረጋገጥ የተመላሽ ደረሰኝ ከሰጠ ብር ጳጅሺ (ሃያ አምስት ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል፤

ረ) የሽያጭ መመዘገቢያ መሣሪያው በስርቆት ወይም ከአቅም በላይ በሆነ ምክንያት ጉዳት የደረሰበት በመሆኑ አገልግሎት መስጠት ሲያቋርጥ በሦስት ቀናት ጊዜ ውስጥ ወይም በሌላ ማናቸውም ምክንያት የሽያጭ መመዘገቢያ መሣሪያው ብልሽት ባጋጠመው በአራት ሰዓት ውስጥ ለአገልግሎት ማዕከሉ እና ለባለሥልጣኑ ካላሳወቀ ብር ፲ሺ (አሥር ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል፤

ሰ) የሽያጭ መመዘገቢያ መሣሪያ የሚቀመጥበትን የንግድ ቦታ ትክክለኛ አድራሻ ለባለሥልጣኑ ያላስታወቀ እንደሆነ ብር ፶ሺ (ሃምሳ ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል፤

ሸ) የአድራሻ ወይም የስም ለውጥ ሲያደርግ ወይም የንግድ ሥራውን የሚያቋርጥ ሲሆን ከሦስት ቀናት አስቀድሞ ለአገልግሎት ማዕከሉ እና ለባለሥልጣኑ ያላሳወቀ እንደሆነ ብር ፳፭ሺ (ሃያ አምስት ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል፡፡

ቀ) የሽያጭ መመዘገቢያ መሣሪያው ጥቅም ላይ በሚውልበት የንግድ ሥራ ቦታው፦

(፩) የተጠቃሚውን ስም፣ የንግድ ስም፣ የንግድ ሥራ የሚካሄድበትን አድራሻ፣ የታክስ ከፋዩን መለያ ቁጥር፣ የሽያጭ መመዘገቢያ መሣሪያውን የዕውቅና እና መጠቀሚያ ፈቃድ ቁጥር፤

(፪) “የሽያጭ ሠራተኞች መሣሪያው የተበላሽ ከሆነ በባለሥልጣኑ ፈቃድ የታተመ ተከታ ታይ ቁጥር ያለው ደረሰኝ ለደንበኞች የመስጠት ግዴታ አለባቸው” የሚል ማስታወቂያ፤ እና

(፫) “ደረሰኝ የማይሰጥ ከሆነ አይክፈሉ” የሚል ጽሑፍ ያለበት ማስታወቂያ፤

በግልጽና በሚታይ ቦታ ለጥፎ ካልተገኘ ብር ፲ሺ (አሥር ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል፡፡

በ) ሥራ ላይ የዋለውን የሽያጭ ነቁጣ ሶፍትዌር የባለሥልጣኑ ዕውቅና ባልተሰጠው ሰው እንዲቀየር ወይም እንዲሻሻል ካደረገ ብር ፵ሺ (ሰላሣ ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል፡፡

፪/ ማንኛውም የሽያጭ መመዘገቢያ መሣሪያዎች ወይም ሶፍትዌር አቅራቢነት ዕውቅና እና ፈቃድ የተሰጠው ሰው፦

ሀ) የንግድ ሥራውን የአድራሻ ለውጥ ለባለሥልጣኑ ካላሳወቀ ብር ፲ሺ (አንድ መቶ ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል፤

ለ) በባለሥልጣኑ ዕውቅና ያልተሰጠውን የሽያጭ መመዘገቢያ መሣሪያ ለገበያ ካዋለ ብር ፭፻ሺ (አምስት መቶ ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል፤

ሐ) ለእያንዳንዱ የሽያጭ መመዘገቢያ መሣሪያ ምዝገባ ከባለሥልጣኑ የመሣሪያ መለያ ቁጥር ካልወሰደ ወይም የወሰደውን የመሣሪያ መለያ ቁጥር ለእይታ በሚያመች ቦታ በመሣሪያው ላይ ካለጠፈ ብር ፶ሺ (ሃምሳ ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል፤

መ) በሥራ ላይ ባሉ የሽያጭ መመዘገቢያ መሣሪያዎች ላይ የሚያደርገውን ማናቸውንም ለውጥ ለባለሥልጣኑ በቅድሚያ ካላሳወቀ ወይም ስለመሣሪያው የአጠቃቀም መመሪያ ውስጥ ትክክለኛ ያልሆነ መረጃ ካስገባ ወይም ትክክለኛውን መረጃ ከቀነሰ ብር ፲ሺ (አንድ መቶ ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል፤

- ሠ) የሽያጭ መመዘገቢያ መሣሪያዎች በመሠረታቸው ወይም ሊጠገኑ በማይቻልበት ሁኔታ በአደጋ ምክንያት ብልሽት የደረሰባቸው መሆኑን አስታውቀው እንዲተኩላቸው ለሚጠይቁ አገልግሎት ማዕከላት በሦስት ቀናት ውስጥ ለማቅረብ አለመቻሉን ለባለሥልጣኑ አስቀድሞ ካላሳወቀ ብር ፶ሺ (ሃምሳ ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል፤
- ረ) ውል ስለተዋዋላቸው አገልግሎት ማዕከላት መረጃ ካልያዘ ወይም ውላቸውን ስላቋረጡ ወይም አዲስ ስለተዋዋላቸው የአገልግሎት ማዕከላት ለባለሥልጣኑ ካላስታወቀ ብር ፶ሺ (ሃምሳ ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል።

፫/ ማንኛውም የሽያጭ መመዘገቢያ መሣሪያዎች የአገልግሎት ማዕከል፦

- ሀ) የሽያጭ መመዘገቢያ መሣሪያ የፊስካል ማስታወሻ በተተካ በሁለት ቀናት ውስጥ ለባለሥልጣኑ ካላስታወቀ ብር ፳ሺ (ሃያ ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል፤
- ለ) ውል የገባባቸውን የሽያጭ መመዘገቢያ መሣሪያዎች በዓመት አንድ ጊዜ የቴክኒክ ምርመራ ካላደረገ ብር ፳ሺ (ሃያ ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል፤
- ሐ) አቅራቢው ዕውቅና ሳይሰጠው እና በባለሥልጣኑ ሳይመዘገብ በሥራ ላሠማራው ለእያንዳንዱ ሠራተኛ ብር ፶ሺ (ሃምሳ ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል።

፻፲፬. ልዩ ልዩ ቅጣቶች

፩/ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፲ መሠረት ማንኛውንም ለውጥ ያላሳወቀ ታክስ ከፋይ ብር ፳ሺ (ሃያ ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል።

- ፪/ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፳፪ መሠረት የመመስረቻ ጽሑፉን፣ መተዳደሪያ ደንቡን፣ የሽርክና ስምምነቱን፣ ወይም ሌላ የመመስረቻ ወይም የምዝገባ ሰነድ ወይም በእነዚህ ሰነዶች ላይ የተደረገውን ማንኛውም ማሻሻያ ሳያቀርብ የቀረ ድርጅት ሰነዱ ሳይቀርብ ለቀረበት ለእያንዳንዱ ወር ወይም የወሩ ከፊል ለሆነው ጊዜ ብር ፲ሺ (አሥር ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል።
- ፫/ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፳፫ በተደነገገው መሠረት የኦዲት ሪፖርቱን ለባለሥልጣኑ ያላቀረበ ማንኛውም ኦዲተር ሰነዱ ሳይቀርብ ለቀረበት ለእያንዳንዱ ወር ወይም የወሩ ከፊል ለሆነው ጊዜ ብር ፲ሺ (አሥር ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል።
- ፬/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፫) የሚጣለው ቅጣት የኦዲተሩን ፈቃድ አስመልክቶ በኢትዮጵያ የሂሳብ አያያዝና ኦዲት ቦርድ ከሚወስደው እርምጃ በተጨማሪ ይሆናል።
- ፭/ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፳፬ መሠረት በኢትዮጵያ ውስጥ ነዋሪ ካልሆነ ሰው ጋር የተደረገን ውል ለባለሥልጣኑ ያላሳወቀ ሰው ይህንኑ ሳያሳውቅ ለቀረበት ለእያንዳንዱ ቀን ብር ፩ሺ (አንድ ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል።
- ፮/ የፌዴራል የገቢ ግብር አዋጅ አንቀጽ ፸፱ መሠረት ግንኙነት ካለው ሰዎች ጋር የሚያደርጋቸውን ግብይቶች ዝርዝር ጉዳይ ለባለሥልጣኑ ያልገለጸ ሰው ብር ፲ሺ (አንድ መቶ ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል።
- ፯/ ማንኛውም መረጃ የመስጠት ግዴታ ያለበት ሰው ባለ ስልጣኑ የሚጠይቀውን መረጃ ለባለሥልጣኑ ያልሰጠ እንደሆነ እንደሁኔታው መረጃውን ያልሰጠው ሰው ወይም መረጃ የተጠየቀው መስሪያ ቤት የበላይ ኃላፊ ብር ፭ሺ (አምስት ሺ ብር) ቅጣት ይከፍላል።

፻፲፭. ስለአስተዳደራዊ ቅጣት አወሳሰን

- ፩/ ባለሥልጣኑ አስተዳደራዊ ቅጣት ለወሰነበት ሰው የቅጣት ውሳኔ ማስታወቂያ መስጠት አለበት።
- ፪/ አንድ ድርጊት ወይም አለማድረግ የሚያስከትለው አስተዳደራዊ ቅጣት በአንድ ታክስ ብቻ ያልተወሰነ ሲሆን እያንዳንዱ ቅጣት ለየብቻው ከተወሰነ በኋላ ሁሉም ቅጣቶች ተጠቃለው ይጣላሉ።
- ፫/ አስተዳደራዊ ቅጣት የተወሰነበት ሰው ቅጣቱ እንዲነሳለት ለባለሥልጣኑ በጽሑፍ ማመልከት የሚችል ሲሆን ቅጣቱን እንዲነሳለት የጠየቀበትን ምክንያት በማመልከቻው መግለጽ አለበት።
- ፬/ ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፫) መሠረት ማመልከቻ ሲቀርብለት ወይም በራሱ አነሳሽነት በአንድ ሰው ላይ የተጣለን ቅጣት በሚያወጣው መመሪያ መሠረት በሙሉ ወይም በከፊል ሊያነሳ ይችላል።
- ፭/ ባለሥልጣኑ እንዲነሳ ውሳኔ የሰጠበትን የእያንዳንዱን አስተዳደራዊ ቅጣት መዝገብ መያዝ እና በየሩብ ዓመቱ ለሚኒስቴሩ ሪፖርት ማቅረብ አለበት።

ምዕራፍ ሦስት

የታክስ ወንጀሎች

፻፲፮. የታክስ ወንጀል ጉዳዮች የሚታዩበት ሥነ-ሥርዓት

- ፩/ በታክስ ላይ የሚፈፀሙ ወንጀሎች የኢትዮጵያን የወንጀል ሕግ በመተላለፍ የሚፈፀሙ በመሆናቸው ክስ የሚመሰረተው፣ የሚታየውና ይግባኝም የሚቀርበው በኢትዮጵያ የወንጀለኛ መቅጫ ሕግ ሥነ-ሥርዓት መሠረት ይሆናል።

፪/ የተለያዩ የታክስ ሕጎችን በመተላለፍ በዚህ ምዕራፍ ስር የተደነገገ ተግባር ተፈጽሞ ሲገኝ እያንዳንዱን የታክስ ሕግ በመተላለፍ እንደተፈፀመ የወንጀል ድርጊት ተቆጥሮ ለእያንዳንዱ ድርጊት በአንቀጾቹ ላይ የተመለከቱትን ቅጣት ይቀጣል።

፻፲፯. ከታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ጋር የተገናኙ ወንጀሎች

፩/ ማንኛውም ሰው፦

ሀ) ከአንድ በላይ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር የወሰደ ወይም ለመውሰድ የሞከረ እንደሆነ፤

ለ) የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥሩን ሌላ ሰው እንዲጠቀምበት የሰጠ፤ ወይም

ሐ) የሌላን ሰው የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር የተጠቀመ እንደሆነ፤

ብር ፳ሺ (ሃያ ሺ ብር) የገንዘብ ቅጣት እና ከአንድ ዓመት እስከ ሦስት ዓመት በሚደርስ ቀላል እሥራት ይቀጣል።

፪/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) (ሀ) ታክስ ከፋይ ለወሰደው ወይም ለመውሰድ ለሞከረው ለእያንዳንዱ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር በተናጠል ተፈጻሚ ይሆናል።

፫/ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥሩ ጥቅም ላይ የዋለው በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፲፬ (፮) በተገለጹት ሁኔታዎች የሆነ እንደሆነ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) (ለ) እና (ሐ) ተፈጻሚ አይሆኑም።

፻፲፰. የሀሰት ወይም አሳሳች መግለጫዎች እና የተጭበረበሩ ሰነዶች

፩/ ማንኛውም ሰው ሆነ ብሎ ወይም በከባድ ቸልተኝነት፦

ሀ) ለባለሥልጣኑ ሀሰተኛ ወይም አሳሳች መግለጫ የሰጠ፤ ወይም

ለ) ለባለሥልጣኑ ሊቀርብ የሚገባን መግለጫ አሳሳች ሊያደርግ በሚችል አካሄድ መካተት የሚገባቸውን ነገሮች ያለበቁ ምክንያት ያስቀረ እንደሆነ፤

ሐ) ለባለሥልጣኑ የተጭበረበሩ ሰነዶችን ያቀረበ እንደሆነ፤

ከብር ፻ሺ (ሃምሳ ሺ ብር) እስከ ብር ፻ሺ (አንድ መቶ ሺ ብር) በሚደርስ የገንዘብ ቅጣት እና ከሦስት ዓመት እስከ አሥራ አምስት ዓመት በሚደርስ ጽኑ እሥራት ይቀጣል።

፪/ አንድ ሰው ለባለሥልጣኑ ሊያስተላልፈው እንደሚችል እያወቀ ወይም ማወቅ የሚያስችለው በቂ ምክንያት እያለው ለሌላ ሰው የሰጠው ሀሰተኛ ወይም አሳሳች መግለጫ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት ለባለሥልጣኑ እንደተሰጠ ሀሰተኛ ወይም አሳሳች መግለጫ ይቆጠራል።

፫/ ማንኛውም ሰው ታክስን ለማጭበርበር በማሰብ በሕይወት በሌለ ሰው ወይም አድራሻው በማይታወቅ ሰው ወይም ውክልና ለመስጠት ወይም የንግድ ሥራ ለመሥራት የሕግ ችሎታ በሌለው ሰው ወይም ከንግድ ሥራው ውጤት ተጠቃሚ ባልሆነ ሰው ወይም በሌላ የፈጠራ ሰው ስም የንግድ ፈቃድ አውጥቶ በውክልና የንግድ ሥራ የሚሠራ እንደሆነ ከንግድ ሥራው ለሚጠየቀው ታክስ ኃላፊ መሆኑ እንደተጠበቀ ሆኖ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት በወንጀል ይቀጣል።

፻፲፱. የተጭበረበሩ ወይም ሕገ-ወጥ የሆኑ ደረሰኞች

፩/ ማንኛውም ሰው፦

ሀ) የተጭበረበሩ ደረሰኞችን ያዘጋጀ፣ ያተመ፣ የሸጠ ወይም ያሰራጨ፣ ወይም

ለ) የታክስ ዕዳውን ለመቀነስ ወይም ተመላሽ ለመጠየቅ የተጭበረበሩ ደረሰኞችን የተጠቀመ እንደሆነ፤

ብር ፻ሺ (አንድ መቶ ሺ ብር) የገንዘብ ቅጣት እና ከሰባት ዓመት እስከ አስር ዓመት በሚደርስ ጽኑ እሥራት ይቀጣል።

፪/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) የተጠቀሱትን የተጭበረበሩ ደረሰኞች በመጠቀም የተገኘው የገንዘብ ጥቅም ከብር ፻ሺ (ከአንድ መቶ ሺ ብር) የሚበልጥ እንደሆነ፤ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት የሚጣለው ቅጣት ከገንዘቡ ጥቅም ጋር እኩል በሆነ የገንዘብ ቅጣት እና ከአስር ዓመት እስከ አስራ አምስት ዓመት በሚደርስ ጽኑ እሥራት ይሆናል።

፫/ ሀሰተኛ ደረሰኞችን ለመስራት፣ ለማዘጋጀት ወይም ለማተም የሚያገለግል ማሽን፣ መሳሪያ፣ ወይም ሶፍትዌር የያዘ፣ የሸጠ፣ ያከራየ፣ ወይም በሌላ መንገድ ያቀረበ ማንኛውም ሰው ብር ፪፻ሺ (ሁለት መቶ ሺ ብር) የገንዘብ ቅጣት እና ከአስር ዓመት እስከ አስራ አምስት ዓመት በሚደርስ ጽኑ እሥራት ይቀጣል።

፬/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፫) መሠረት ጥፋተኛ ሆኖ መገኘት ማሻኩን፣ መሳሪያውን፣ ሶፍትዌሩን ወይም የወንጀሉን ፍሬ መውረስን ያስከትላል።

፭/ ሀሰተኛ ደረሰኞችን የያዘ፣ ያስቀመጠ፣ ለሽያጭ ያመቻቸ፣ ወይም ሀሰተኛ ደረሰኞች ጥቅም ላይ እንዲውሉ ያደረገ ሰው ከሦስት ዓመት እስከ አምስት ዓመት በሚደረስ ጽኑ እሥራት ይቀጣል።

፻፳. ከደረሰኝ ጋር የተገናኙ ጠቅላላ ወንጀሎች

፩/ ማንኛውም ደረሰኝ የመስጠት ግዴታ ያለበት ታክስ ከፋይ ያለደረሰኝ ግብይት ያከናወነ እንደሆነ ከብር ፳፭ሺ (ሃያ አምስት ሺ ብር) እስከ ብር ፶ሺ (ሃምሳ ሺ ብር) የገንዘብ መቀጫ እና ከሦስት እስከ አምስት ዓመት በሚደርስ ጽኑ እሥራት ይቀጣል።

- ፪/ በአንድ ግብይት በተሰጡ ተመሳሳይ የደረሰኝ ኮፒዎች ላይ የተለያዩ ዋጋዎችን በመመዝገብ የሽያጭ ዋጋን ያሳነሰ ማንኛውም ሰው ብር ፻ሺ (አንድ መቶ ሺ ብር) እና ከአምስት ዓመት እስከ ሰባት ዓመት በሚደርስ ጽኑ እሥራት ይቀጣል።
- ፫/ የሽያጭ ትክክለኛ ዋጋ ከብር ፻ሺ (አንድ መቶ ሺ ብር) የሚበልጥ ከሆነ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) መሠረት የሚጣለው ቅጣት በደረሰኞቹ ላይ ከተመለከቱት ከፍተኛው የገንዘብ መጠን እና ከሰባት ዓመት እስከ አስር ዓመት የሚደርስ ጽኑ እሥራት ይቀጣል።
- ፬/ ግብይት ሳይፈጸም ደረሰኝ የሰጠ ወይም የተቀበለ ሰው ከብር ፻ሺ (አንድ መቶ ሺ ብር) እስከ ብር ፪፻ሺ (ሁለት መቶ ሺ ብር) በሚደርስ የገንዘብ ቅጣት እና ከሰባት ዓመት እስከ አስር ዓመት በሚደርስ ጽኑ እሥራት ይቀጣል።
- ፭/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፬) የተመለከተው ደረሰኝ ከብር ፪፻ሺ (ሁለት መቶ ሺ ብር) የሚበልጥ የገንዘብ መጠን የያዘ እንደሆነ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት የሚጣለው ቅጣት በደረሰኙ ከተገለጸው የገንዘብ መጠን ጋር እኩል በሆነ የገንዘብ ቅጣት እና ከአስር ዓመት እስከ አስራ አምስት ዓመት የሚደረስ ጽኑ እሥራት ይቀጣል።
- ፮/ ባለሥልጣኑ ሳይፈቅድለት የታክስ ደረሰኝ ያተመ ሰው ከብር ፫፻ሺ (ሦስት መቶ ሺ ብር) እስከ ብር ፭፻ሺ (አምስት መቶ ሺ ብር) በሚደርስ የገንዘብ ቅጣት እና ከሁለት ዓመት እስከ አምስት ዓመት በሚደርስ ጽኑ እሥራት ይቀጣል።

፯/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፮) መሠረት ጥፋተኛ የተባለ ሰው ወንጀሉን ለሁለተኛ ጊዜ ፈጽሞ ጥፋተኛ መሆኑ ከተረጋገጠ የህትመት መሣሪያው እና የማተሚያ ድርጅቱ ይወረሳል፤ የንግድ ፈቃዱም ይሰረዛል።

፻፳፩. ሕገ-ወጥ የሆነ ተመላሽን ወይም ከተገቢው በላይ ማካካሻን መጠየቅ

፩/ ባለሥልጣኑን ለማጭበርበር በማሰብ ተመላሽ ወይም ማካካሻ የጠየቀ ሰው ብር ፶ሺ (ሃምሳ ሺ ብር) እና ከአምስት ዓመት እስከ ሰባት ዓመት በሚደርስ ጽኑ እሥራት ይቀጣል።

፪/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት የሚጣለው ቅጣት፣ ታክስ ከፋዩ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፶ መሠረት ተመላሽ የተደረገለትን ታክስ መልሶ ከመክፈል ግዴታ ነጻ ሊያደርገው አይችልም።

፻፳፪. ለተጨማሪ እሴት ታክስ ጋር የተያያዙ ወንጀሎች

፩/ ለተጨማሪ እሴት ታክስ ሳይመዘገብ የታክስ ደረሰኝ የሰጠ ሰው ብር ፪፻ሺ (ሁለት መቶ ሺ ብር) የገንዘብ ቅጣት እና ከሰባት ዓመት እስከ አስር ዓመት በሚደርስ ጽኑ እሥራት ይቀጣል።

፪/ ለተጨማሪ እሴት ታክስ የተመዘገበ ማንኛውም ሰው፦

ሀ) በተጨማሪ እሴት ታክስ አዋጅ መሠረት የታክስ ዴቢት ወይም ክሬዲት ማስታወሻ ለመስጠት ፈቃደኛ ካልሆነ፤ ወይም

ለ) በተጨማሪ እሴት ታክስ አዋጅ ከተፈቀደው ውጪ የታክስ ዴቢት ወይም ክሬዲት ማስታወሻ የሰጠ እንደሆነ፤

ብር ፲ሺ (አሥር ሺ ብር) የገንዘብ ቅጣት እና በአንድ ዓመት ቀላል እሥራት ይቀጣል።

፻፳፫. ከቴምብር ቀረጥ ጋር የተያያዙ ወንጀሎች

፩/ ማንኛውም ሰው፦

ሀ) በምስክርነት ካልሆነ በስተቀር የቴምብር ቀረጥ ሊከፈልበት ሲገባ የቴምብር ቀረጥ ያልተከፈለበትን ሰነድ ሥራ ላይ ያዋለ ወይም የፈረመ፤ ወይም

ለ) የቴምብር ቀረጥ ላለመክፈል ወይም አነስተኛ የቴምብር ቀረጥ ለመክፈል በማሰብ የአንድን ሰነድ ትክክለኛ ባህሪ ያልገለጸ ወይም የደበቀ እንደሆነ፤

ከብር ፳፭ሺ (ሃያ አምስት ሺ ብር) እስከ ብር ፶ሺ (ሃምሳ ሺ ብር) በሚደርስ የገንዘብ ቅጣት እና ከሦስት ዓመት እስከ አምስት ዓመት በሚደርስ ጽኑ እሥራት ይቀጣል።

፪/ ማንኛውም ሰው፦

ሀ) ቴምብሮችን ወይም ቴምብር የተመታባቸውን ሰነዶች ለመሸጥ የተፈቀደለት ሆኖ የቴምብር ቀረጥ አዋጁን ወይም ደንቡን የተላለፈ እንደሆነ፤ ወይም

ለ) ቴምብሮችን ወይም ቴምብር የተመታባቸውን ሰነዶች ሳይፈቀድለት የሸጠ ወይም ለሽያጭ ያቀረበ እንደሆነ፤

ከብር ፭ሺ (አምስት ሺ ብር) እስከ ብር ፳፭ሺ (ሃያ አምስት ሺ ብር) በሚደርስ የገንዘብ ቅጣት እና ከሦስት ዓመት እስከ አምስት ዓመታት በሚደርስ ጽኑ እሥራት ይቀጣል።

፻፳፬. ታክስን ለማስከፈል ከሚወሰድ እርምጃ ጋር የተያያዙ ወንጀሎች

፩/ ማንኛውም የታክስ ከፋይ ንብረት ተረካቢ በታክስ ሕጎች በተደነገገው መሠረት የተጣለበትን ግዴታ ሳይፈፅም የቀረ እንደሆነ በብር ፭ሺ (አምስት ሺ ብር) የገንዘብ ቅጣት እና በአንድ ዓመት ቀላል እሥራት ይቀጣል።

፪/ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፵፩ መሠረት የንብረት መያዝ ትዕዛዝ የደረሰው ሰው፦

ሀ) ትዕዛዙ የተላለፈበትን ንብረት የሸጠ፣ የለወጠ፣ ወይም በሌላ መንገድ ያስተላለፈ እንደሆነ፤

ለ) ትዕዛዙ የተላለፈበትን ንብረት የደበቀ፣ የሰበረ፣ ያበላሸ ወይም የጎዳ እንደሆነ፤ ወይም

ሐ) ትዕዛዙ የተላለፈበትን ንብረት የሚመለከት ማናቸውንም ሰነድ ያወደመ፣ የደበቀ፣ ያስወገደ፣ የጎዳ፣ የለወጠ፣ የሰረዘ፣ የደለዘ ወይም ያጠፋ እንደሆነ፤

ከሁለት ዓመት እስከ ሦስት ዓመት በሚደርስ ቀላል እሥራት ይቀጣል።

፫/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፭) እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ለሶስተኛ ወገን በሚሰጥ የገንዘብ ክፍያ ትዕዛዝ መሠረት የተጠየቀውን ገንዘብ ለባለሥልጣኑ ያልከፈለ ማንኛውም ሰው ከሁለት ዓመት እስከ ሦስት ዓመት በሚደርስ ቀላል እሥራት ይቀጣል።

፬/ ለሶስተኛ ወገን የሚሰጥ የገንዘብ ክፍያ ትዕዛዝ የደረሰው ሰው በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፵፫ (፭) መሠረት ትዕዛዙን መፈጸም እንደማይችል ለባለሥልጣኑ ካሳወቀ፣ ባለሥልጣኑ የሰጠውን ትዕዛዝ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፵፫ (፭) መሠረት መሻሩን ወይም ማሻሻሉን ወይም ትዕዛዙ የደረሰው ሰው ያቀረበውን ማስታወቂያ ውድቅ ማድረጉን እስካላስታወቀው ድረስ ለሶስተኛ ወገን የሚሰጥ የገንዘብ ክፍያ ትዕዛዝ የተሰጠው ሰው ትዕዛዙን እንደፈጸመ ይቆጠራል።

፭/ ማንኛውም ሰው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፫) መሠረት ጥፋተኛ ሆኖ መገኘቱ በደረሰው ለሶስተኛ ወገን የሚሰጥ የገንዘብ ክፍያ ትዕዛዝ የተጠየቀውን ገንዘብ የመክፈል ግዴታውን አያስቀርም።

- ፮/ ከሃገር የመውጣት ክልከላ ትዕዛዝን በመጣስ ከኢትዮጵያ የወጣ ወይም ለመውጣት የሞከረ ማንኛውም ሰው ከሁለት ዓመት አስከ ሦስት ዓመት በሚደርስ ቀላል እሥራት ይቀጣል።
- ፯/ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፵፪ መሠረት የተላለፈን ትዕዛዝ ያላከበረ ማንኛውም የፋይናንስ ተቋም በዚህ ምክንያት ባለስልጣኑ ሳይሰበስበው በቀረው የገንዘብ ልክ የገንዘብ መቀጮ ይቀጣል።
- ፰/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፯) የተመለከተው ወንጀል የተፈጸመው የፋይናንስ ተቋሙ ሥራ አስኪያጅ እያወቀ ወይም በቸልተኝነቱ ምክንያት የሆነ እንደሆነ ሥራ አስኪያጁ ከሁለት ዓመት እስከ ሦስት ዓመት በሚደርስ ቀላል እሥራት ይቀጣል።
- ፱/ ከባለሥልጣኑ ፈቃድ ሳይገኝ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፵፭ መሠረት የእሽግ ትዕዛዝ የተላለፈበትን የንግድ ሥፍራ ወይም ቦታ እሽግ የከፈተ ወይም ያስወገደ ሰው ከሁለት ዓመት እስከ ሦስት ዓመት በሚደርስ ቀላል እሥራት ይቀጣል።

፻፳፮. ታክስን ስለመሰወር

- ፩/ ማንኛውም ሰው ታክስን ለመሰወር በማሰብ ገቢውን የደበቀ፣ የታክስ ማስታወቂያውን ያላቀረበ ወይም ታክ ሱን ያልከፈለ እንደሆነ ከብር ፻ሺ (አንድ መቶ ሺ ብር) እስከ ብር ፪፻ሺ (ሁለት መቶ ሺ ብር) በሚደርስ የገንዘብ ቅጣት እና ከሦስት ዓመት እስከ አምስት ዓመት በሚደርስ ጽኑ እሥራት ይቀጣል።
- ፪/ ከተከፋይ ሂሣብ ላይ ታክስን ቀንሶ ገቢ የማድረግ ኃላፊነት የተጣለበት ሰው ታክስን ለመሰወር በማሰብ ቀንሶ የያዘውን ታክስ ለባለሥልጣኑ ያላስተላለፈ ከሆነ ከሦስት ዓመት እስከ አምስት ዓመት በሚደርስ ጽኑ እሥራት ይቀጣል።

፻፳፮. የታክስ ሕጎችን አስተዳደር ስለማድናቀፍ

፩/ በታክስ ሕጉ መሠረት ግዴታውን እየተወጣ ያለን የታክስ ሠራተኛ ያደናቀፈ ወይም ለማድናቀፍ የሞከረ ማንኛውም ሰው ከአንድ ዓመት እስከ ሦስት ዓመት በሚደርስ ቀላል እሥራት ይቀጣል።

፪/ የታክስ ሕግ አስተዳደርን ያደናቀፈ ወይም ለማድናቀፍ የሞከረ ማንኛውም ሰው ከብር ፲ሺ (አሥር ሺ ብር) በማያንስ የገንዘብ ቅጣት እና ከሦስት ዓመት እስከ አምስት ዓመት በሚደርስ ጽኑ እሥራት ይቀጣል።

፫/ ለዚህ አንቀጽ ዓላማ የሚከተሉት እና ሌሎች ተመሳሳይ ድርጊቶች የማድናቀፍ ተግባራት ተደርገው ይወሰዳሉ፦

ሀ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፳፭ መሠረት በሚሰጥ ማስታወቂያ መሠረት አለመፈጸምን ጨምሮ፣ ሰነዶችን ለመመርመር ከባለሥልጣኑ የሚቀርብ ጥያቄን አለመቀበል ወይም ሪፖርቶችን ወይም የታክስ ከፋዩን የታክስ ጉዳዮች የሚመለከት መረጃን ለማቅረብ ፈቃደኛ አለመሆን፤

ለ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፳፭ መሠረት ቀርቦ ማስረጃ እንዲሰጥ በተሰጠው ማስታወቂያ መሠረት አለመፈጸም፤

ሐ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፳፮ መሠረት የባለሥልጣኑን ዋና ዳይሬክተር ወይም ዋና ዳይሬክተሩ የወከ ለውን የታክስ ሠራተኛ ማንኛውንም መረጃ ወይም ማስረጃ ለማግኘት ያላቸውን መብት እንዳይጠቀሙ መከፈከል፤

መ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፳፮ (፬) መሠረት አስፈላጊ ውን እርዳታ ለመስጠት ወይም መገልገያ ለማቅረብ ፈቃደኛ አለመሆን፤

- ሠ) በባለሥልጣኑ ቢሮ ውስጥ ሁከት መፍጠር ወይም የታክስ ሠራተኞች የቅጥር ግዴታቸውን እንዳይወጡ ማደናቀፍ።

፻፳፯. ስልጣን ሳይኖር ታክስ መሰብሰብ

በማንኛውም የታክስ ሕግ ታክስ እንዲሰበሰብ ሥልጣን ያልተሰጠው ማንኛውም ሰው ማንኛውንም ታክስ የሰበሰበ ወይም ለመሰብሰብ የሞከረ እንደሆነ ከብር ፶ሺ (ሃምሳ ሺ ብር) እስከ ብር ፸፭ሺ (ሰባ አምስት ሺ ብር) በሚደርስ የገንዘብ ቅጣት እና ከአምስት ዓመት እስከ ሰባት ዓመት በሚደርስ ጽኑ እሥራት ይቀጣል።

፻፳፰. በታክስ ወንጀል መርዳት ወይም ማበረታታት

አንድ ሰው በታክስ ሕግ መሠረት የተደነገገን የታክስ ወንጀል “ዋና ወንጀል” አድራጊ ተብሎ የሚታወቅ ሌላ ሰው እንዲፈጽም የረዳ፣ ያበረታታ፣ ያገዘ፣ ያነሳሳ ወይም የተመሳጠረ እንደሆነ በዋናው ወንጀል አድራጊ ላይ የተጣለውን ቅጣት ይቀጣል።

፻፳፱. ከታክስ ይግባኝ ኮሚሽን ጋር የተያያዙ ወንጀሎች

፩/ ማንኛውም ሰው፦

- ሀ) በታክስ ይግባኝ ኮሚሽን አባልነቱ ኃላፊነቱን በመፈጸም ላይ ያለን ሰው የሰደበ፤
- ለ) ፈቃድ ሳይኖረው የኮሚሽኑን የሥራ ሂደት ያቋረጠ፤
- ሐ) የኮሚሽኑን የሥራ ሂደት ለማወክ በማሰብ በኮሚሽኑ ግቢ ውስጥ ወይም ኮሚሽኑ ባለበት አካባቢ ረብሻ የፈጠረ ወይም በረብሻው የተሳተፈ፤ ወይም
- መ) በማናቸውም ሁኔታ የኮሚሽኑን ሥራ ያሰናከለ እንደሆነ፤

ከብር ፭፻ (አምስት መቶ ብር) እስከ ብር ፫ሺ (ሦስት ሺ ብር) በሚደርስ የገንዘብ ቅጣት ወይም ከስድስት ወር እስከ ሁለት ዓመት በሚደርስ ቀላል እሥራት ይቀጣል።

፪/ ማንኛውም ሰው፦

ሀ) በኮሚሽኑ ፊት እንዲቀርብ ወይም ለኮሚሽኑ ሰነድ እንዲያቀርብ ወይም መረጃ እንዲሰጥ መጥሪያ ሲደርሰው ያለበቁ ምክንያት በመጥሪያው መሠረት ያልፈጸመ፤

ለ) በኮሚሽኑ ፊት ያለምንም በቂ ምክንያት ቃለ-መሃላ ለመፈጸም ወይም እውነትን ለመመስከር ማረጋገጫ ለመስጠት ፈቃደኛ ያልሆነ፤

ሐ) ኮሚሽኑ በሚያየው ጉዳይ ለቀረበለት ጥያቄ ያለ በቂ ምክንያት መልስ ለመስጠት ፈቃደኛ ያልሆነ፤

ከብር ፫፻ (ሦስት መቶ ብር) እስከ ብር ፫ሺ (ሦስት ሺ ብር) በሚደርስ የገንዘብ ቅጣት እና ከስድስት ወር እስከ ሁለት ዓመት በሚደርስ ቀላል እሥራት ይቀጣል።

፫/ ማንኛውም ሰው ለኮሚሽኑ እያወቀ ሀሰተኛ ወይም አሳሳች ማስረጃ የሰጠ እንደሆነ ከብር ፶ሺ (ሃምሳ ሺ ብር) በማያንስ የገንዘብ ቅጣት እና ከሦስት እስከ አምስት ዓመት በሚደርስ ጽኑ እሥራት ይቀጣል።

፫፱. በታክስ ወኪሎች ስለሚፈፀም ወንጀል

ማንኛውም ሰው የታክስ ወኪልነት ፈቃድ ሳይሰጠው የዚህን አዋጅ አንቀጽ ፺፰ በመተላለፍ የታክስ ወኪልነት አገልግሎት የሰጠ እንደሆነ ከአንድ ዓመት እስከ ሦስት ዓመት በሚደርስ ቀላል እሥራት ይቀጣል።

፫፱፩. ከሽያጭ መመዘገቢያ መሳሪዎች ጋር በተገናኘ የሚፈጸሙ ወንጀሎች

፩/ ማንኛውም በሽያጭ መመዘገቢያ መሳሪያ የመጠቀም ግዴታ ያለበት ሰው፦

ሀ) በባለሥልጣኑ ዕውቅና ያልተሰጠው ወይም ያልተ መዘገበ የሽያጭ መመዘገቢያ መሳሪያ ከተጠቀመ ከሦስት ዓመት በማያንስ እና ከሰባት ዓመት በማ ይበልጥ ጽኑ እሥራት ይቀጣል፤

ለ) መሣሪያው በጥገና ላይ ባለበት ጊዜ ወይም በሌላ በቂ ምክንያት ካልሆነ በስተቀር በሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያ ከታተመ ደረሰኝ ውጪ ወይም ያለደረሰኝ ግብይት ካከናወነ፣ ከሁለት ዓመት በማያንስ እና ከአምስት ዓመት በማይበልጥ ጽኑ እሥራት ይቀጣል፤

ሐ) በሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያው የፊስካል ማስታወሻ ላይ ጉዳት ያደረሰ ወይም የፊስካል ማስታወሻ እንዲቀየር ያደረገ ወይም ጉዳት ለማድረስ ወይም ማስታወሻውን ለመቀየር ሙከራ ያደረገ ከሆነ፣ ከሦስት ዓመት በማያንስ እና ከአምስት ዓመት በማይበልጥ ጽኑ እሥራት ይቀጣል።

፪/ ማንኛውም በሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያዎች ወይም ሶፍትዌር አቅራቢነት ዕውቅና እና ፈቃድ የተሰጠው ሰው፦

ሀ) በባለሥልጣኑ ዕውቅና ያልተሰጠውን መሣሪያ ወይም ሶፍትዌር ለገበያ ካዋለ፣ ከሦስት ዓመት በማያንስ እና ከአምስት ዓመት በማይበልጥ ጽኑ እሥራት ይቀጣል፤

ለ) በሥራ ላይ ባሉ የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያዎች ላይ የሚደረገውን ማናቸውንም ለውጥ ለባለሥልጣኑ በቅድሚያ ካላስታወቀ ወይም በመሣሪያው የአጠቃቀም መመሪያ ውስጥ ትክክለኛ ያልሆነ መረጃ ካስገባ ወይም ትክክለኛውን መረጃ ከቀነሰ፣ ከሦስት ዓመት በማያንስ እና ከአምስት ዓመት በማይበልጥ ጽኑ እሥራት ይቀጣል።

፫/ ማንኛውም ሰው የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያ ወይም ሶፍትዌር አቅራቢነት ፈቃድ ሳይኖረው ማንኛውንም የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያ ወይም ሶፍትዌር ለገበያ ያዋለ እንደሆነ ከአምስት ዓመት እስከ ሰባት ዓመት በሚደርስ ጽኑ እሥራት ይቀጣል።

፬/ ማናቸውም የሽያጭ መመዘገቢያ መሣሪያዎች የአገልግሎት ማዕከል አቅራቢው ዕውቅና ያልሰጠውን እና በባለሥልጣኑ ያልተመዘገበ ሠራተኛ በሥራ ላይ አሰማርቶ ከተገኘ በብር ፻ሺ (ሃምሳ ሺ ብር) የገንዘብ ቅጣት ወይም ከአንድ ዓመት በማይበልጥ ቀላል እሥራት ይቀጣል።

፭/ ማናቸውም የሽያጭ መመዘገቢያ መሣሪያዎች የአገልግሎት ማዕከል ሠራተኛ የሽያጭ መመዘገቢያ መሣሪያን ያለአገልግሎት ማዕከሉ እና ባለሥልጣኑ ዕውቅና ከፈታታ ወይም ከገጣጠመ ወይም የሽያጭ መመዘገቢያ መሣሪያ ሳይበላሽ ሆን ብሎ እሽጉን ካነሳ ወይም አካሉን ከቀየረ ወይም እነዚህን የመሳሰሉ አድራጎቶች ከፈጸመ ከብር ፲ሺ (አስር ሺ ብር) በማይበልጥ የገንዘብ ቅጣት እና ከአንድ ዓመት በማያንስ እና ከሦስት ዓመት በማይበልጥ ቀላል እሥራት ይቀጣል።

፮/ የታክስ ሠራተኛ የሽያጭ መመዘገቢያ መሣሪያዎች አጠቃቀም ደንብ እና መመሪያዎችን በመተላለፍ፦

ሀ) የሽያጭ መመዘገቢያ መሣሪያ የፈታ ወይም የገጣጠመ ወይም የአገልግሎት ማዕከል ሠራተኛ በሌለበት ሥራ ላይ እንዲውል የፈቀደ ወይም የመሣሪያውን መለያ ቁጥር የቀያየረ እንደሆነ፤ ወይም

ለ) በሽያጭ መመዘገቢያ መሣሪያ ተጠቃሚው ወይም በአገልግሎት ማዕከሉ ወይም በሠራተኛው ወይም በአቅራቢው የተፈጸመን ማናቸውንም ሕገ-ወጥ ድርጊት እያወቀ ወይም በቸልተኝነት በጳ፬ (በሃያ አራት) ሰዓት ውስጥ ለባለሥልጣኑ ሪፖርት ያላደረገ እንደሆነ፤

ጥፋተኛ መሆኑ በፍርድ ቤት ሲረጋገጥ ከብር ፭ሺ (አምስት ሺ ብር) በማይበልጥ የገንዘብ ቅጣት እና ከአንድ ዓመት በማያንስ እና ከሦስት ዓመት በማይበልጥ ጽኑ እሥራት ይቀጣል።

፻፴፪. በድርጅቶች የሚፈፀሙ ወንጀሎች

፩/ የታክስ ሕግን በመተላለፍ ወንጀል የፈፀመው ድርጅት በሚሆንበት ጊዜ ወንጀሉ በተፈፀመበት ወቅት ሥራ አስኪያጅ የሆነ ማንኛውም ሰው ወንጀሉን እንደፈፀመ ይቆጠራል።

፪/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) ፦

- ሀ) ወንጀሉ የተፈጸመው ሥራ አስኪያጁ ሳይፈቅድ ወይም ሳያውቅ ከሆነ፤ እና
- ለ) በተመሳሳይ ሁኔታ ውስጥ ያለና ነገሮችን በጥንቃቄ የሚያይ ሰው የጥፋቱን መፈፀም ለመከላከል ይወስዳቸዋል ተብለው የሚገመቱ ጥንቃቄዎችን ለማድረግ ተገቢውን ትጋት እና የአሠራር ጥበብ የተሞላበት እርምጃ ወስዶ የተገኘ እንደሆነ፤

ተፈጻሚ አይሆንም።

፻፴፫. የታክስ ወንጀል የፈጸሙ ሰዎችን ስም ይፋ ስለማድረግ

፩/ ባለሥልጣኑ በታክስ ወንጀል በመጨረሻ ፍርድ ቤት ውሳኔ ጥፋተኛ የተባሉትን ሰዎች ስም ዝርዝር በባለሥልጣኑ ድረ-ገጽ እንዲሁም በሌሎች የመገናኛ ብዙሃን በየጊዜው ይፋ ሊያደርግ ይችላል።

፪/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት ይፋ የሚደረገው ዝርዝር የሚከተሉትን መያዝ ይኖርበታል፦

- ሀ) ጥፋተኛ የተባለውን ሰው ስም፤ ምስል እና አድራሻ፤
- ለ) ባለሥልጣኑ አግባብ ናቸው የሚላቸውን የወንጀሉን ዝርዝር ጉዳዮች፤
- ሐ) ወንጀሉ የተፈፀመበትን የታክስ ጊዜ ወይም ጊዜያት፤
- መ) ጥፋተኛ የተባለው ሰው በፈጸመው ወንጀል ምክንያት ያልከፈለውን የታክስ መጠን፤
- ሠ) ጥፋተኛ በተባለው ሰው ላይ የተጣለ የገንዘብ ቅጣት ካለ የቅጣቱን መጠን።

ምዕራፍ አራት

ሽልማቶች

፫፴፬. የታክስ ስወራን በሚመለከት ለተሰጠ ተጨባጭ መረጃ የሚሰጥ ሽልማት

፩/ ማንኛውም ሰው በመደበኛ፣ አሳንሶ በማሳወቅ፣ በማጭበርበር ወይም በሌላ ተገቢ ባልሆነ መንገድ የሚፈፀምን የታክስ ስወራ አስመልክቶ ሊረጋገጥ የሚችል ተጨባጭና የማያሻማ መረጃ ለባለሥልጣኑ የሰጠ እንደሆነ፣ ባለሥልጣኑ በሚያወጣው መመሪያ መሠረት የተሰወረውን ታክስ መጠን እስከ ፳% (ሃያ በመቶ) በሽልማት መልክ ታክሱ በሚሰበሰብበት ጊዜ ለዚህ ሰው ይሰጣል።

፪/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) ፦

- ሀ) በታክስ ስወራው ተግባር ላይ ለተሳተፈ፣ ወይም
- ለ) የታክስ ስወራውን ማሳወቅ የመደበኛ ሥራው አካል ለሆነ ሰው፤

ተፈጻሚ አይሆንም።

፫/ በዚህ አንቀጽ የተጠቀሰውን ሽልማት በተመለከተ ባለሥልጣኑ ዝርዝር መመሪያ ያወጣል።

፫፴፭. ለላቀ የሥራ ክንውን የሚሰጥ ሽልማት

፩/ ባለሥልጣኑ የላቀ የሥራ ክንውን ላስመዘገበ የታክስ ሠራተኛ እንዲሁም የታክስ ግዴታውን በዓርአያነት ለተወጣ ታክስ ከፋይ ሽልማት ይሰጣል።

፪/ በዚህ አንቀጽ የተጠቀሰውን ሽልማት በተመለከተ ሚኒስትሩ ዝርዝር መመሪያ ያወጣል።

ክፍል አሥራ ስድስት

ልዩ ልዩ ድንጋጌዎች

፻፴፮. ደንቦችንና መመሪያዎችን የማውጣት ሥልጣን

- ፩/ የሚኒስትሮች ምክር ቤት ለዚህ አዋጅ ትክክለኛ አፈጻጸም አስፈላጊ የሆኑ ደንቦችን ሊያወጣ ይችላል።
- ፪/ ሚኒስትሩ ይህንን አዋጅ እና በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት የሚወጡ ደንቦችን ለማስፈጸም አስፈላጊ የሆኑትን መመሪያዎችን ሊያወጣ ይችላል።

፻፴፯. የመሸጋገሪያ ድንጋጌዎች

- ፩/ ይህ አዋጅ በሥራ ላይ ከመዋሉ በፊት በተፈጸመ ድርጊት ወይም አለማድረግ ምክንያት በተሰጠ የታክስ ውሳኔ ላይ ተፈጻሚ ይሆናል።
- ፪/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) ድንጋጌ ቢኖርም፦
 - ሀ) ይህ አዋጅ ሥራ ላይ ከመዋሉ በፊት ሊከፈል ሲገባ ባልተከፈለ ታክስ ላይ የሚጣል አስተዳደራዊ ቅጣት በሥራ ላይ በነበሩት የታክስ ሕጎች መሠረት ፍጻሜ ያገኛል፤
 - ለ) ይህ አዋጅ ሥራ ላይ ከመዋሉ በፊት ተጀምሮ አዋጁ ከጸና በኋላ በግብር ይግባኝ ጉባኤ በመታየት ላይ ያለ ጉዳይ ይህ አዋጅ ተፈጻሚ እንዳልሆነ ተቆጥሮ በተጀመረበት ሁኔታ ይቀጥላል፤
 - ሐ) በዚህ አዋጅ ድንጋጌዎች መሰረት የአቤቱታ አጣሪ የስራ ክፍል እና የፌዴራል ታክስ ይግባኝ ኮሚሽን እስከሚቋቋሙ ድረስ በስራ ላይ ያሉት የአቤቱታ አጣሪ ኮሚቴዎች እና የግብር ይግባኝ ጉባኤ ስራቸውን እንደተለመደው በማካሄድ ይቀጥላሉ፤
 - መ) ይህ አዋጅ ከመጽናቱ በፊት ማመልከቻ እና ይግባኝ የማቅረቢያ ጊዜ ያለፈ ከሆነ፣ በዚህ አዋጅ ረጅም ጊዜ በመሰጠቱ ምክንያት ብቻ ማመልከቻው እና ይግባኙ፣ በዚህ አዋጅ መሠረት ሊቀርብ ይችላል የሚል ትርጉም ሊያሰጥ አይችልም።

፫/ ይህ አዋጅ በፀናበት ዕለት የተመሠከረላቸው የሂሳብ ባለሙያዎች ኢንስቲትዩት ያልተቋቋመ እንደሆነ ኢንስቲትዩቱ እስኪቋቋም ድረስ በዚህ አዋጅ ኢንስቲትዩቱን የሚጠቅስ ማንኛውም አንቀጽ ለዚህ አዋጅ ዓላማ የኢትዮጵያ የሂሳብ አያያዝና ኦዲት ቦርድን የሚመለከት ተደርጎ ይወሰዳል።

፬/ ለዚህ አዋጅ አንቀጽ ፳ አፈጻጸም ሲባል፣ በሽያጭ መመዘገቢያ መሣሪያዎች ስለመጠቀም ግዴታ የወጣው የሚኒስትሮች ምክር ቤት ደንብ ቁጥር ፻፴፱/፲፱፻፺፱ የሚኒስትሮች ምክር ቤት በሚያወጣው ሌላ ደንብ እስኪተካ ድረስ ተፈጻሚነቱ ይቀጥላል።

፻፴፰. ተፈጻሚነት የማይኖራቸው ድንጋጌዎች

የዚህ አዋጅ አንቀጽ ፻፴፯ ድንጋጌዎች እንደተጠበቁ ሆነው ይህን አዋጅ የሚቃረን ሌላ ማንኛውም ድንጋጌ በዚህ አዋጅ በተመለከቱት ጉዳዮች ላይ ተፈጻሚ አይሆንም።

፻፴፱. አዋጁ የሚፀናበት ቀን

፩/ ይህ አዋጅ በፌዴራል ነጋሪት ጋዜጣ ታትሞ ከወጣበት ቀን ጀምሮ ተፈጻሚ ይሆናል።

፪/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) ድንጋጌ ቢኖርም የዚህ አዋጅ ክፍል አሥራ አንድ ድንጋጌዎች ተፈጻሚ የሚሆኑት ሚኒስቴሩ ሰፊ ስርጭት ባለው ጋዜጣ በሚያወጣው ማስታወቂያ ከተገለጸው ቀን ጀምሮ ይሆናል።

፫/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) ድንጋጌ ቢኖርም የዚህ አዋጅ ክፍል አሥራ አራት ድንጋጌዎች ተፈጻሚ የሚሆኑት ባለሥልጣኑ ሰፊ ስርጭት ባለው ጋዜጣ በሚያወጣው ማስታወቂያ ከተገለጸው ቀን ጀምሮ ይሆናል።

አዲስ አበባ ነሐሴ ፲፬ ቀን ፪ሺ፰ ዓ.ም
 ሙላቱ ተሾመ (ዶ/ር)
 የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ
 ሪፐብሊክ ፕሬዚዳንት